દાઈકે રૂહાની સિફાત

યાની

દઅવત દેનેવાલેકે રૂહાની સિફાત

داعی

کے روحانی صفات

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

દાઈકે રૂહાની સિફાત

داعی
کے روحانی صفات

❋ મુરત્તિબ ❋

મૌલાના અબુલ કલામ પાલનપુરી (વાધણા)

❋ લિપ્યાંતર ❋

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન-૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

ફેહરિસ્ત

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

દૂસરી સિફત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

ચોથી સિફત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

મઝ્મૂન	સફ઼ા

મઝમૂન	સફા

સાતવીં સિફત

મઝમૂન	સફા

મઝમૂન	સફા

તકરીઝ

હઝરત અકદસ મૌલાના મુફતી યહયા સાહબ દામત બરકાતુહુમ કડી

ઉસ્તાઝે હદીસ વ ફિકહ દારૂલ ઉલૂમ અલ ફઝલ જુહાપુરા અહમદઆબાદ (ગુજરાત)

બૈઅત અઝ હઝરત અકદસ મૌલાના શાહ અબરારૂલ હક સાહબ મદ્દ ઝિલ્લુહુલ આલી, હરદોઈ

છઠી સદી ઈસવીમેં જબ ઈન્સાનિયત દમ તોડ ચુકી થી, હર તરફ તારીકિયોંકા દોર દોરા થા, તેહઝીબ વ તમદ્દુનકી શાહરાહસે બહોત દૂર એક કૌમ કિસી ઐસે રેહનુમાકી મુતલાશી થી જો ઉનહેં અંધેરોંકી દુનિયાસે નિકાલકર ઉજાલોંકા રાસ્તા દિખાએ, સિસકતે માહોલસે નજાત દિલાકર પુર અમન ફિઝા અતા કરે. ચુનાંચે સરવરે આલમ (સ.અ.વ.) કી બેઅસત હોતી હૈ. ઔર આલમે તારીકીમેં તૌહીદકા ચિરાગ રોશન હોતા હૈ. ઔર દિલોંકી બેચેની સુકૂન વ તમાનિયતસે બદલ જાતી હૈ. ઔર આપકી મેહનતસે દાઈકે ઔસાફસે મુત્તસિફ એક જમાઅત તૈયાર હોતી હૈ. જિનહોંને દુનિયાકો ઈસ્લામ જૈસી અઝીમ નેઅમતસે આરાસ્તા ઔર પૈરાસ્તા કિયા, લેકિન જૈસે જૈસે નબુવ્વતકી રોશનીસે દૂરી બઢતી જાતી થી ઈસ્લામ ઔર ઉસકે અહકામાતસે ગફલત પરદાઝીમેં ઈઝાફા હોતા જાતા થા. ચૂંકે ઈસ્લામ અબદી મઝહબ હૈ ઈસ લિયે અલ્લાહ તઆલા હસ્બે ઝરૂરત કિસી મુજદ્દિદકો પૈદા કરતા ઔર દીનકી ગોયા તજદીદ કરતા થા. ચુનાંચે

તેરહવીં સદીમેં દઅવત વ તબ્લીગકે અહમ કામકે લિયે અલ્લાહ તઆલાને હઝરત મૌલાના ઈલયાસ સાહબ (રહ.) કો મુન્તખબ કિયા. દાઈકે ઔસાફસે લેસ હઝરત મૌલાના ઈલયાસ સાહબ (રહ.) ને જહદ મુસલસલ ઔર સઈ પૈહમ કી ઔર પૂરી દુનિયામેં દીની ઈન્કિલાબકી એક શકલ પૈદા કી ઔર મર્દુમ સાઝી ભી કી જિસકે નતીજેમેં યે કામ આજ તક જારી ઔર સારી હૈ. ઔર ઉસકે મુફીદ નતાઈજ બરઆમદ હો રહે હૈં. યે મુફીદ નતાઈજ ઉસ વક્ત તક બરઆમદ હોતે રહેંગે જબ તક દાઈ દઅવત વ તબ્લીગકે ઉસૂલ પર અમલ પૈરા રહેંગે. ઔર ઉસકે ઔસાફસે મુત્તાસિફ રહેંગે. અઝીઝમ મૌલવી અબૂલ કલામને ઉસકી અહમિયતકે પેશે નઝર ચંદ ઔસાફકો જો હર આદમીકે લિયે ઉમૂમન ઔર દાઈકે લિયે ખુસૂસન ઝરૂરી હૈં કિતાબચેમેં જમા કિયે હૈં. અહકરને જસ્તા જસ્તા ચંદ મકામાતકો દેખા, મૌસૂફને મોઅતબર કિતાબોંકે હવાલેસે અચ્છે અંદાઝમેં અહાદીસ ઔર વાકિઆત જમા કિયે હૈં. ઔર અલ્લાહ તઆલા મૌસૂફકી કાવિશ કબૂલ ફરમાકર કાબિલે સતાઈશ ઔર બાઈસે નજાત બનાએ. (આમીન)

(મુફતી) મુહમ્મદ યહયા સાહબ કડી (દામત બરકાતુહુમ)

અર્ઝે મુરત્તિબ

નહ્મદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસૂલિહિલ કરીમ

અમ્મા બા'દ

નીચે લિખ્ખે હુએ મઝમૂનકા અવ્વલીન મુખાતબ ખૂદ યે લિખનેવાલા બંદા હૈ.

દઅવતકી મેહનત ઊંચી મેહનત હૈ. દઅવતકી મેહતનકો ઉમ્મુલ આમાલ ભી કહા ગયા હૈ. યાની તમામ આમાલકી માં. ઔર ઊંચી મેહનતકે લિયે ઊંચે ઔસાફકા હોના ઝરૂરી હૈ. ઈસ લિયે દઅવતકી મેહનતકે લિયે અંબિયા (અલૈ.) કો ભેજા ગયા. ક્યૂંકે અંબિયા હર સિફાતમેં મુમતાઝ હોતે હૈં. ઔર અંબિયાએ કિરામકી તરબિયત તો બરાહે રાસ્ત અલ્લાહ ખૂદ કરતા હૈ. ઈસી વજહસે અક્સર અંબિયાએ કિરામસે બકરિયાં ચરાઈ ગઈ તાકે તવાઝોઅ પૈદા હો જાવે. અબ અંબિયાએ કિરામકા સિલસિલા હમારે નબી (સ.અ.વ.) પર આકર ખતમ હો ગયા હૈ. અબ કોઈ નબી આનેવાલા નહીં હૈ ઈસ લિયે નબુવ્વતવાલા કામ અલ્લાહ પાકને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સદકએ તુફેલ ઈસ ઉમ્મતકો દિયા હૈ. અબ હમ કમઝોર હૈં ઔર હમારી ઝિંદગિયાં સિફાતસે કોસોં દૂર હૈં. ઔર દઅવતવાલે કામકે લિયે સિફાતકા હોના ઝરૂરી હૈ ઈસ લિયે કે બગૈર સિફાતકે દઅવતકા કામ કરનેસે બાઝ મરતબા નફાકી જગહ નુકસાન હો જાતા હૈ. ઈસ લિયે બંદાકે ખયાલમેં આયા કે અલ્લાહવાલોંકી ઈમ્તિયાઝી સિફાત ઔર ઈબરત આમોઝ

વાકિઆત એક જગહ જમા કિયા જાવે તાકે હમ જૈસે કમ હિંમત લોગોંકે લિયે હિંમતકા કામ દે ઔર ઉનકો બારબાર પઢને ઔર યાદ રખનેસે દિલમેં કુછ ગૈરત પૈદા હો, ઈસ લિયે અપની વુસ્અતકે મુતાબિક યે ચંદ બિખરે હુએ વાકિઆત જમા કર દિયે હૈં. કાશ યે હકીર મેહનત બારગાહે ઈલાહીમેં શર્ફે કબૂલિયત હાસિલ કરે ઔર ઈસ નાકારા ઔર સભી પઢનેવાલોંકે લિયે ઈસ્લાહ ઔર દીની ૬.ઈદાકે હુસૂલકા ઝરીઆ બને. (આમીન)

બંદા અબૂલ કલામ પાલનપુરી (વાઘણા)
ખાદિમ મદ્રસા મદીનતુલ ઈસ્લામ મદીના મસ્જિદ
બોટાદ, જિ. ભાવનગર (ગુજરાત)

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

પેહલી સિફત

તવાઝોઅ, આજિઝી, ઈન્કિસારી

અલ્લાહ તઆલાકે દરબારમેં મકબૂલિયતકી સિફાતમેં સબસે અહમ સિફત તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી હૈ. યાની આદમી ખૂદ અપને આપકો દિલસે કમતર સમઝતા રહે ઔર શોહરતકી ગર્ઝસે કોઈ કામ ન કરે.

હદીસ શરીફ : જનાબ મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કા પાક ઈરશાદ હૈ કે જો શખ્સ અલ્લાહકી ખૂશીકે લિયે અપને આપકો કમતર સમઝતા હૈ અલ્લાહ ઉસે સરબુલંદી ઔર ઈઝ્ઝત અતા ફરમાતા હૈ. (મિશ્કાત જિ. ૨, સ. ૪૩૪)

આપ (સ.અ.વ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબેર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા જનાબ મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સહાબાકી એક જમાઅતકે સાથ તશરીફ લે જા રહે થે. હઝરાતે સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને ધૂપસે બચાવકી ગર્ઝસે આપકે ઉપર ચાદરસે સાયા કર દિયા. આપને સાયા મેહસૂસ ફરમાકર સર મુબારક ઉપર ઉઠાયા તો દેખા કે ચાદરસે સાયા કિયા ગયા હૈ, તો આપને ફરમાયા કે ઈસે

હટા દો ઔર ખૂદ આપને હાથસે ચાદર ખીંચકર નીચે ગિરા દી ઔર ઈરશાદ ફરમાયા કે મૈં ભી તુમ હી જૈસા એક ઈન્સાન હૂં.

(મજમઉઝ્ઝવાઈદ જિ. ૯ સ. ૨૧, હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨, સ. ૭૦૫)

આપ (સ.અ.વ.) કી તવાઝોઅ

હઝરત ઉરવહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક આદમીને હઝરત આઈશા (રદિ.) સે પૂછા કે ક્યા હુઝૂર (સ.અ.વ.) અપને ઘરમેં કુછ કિયા કરતે થે? હઝરત આઈશા (રદિ.) ને ફરમાયા હાં, હુઝૂર (સ.અ.વ.) અપની જૂતી ખૂદ ગાંઠ લિયા કરતે ઔર અપને કપડે ખૂદ સી લિયા કરતે. આપ ઘરમેં ઈસી તરહ કામ કિયા કરતે જિસ તરહ આપ લોગ કરતે હૈં.

(અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ જિ. ૬, સ. ૪૪)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

ખલીફએ અવ્વલ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ખલીફા બનનેસે પેહલે મોહલ્લાવાલોંકી બકરિયોંકા દૂધ દોહા કરતે થે. જબ આપ ખલીફા બન ગયે તો મોહલ્લેકી એક બચ્ચીને કહા કે અબૂબક્ર અબ હમારે જાનવરકા દૂધ કહાં નિકાલેંગે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કો જબ યે માલૂમ હુવા તો આપને ફરમાયા કે ક્યૂં નહીં મૈં અબ ભી તુમહારે લિયે દૂધ દોહા કરૂંગા ઔર મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે મેરી નઈ મસરૂફિયાત મેરે પેહલે અખ્લાકમેં કોઈ તબ્દીલી ન કરેગી.

ચુનાંચે આપ ખિલાફતમેં ખલીફએ વક્ત હોનેકે બાવજૂદ મોહલ્લાવાલોંકે લિયે દૂધ દોહા કરતે થે.

(અલ ઈલ્મુ વ ઉલમા સ. ૧૪૬, મુસન્નિફ : શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

હઝરત ઉમર (રદિ.) કે બારેમેં હઝરત કતાદા (રદિ.) બયાન કરતે હૈં કે આપ અમીરૂલ મુઅમિનીન હોનેકે બાવજૂદ ઊન કા જુબ્બા ઈસ્તેમાલ કરતે થે જિસમેં ચમડેકે પૈવંદ લગે હોતે થે. ઔર અપને કંધે પર કોડા રખ્ખે હુએ ખૂદ બાઝારમેં ઘૂમતે થે ઔર લોગોંકી ગલતિયોં પર સરઝનિશ કરતે. ઔર કહીં ખજૂરકી ઘુઠલિયાં યા સત્તૂ વગૈરહ પડા હુવા મિલતા તો ઉસે ઉઠા લેતે ઔર કિસી ઘરમેં ડાલ દેતે તાકે વો ઘરવાલે ઉસસે ફાઈદા ઉઠાએં. એક મરતબા લોગોંને દેખા કે અપને કંધે પર મશક ઉઠાએ જા રહે હૈં લોગોંકે તઅજ્જુબ પર આપને ફરમાયા કે મૈંને અપને નફસકો ઝલીલ કરનેકે લિયે ઐસા કિયા ઈસ લિયે કે મુઝે તકબ્બુરકા શુબા હો ગયા થા.

(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૪૬ મુસન્નિફ : શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કી તવાઝોઅ

હઝરત હસન (રદિ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) એક સખ્ત ગરમ દિનમેં સર પર ચાદર રખ્ખે

હુએ બાહિર નિકલે. ઉનકે પાસસે એક નૌજવાન ગધે પર ગુઝરા તો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા અય નૌજવાન મુઝે અપને સાથ બિઠા લે. વો નૌજવાન કૂદકર ગધેસે નીચે ઉતરા ઔર ઉસને અર્ઝ કિયા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન આપ સવાર હો જાએં. હઝરતને ફરમાયા નંહીં પેહલે તુમ સવાર હો જાઓ મૈં તુમહારે પીછે બૈઠ જાઉંગા, તુમ મુઝે નરમ જગહ બિઠાના ચાહતે હો ઔર ખૂદ સખ્ત જગહ બૈઠના ચાહતે હો. ચુનાંચે વો નૌજવાન ગધે પર આગે બૈઠા ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) ઉસકે પીછે. આપ જબ મદીના મુનવ્વરહ દાખિલ હુએ તો આપ પીછે બૈઠે હુએ થે ઔર સબ લોગ આપકો દેખ રહે થે.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૪૧૭)

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

હઝરત હસન બસરી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને હઝરત ઉસમાન ગની (રદિ.) કો ખિલાફતકે ઝમાનેમેં ખલીફા હોનેકે બાવજૂદ મસ્જિદે નબવીમેં બે-તકલ્લુફ આરામ કરતે હુએ દેખા હૈ. જબ આપ વહાંસે ઉઠતે તો સહનકી કંકરિયોંકે નિશાનાત આપકે બદન પર હોતે થે, તો હમ ઉનકી તરફ ઈશારા કરકે કેહતે થે કે યે હૈં અમીરૂલ મુઅમિનીન યે હૈં અમીરૂલ મુઅમિનીન.

(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૪૬ મુસન્નિફ : શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરા, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કી તવાઝોઅ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ રૂમી (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉસમાન (રદિ.) રાતકો અપને વુઝુકા ઈન્તિઝામ ખૂદ કિયા કરતે થે. કિસીને ઉનસે કહા કે અગર આપ અપને કિસી ખાદિમસે કેહ દેં તો વો ઈન્તિઝામ કર દિયા કરેગા. હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને ફરમાયા રાત ઉનકી અપની હૈ જિસમેં વો આરામ કરતે હૈં. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૫, સ. ૪૮)

હઝરત મયમૂન બિન મહરાન (રહ.) કેહતે હૈં મુઝે હમદાનીને બતાયા કે મૈંને હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કો દેખા કે આપ ખચ્ચર પર સવાર હૈં ઔર ઉનકા ગુલામ નાઈલ ઉનકે પીછે બૈઠા હુવા હૈ હાલાંકે આપ ઉસ વક્ત ખલીફા થે. (હુલ્યતુલ ઔલિયા જિ. ૧, સ. ૬૦)

હઝરત અલી (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી, ઈન્કિસારી

હઝરત અલી (રદિ.) કો બાઝ લોગોંને દેખા કે આપને બાઝારસે ઘરકે લિયે ગોશ્ત ખરીદકર અપની ચાદરમેં રખ દિયા ઔર તશરીફ લે ચલે, સાથીને કહા કે લાઈયે હઝરત મૈં ઉસે ઉઠા લૂં. આપને ફરમાયા નહીં ઘરવાલા હી ઉસે ઉઠાકર લે જાનેકા ઝિયાદા હકદાર હૈ. (અહયાઉલ ઉલૂમ જિ. ૩, સ. ૨૧૪)

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કી તવાઝોઅ

હઝરત અબૂ કુલાબા (રદિ.) કેહતે હૈં કે એક આદમી હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કે પાસ આયા. હઝરત સલમાન ફારસી

(રદિ.) આટા ગૂંધ રહે થે. ઉસ આદમીને કહા યે ક્યા હૈ કે આપ ખૂદ હી આટા ગૂંધ રહે હૈં? ઉનહોંને ફરમાયા આટા ગૂંધનેવાલે ખાદિમકો હમને કિસી કામકે લિયે ભેજ દિયા ઈસ લિયે હમને ઉસે અચ્છા ન સમઝા કે હમ ઉસકે ઝિમ્મે દો કામ લગા દેં.

(હુલ્યતુલ ઔલિયા જિ. ૧, સ. ૨૦૧)

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી

હઝરત સાબિત બનાની (રહ.) બયાન કરતે હૈં કે જબ હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) મદાયન શહેરકે ગવર્નર થે તો એક શામી શખ્સ આયા જિસકે પાસ ભૂસકા ગઠર થા. હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) ઉધરસે અજમી લિબાસ પેહને હુએ ગુઝર રહે થે. ઉસ શખ્સને આપકો પુકારા કે મેરા બોઝ ઝરા લેકર ચલો, ઉસને સમઝા હોગા કે કોઈ મઝદૂર હૈ. હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) ને વો સામાન ઉઠા લિયા ઔર લેકર ચલે. જબ લોગોંને દેખા ઔર પેહચાના તો કૈહને લગે, અરે યે તો હમારે ગવર્નર સાહબ હૈં. ઉસ શામી શખ્સને ભી મઅઝિરત કી કે હઝરત મુઝે યે પતા નહીં થા મગર હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) ને ફરમાયા કે કોઈ બાત નહીં મૈં તુમહારે ઘર તક સામાન પહોંચાઉંગા.

(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૪૬ મુસન્નિફ : શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ, હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨, સ. ૭૧૬)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ (રદિ.) કી તવાઝોઅ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ (રદિ.) બાઝારમેં ગુઝર રહે થે ઔર ઉનકે સર પર લકડિયોંકા એક ગઠ્ઠા રખ્ખા થા. કિસીને ઉનસે કહા કે આપ ઐસા ક્યૂં કર રહે હૈં હાલાંકે અલ્લાહને આપકો ઈતના દે રખ્ખા હૈ કે આપકો ખૂદ ઉઠાનેકી ઝરૂરત નહીં હૈ આપ તો દૂસરોંસે ઉઠવા સકતે હૈં. ફરમાયા કે મૈં અપને દિલસે તકબ્બુર નિકાલના ચાહતા હૂં. ક્યૂંકે મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે વો આદમી જન્નતમેં નહીં જા સકેગા જિસકે દિલમેં રાઈકે દાનેકે બરાબર ભી તકબ્બુર હોગા

(અત્તરગીબ વ ત્તરહીબ જિ. ૪, સ. ૩૪૫)

હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રદિ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રદિ.) કી વફાત હુઈ તો આપકો ગુસલ દેનેવાલોંને આપકી કમરકે ઉપર કાલે કાલે ગટ્ટે દેખે તો ઘરવાલોંસે પૂછા કે યે કૈસે નિશાનાત હૈં? તો લોગોંને બતાયા કે યે ઉસ આટેકે થેલેકે નિશાનાત હૈં જિનહેં હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રહ.) રાતકે વક્ત કમર પર લાદકર લે જાતે થે ઔર મદીના મુનવ્વરહકે ફકીરોંકો તકસીમ ફરમાયા કરતે થે.

(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૭૬ મુસન્નિફ શેખ અબૂબક જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કી તવાઝોઅ, આજિઝી ઔર ઈન્કિસારી

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) કે પાસ એક શખ્સ રાતમેં મેહમાન હુવા. આપ ચિરાગકી રોશનીમેં કુછ લિખ રહે થે. ઈતનેમેં ચિરાગ બુઝને લગા, મેહમાનને કહા કે લાઈયે મૈં ઉસે ઠીક કર દૂં ઔર ઉસમેં તેલ વગૈરહ ડાલ દૂં. હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને જવાબ દિયા કે મેહમાનસે ખિદમત લેના અચ્છી બાત નહીં હૈ. મેહમાનને કહા કે હઝરત ફિર કિસી ગુલામકો આવાઝ દીજિયે વો ચિરાગ દુરૂસ્ત કર લાએગા. આપને ફરમાયા કે નહીં વો અભી તો સોયા હૈ ઉસકી નીંદ કચ્ચી હૈ, ફિર આપ ખૂદ ઉઠે ઔર શીશીસે તેલ નિકાલકર ચિરાગમેં ડાલા ઔર ઉસે દુરૂસ્ત કિયા. મેહમાનને તઅજ્જુબસે કહા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન આપને ખૂદ હી યે તકલીફ ઉઠાઈ, ઈસ પર હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને જવાબ દિયા કે મૈં ગયા તો ભી ઉમર હી થા ઔર લૌટા તો ભી ઉમર હી રહા મેરે અંદર કોઈ કમી નહીં આઈ. ઔર સબસે અચ્છા આદમી અલ્લાહકે નઝદીક વો હૈ જો તવાઝોઅ ઔર આજિઝી કરનેવાલા હો. (અહયાઉલ ઉલૂમ જિ. ૩, સ. ૨૧૪)

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે તવાઝોઅકી બુન્યાદ તીન ચીઝેં હૈં

(૧) આદમીકો જો ભી મિલે ઉસસે સલામમેં પહેલ કરે.
(૨) મજલિસમેં અચ્છી જગહકે બજાએ અદના જગહમેં બૈઠને પર

રાઝી હો જાવે. (૩) દિખાવે ઔર શોહરતકો બુરા સમઝે.
(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૧૪૩)

હઝરત મૌલાના રશીદ અહમદ સાહબ ગંગોહી (રહ.) કી તવાઝોઅ

ઈમામ રબ્બાની રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) ને એક મરતબા સબક કે દૌરાન બીચમેં બારિશ આ જાને પર તલબાએ કિરામકે જૂતે તક ઉઠા લિયે ઔર ઝર્રા બરાબર ભી આર (શરમ) મેહસૂસ ન ફરમાઈ. (અરવાહે સલાસા સ. ૩૨૧)

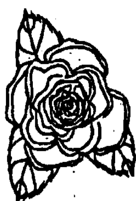
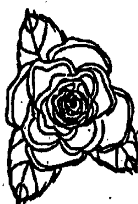
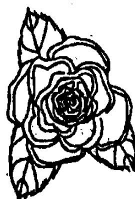
હઝરત મુફતી શફીઅ સાહબ (રહ.) કી તવાઝોઅ

મુફતીએ આઝમ હઝરત મૌલાના મુફતી શફીઅ સાહબ (રહ.) કા મામૂલ થા કે અપની ઈલ્મી જલાલતકે બાવજૂદ કિસી ભી વાઈઝકી તકરીર સુનનેમેં કોઈ આર (શરમ) મેહસૂસ ન કરતે બલ્કે વક્ત નિકાલકર કુછ ન કુછ દેરકે લિયે વઅઝ ઝરૂર સુનતે, કે હો સકતા હૈ કે ઉસકે વઅઝમેં કોઈ નઈ બાત માલૂમ હો જાવે યા અમલકા જઝબા પૈદા હો જાવે. (મેરે વાલિદ મેરે શેખ સ. ૧૯૪)

ફાઈદા

ઈન્સાનકે અંદર તકબ્બુર ઘમંડ ઔર અપને આપકો બડા સમઝના ઔર દૂસરોંકો હકીર યાની છોટા સમઝના ઔર છોટેકી

ખિદમતકો ઝિલ્લતકી ચીઝ સમઝના યે સબ બીમારિયાં આમ તૌરસે દો ચીઝોંસે પૈદા હોતી હૈં. (૧) માલકી વજહસે (૨) ઈલ્મકી વજહસે. યાની અગર અલ્લાહને કિસીકો ઝિયાદા માલ અતા કિયા હૈ યા ઝિયાદા ઈલ્મ અતા કિયા હૈ તો માલદાર ગરીબકો ઔર ઈલ્મવાલા જાહિલકો હકીર ઔર ઝલીલ સમઝતા હૈ, લેકિન ઉપરવાલે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે ઉનમેં બડે બડે માલવાલે થે ઔર બડે બડે ઈલ્મવાલે ભી થે લેકિન ઉનકે અંદર કૈસી આજિઝી ઔર છોટાપન થા કે અપને આપકો કુછ નહીં સમઝતે થે. જૈસે હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) મદાયનકે ગવર્નર થે લેકિન ગઠરકો બગૈર શરમ મેહસૂસ કિયે ઉઠા લિયા. ઈસી તરહ મૌલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) ને અપને પાસ પઢનેવાલે બચ્ચોંકે જૂતે તક ઉઠા લિયે. ઈસી તરહ હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ (રહ.) ને ગુલામકો ઉઠાએ બગૈર અપને હાથસે ચિરાગમેં તેલ ડાલ દિયા. ઈસકે બર ખિલાફ આજ હમારા હાલ યે હૈ કે અપને પાસ ઝરાસા ઈલ્મ યા ઝરાસા માલ આ જાએ યા બયાન વ તકરીર કરની આ જાએ તો હમ અગર ઉસ્તાઝ હૈં તો શાગિર્દકી ખિદમતકો ઔર અગર અમીર હૈં તો મામૂરકી ખિદમતકો શરમ ઔર ઝિલ્લતકી ચીઝ સમઝતે હૈં. ઈસ લિયે ઈન વાકિઆતકો સામને રખતે હુએ હમ ભી અપની ઝિંદગીકો બદલનેકી યાની આજિઝી ઔર ઈન્કિસારીવાલી સિફત આ જાએ ઉસકે લિયે ઈરાદા ઔર કોશિશ કરેં.

દૂસરી સિફત

અફવ વ દરગુઝર કરના યાની મआફ કરના

હદીસ શરીફ : હઝરત મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા અફવ ઔર દરગુઝરસે ઈન્સાનકી ઈઝ્ઝત ઔર સરબુલંદીમેં ઈઝાફા ફરમાતે હૈં.

(અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૩, સ. ૩૦૭)

હઝરત આઈશા (રદિ.) કા ફરમાન

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે આપ (સ.અ.વ.) બુરાઈકા બદલા બુરાઈસે ન દેતે થે બલ્કે અફવ (મआફી) ઔર દરગુઝરસે કામ લેતે થે. (શમાઈલે તિરમિઝી સ. ૨૩)

આપ (સ.અ.વ.) કા અફવ યાની દરગુઝર કરના

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) સબસે ઝિયાદા બા અખ્લાક થે. એક મરતબા આપને મુઝે કિસી કામસે ભેજા, મૈંને ઉપરસે વૈસે હી કહા અલ્લાહકી કસમ મૈં નહીં જાઉંગા ઔર દિલમેં યે થા કે જિસ કામકા હુઝૂર (સ.અ.વ.) હુકમ દે રહે હૈં મૈં ઉસકે લિયે ઝરૂર જાઉંગા. ચુનાંચે મૈં વહાંસે બાહિર આયા તો મેરા ગુઝર ચદ બચ્ચોં પર હુવા જો બાઝારમેં ખેલ રહે થે,

મૈં વહાં ખડા હો ગયા. અચાનક હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને આકર પીછેસે મેરી ગુદ્દી પકડ લી, મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી તરફ દેખા તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) હંસ રહે થે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અય છોટેસે અનસ જહાં જાનેકો મૈંને તુમહેં કહા થા તુમ વહાં ગયે હો? મૈંને કહા કે હાં અભી જાતા હૂં. અલ્લાહકી કસમ મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી નવ સાલ તક ખિદમત કી હૈ (દૂસરી રિવાયતમેં દસ સાલ હૈ) મુઝે યાદ નહીં હૈ કે મૈંને કોઈ ગલત કામ કર દિયા હો તો ઉસ પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હો તુમને યે કામ ક્યૂં કિયા? યા કોઈ કામ છોડ દિયા હો તો યે ફરમાયા હો કે તુમને યે કામ ક્યૂં નહીં કિયા?

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨, સ. ૬૮૦)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા અપને ઉપર જાદૂ કરનેવાલેકો દરગુઝર કરના

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) પર જાદૂ હુવા થા જિસકે અસરકી વજહસે આપકો યે મેહસૂસ હોતા થા કે આપ અપની બીવીકે પાસ ગયે હૈં લેકિન હકીકતમેં આપ ગયે નહીં હોતે થે. હઝરત સુફયાન શંવી કેહતે હૈં યે અસર સબસે સખ્ત જાદૂકા હોતા હૈ હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અય આઈશા! ક્યા તુમહેં માલૂમ હૈ કે મૈંને અલ્લાહસે દુઆ માંગી થી વો અલ્લાહને કબૂલ ફરમા લી? મેરે પાસ દો ફરિશ્તે આએ એક સરકે પાસ બૈઠ ગયા ઔર દૂસરા પાંવકે પાસ. સરવાલેને દૂસરેસે કહા, ઈન હઝરતકો ક્યા હુવા હૈ? દૂસરેને કહા ઇન પર જાદૂ હુવા હૈ. પહલેને પૂછા જાદૂ કિસને કિયા હૈ? દૂસરેને કહા લબીદ બિન અઅસમને જો

કબીલએ બનૂ ઝરીકકા હૈ ઔર યહૂદકા હલીફ ઔર મુનાફિક હૈ. પેહલેને પૂછા ઉસને જાદૂ કિસ ચીઝમેં કિયા હૈ? દૂસરેને કહા કંઘી પર ઔર કંઘીસે ગિરે હુએ બાલોં પર કિયા હૈ. પેહલેને પૂછા યે ચીઝેં કહાં હૈં? દૂસરેને કહા નર ખજૂરકે ખોશાકે ગિલાફમેં ઝરવાન કુંવેંકે અંદર જો પત્થર રખ્ખા હુવા હૈ ઉસકે નીચે રખ્ખી હુઈ હૈ. હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) ઉસ કુંવેં પર તશરીફ લે ગયે ઔર યે ચીઝેં ઉસમેંસે નિકાલીં ઔર ફરમાયા, યે કુંવાં વોહી હૈ જો મુઝે ખ્વાબમેં દિખાયા ગયા હૈ. ઈસ કુંવેંકા પાની ઐસા સુર્ખ થા જૈસે મહેંદીવાલે બરતનકો ધોનેકે બાદ પાનીકા રંગ લાલ હોતા હૈ. ઔર ઉસ કુંવેંકે ખજૂરોંકે દરખ્ત ઐસે વેહશતનાક થે જૈસે શયતાનોંકે સર હોં. મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા યે ચીઝેં આપને લોગોંકો ક્યૂં ન દિખા દીં ઉનહેં દફન ક્યૂં કર દિયા? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અલ્લાહને મુઝે તો જાદૂસે શિફા અતા ફરમા દી હૈ ઔર મૈં કિસીકે ખિલાફ શર વ ફિતના ખડા કરના નહીં ચાહતા, લિહાઝા હમારે નબી (સ.અ.વ.) ને આખરી વક્ત તક યે બાત કિસીકો નહીં બતાઈ. (બુખારી વ મુસ્લિમ શરીફ, તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૪, સ. ૫૭૪)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઝહર દેનેવાલી ઔરતકો દરગુઝર કરના

હઝરત જાબિર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે ખૈબરકી એક યહૂદી ઔરતને એક બકરીકો ભૂના ફિર ઉસમેં ઝહર મિલાયા ઔર ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં ઉસે ભેજા. હુઝૂર (સ.અ.વ.)

ને ઉસકી દસ્તીકો લિયા ઔર ઉસસે નોશ ફરમાને લગે ઔર આપકે સાથ ચંદ સહાબાને ભી ઉસકા ગોશ્ત ખાયા, ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉનસે ફરમાયા અપને હાથ રોક લો. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને આદમી ભેજકર ઉસ ઔરતકો બુલાયા ઔર ઉસસે ફરમાયા, ક્યા તુમને ઈસ બકરીમેં ઝહર મિલાયા હૈ? ઉસ યહૂદી ઔરતને કહા આપકો યે બાત કિસને બતાઈ હૈ? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા યે દસ્તીકા ટુકડા જો મેરે હાથમેં હૈ ઉસને મુઝે બતાયા હૈ. ઉસ ઔરતને કહા હાં મૈંને મિલાયા હૈ! હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તૂ ક્યા હાસિલ કરના ચાહતી થી? ઉસ ઔરતને કહા કે મૈંને સોચા કે અગર આપ સચ્ચે નબી હોંગે તો યે ઝહરમેં મિલી હુઈ બકરી આપકા નુકસાન નહીં કરેગી. ઔર અગર આપ નબી નહીં તો હમારી જાન આપસે છૂટ જાએગી. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસ ઔરતકો મઆફ કર દિયા ઔર ઉસે સઝા નહીં દી, હાલાંકે જિન સહાબા (રદિ.) ને ઉસ બકરીકા ગોશ્ત ખાયા થા ઉનમેંસે બાઝ સહાબા (રદિ.)કા ઈન્તિકાલ ભી હો ગયા થા.

(બુખારી શરીફ, અબૂદાઉદ શરીફ)

આપ (સ.અ.વ.) કા સહાબાકો અફ્વ દરગુઝર કરનેકી તાલીમ દેના એક સહાબીકે મસ્જિદમેં પેશાબ કરને પર

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક દફા હમ લોગ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ મસ્જિદમેં બૈઠે હુએ થે કે ઈતનેમેં એક દેહાતી આયા ઔર ખડે હોકર મસ્જિદમેં પેશાબ કરને લગા તો

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સહાબા (રદિ.) ને કહા અરે અરે ઠહેરો ઠહેરો! હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઉસે પેશાબસે ન રોકો ઉસે છોડ દો. ચુનાંચે સહાબા (રદિ.) ને ઉસે છોડ દિયા ઔર ઉસને પેશાબ પૂરા કર લિયા, ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસે બુલાકર ફરમાયા કે ઈન મસ્જિદોંમેં પેશાબ યા ગંદગીવાલા કોઈ કામ કરના કિસી તરહ ઠીક નહીં હૈ, યે મસ્જિદેં તો અલ્લાહકા ઝિક્ર, નમાઝ ઔર કુરઆન શરીફ પઢનેકે લિયે બની હૈં. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને લોગોંમેંસે એક આદમીકો હુકમ દિયા ઉસને પાનીકા ડોલ લાકર ઉસ પેશાબ પર બહા દિયા. (મુસ્લિમ શરીફ જિ. ૧, સ. ૧૩૮, જમઉલ ફવાઈદ જિ. ૨, સ. ૨૪૯)

હઝરત ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રહ.) કા અફવ યાની દરગુઝર કરના

એક મરતબા ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રહ.) કે પાસ કુછ મહેમાન આએ હુએ થે. ઉનકી મહેમાનીકે લિયે આપને ગુલામકો હુકમ દિયા કે ઘરકે તન્નૂરમેં જો ગોશ્ત ભુન રહા હૈ વો જલ્દી પેશ કરે. ગુલામ ગયા ઓર ભૂને હુએ ગરમ કબાબ સીખ લાને લગા. ઈત્તિફાકસે જલ્દબાઝીમેં વો ગરમ સીખ ગુલામકે હાથસે છૂટકર નીચેકી મંઝિલ પર ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રહ.) કે કિસી છોટે બચ્ચેકો જાકર લગી જિસકે ઝખમકી તાબ ન લા સકા તો વો બચ્ચા ઉસી વક્ત મર ગયા. ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીન (રહ.) કો જબ માલૂમ હુવા તો આપને ગુલામકો ન ડાંટા ન ફટકારા, બલ્કે ઉસ પર મઝીદ એહસાન ફરમાતે હુએ કહા કે જા તૂ આઝાદ હૈ તૂને

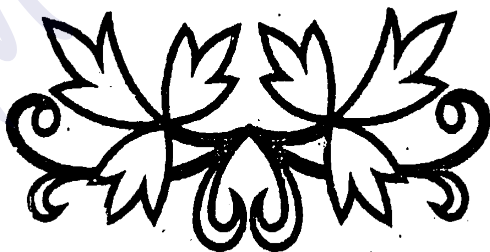
જાન બૂઝકર ઐસા નહીં કિયા. ઉસકે બાદ બચ્ચાકી તજહીઝ વ તકફીનમેં લગ ગયે.(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૪૬ મુસન્નિફ શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત અલી (રદિ.) કા અફવ યાની દરગુઝર મઆફ કરના

એક મરતબા એક યહૂદીને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી શાનમેં કોઈ ગુસ્તાખાના બુરા કલિમા કેહ દિયા. હઝરત અલી (રદિ.) કહાં સુનનેવાલે થે. તો ઉસ યહૂદીકો ગિરાકર ઉસકે સીને પર ચળ્હ બૈઠે. યહૂદીને જબ દેખા કે અબ કુછ ઔર નહીં કર સકતા તો ઉસને વહીં ઝમીન પર લેટે લેટે હઝરત અલી (રદિ.) કે ચેહરે મુબારક પર થૂક દિયા. હઝરત અલી (રદિ.) ફૌરન ઉસકો છોડકર અલગ ખડે હો ગયે, કિસીને પૂછા કે યે આપને ક્યા કિયા, અબ તો ઉસને ઝિયાદા ગુસ્તાખી કી, ઉસકો ઔર મારના ચાહિયે થા. હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા કે અસલમેં બાત યે હૈ કે પેહલે મૈંને ઉસકો ઈસ લિયે સઝા દી થી કે ઉસને નબી (સ.અ.વ.) કી શાનમેં ગુસ્તાખી કી થી ઈસી વાસ્તે મૈં ઉસ પર ચળ્હ બૈઠા. જબ ઉસને મુઝ પર થૂકા તો મેરે દિલમેં અપની ઝાતકે લિયે ગુસ્સા પૈદા હુવા કે ઉસને મેરે મુંહ પર ક્યૂં થૂકા, અપની ઝાતકા બદલા લેનેકા જઝબા મેરે દિલમેં પૈદા હુવા. ઉસ વક્ત મુઝે ખયાલ આયા કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નત યે હૈ કે ઉનહોંને અપની ઝાતકે લિયે કભી કિસીસે બદલા નહીં લિયા ઈસી લિયે મૈં ઉસે છોડકર અલગ ખડા હો ગયા. (ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૩, સ. ૮૫)

ફાઈદા

આજ હમારી યે આદત બન ચુકી હૈ કે હમારી બડીસે બડી ગલતી હમકો નઝર નહીં આતી. કિતને કામ હમ શરીઅતકે ખિલાફ ઔર ઉસૂલકે ખિલાફ કર લેતે હૈં લેકિન બડી બડી તાવીલેં કરકે દૂસરોંકો સમઝા દેતે હૈં હાલાંકે ઉસકે બર ખિલાફ કોઈ દૂસરા ચાહે વો હમારા શાગિર્દ હો યા હમારે દઅવતકા સાથી હો યા હમારા નોકર હો ઔર ઉસને હમારે કામમેં કુછ દેર લગા દી યા કુછ ઉલ્ટા નુકસાન કર દિયા યા ભૂલસે કુછ તોડ ફોડ દિયા તો હમ ઉસકો મઆફ ઔર દરગુઝર કરનેકે બજાએ ઉસકો ઐસે ઝિડકતે હૈં કે વો પાની પાની હો જાતા હૈ. હાલાંકે ઈન વાકિઆતકો પઢકર માલૂમ હુવા કે ઈમામ ઝૈનુલ આબિદીનને અપના બચ્ચા મર જાનેકે બાવજૂદ ગુલામકો ખાલી મઆફ નહીં કિયા બલ્કે આઝાદ ભી કર દિયા. ઔર હઝરત અલી (રદિ.) ને થૂકને વાલેકો ઉસપર કાબૂ પા જાનેકે બાવજૂદ મઆફ કર દિયા. ઈસ લિયે હમ ભી ઈન વાકિઆતકો સામને રખતે હુએ અગર ઉસ્તાઝ હૈં તો શાગિર્દ ઔર અગર દઅવતકા અમીર યા ઝિમ્મેદાર હૈં તો અપને મામૂર ઔર સાથિયોંકે સાથ હર કામમેં મઆફી ઔર દરગુઝરકા મઆમલા કરના સીખેં.

તીસરી સિફત

હિલ્મ, બુર્દબારી, બરદાશ્ત કરના

ઈજતિમાઈ ઝિંદગીમેં ઈન્સાનકો લોગોંકી તકલીફ પર સબર કરના પડતા હૈ ઔર ઉસ મૌકા પર યે સબર કરના ઈન્સાનકી અઝમતકો બુલંદી અતા કરતા હૈ.

હદીસ શરીફ : જનાબ મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે આદમી અપને હિલ્મ ઔર બુર્દબારી (યાની બરદાશ્ત કરના) કે ઝરીએસે દિનકે રોઝાદાર ઔર રાતકે ઈબાદત ગુઝારકે દરજાતકો પહોંચ જાતા હૈ. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ, જિ. ૩, સ. ૪૧૮)

આપ (સ.અ.વ.) કા હિલ્મ યાની બુર્દબારી ઔર બરદાશ્ત કરના

હઝરત અનસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈં એક મરતબા આપ (સ.અ.વ.) કે સાથ જા રહા થા. આપ (સ.અ.વ.) ને એક નજરાની ચાદર ઓઢ રખ્ખી થી, જિસકે કિનારે સખ્ત થે. અચાનક એક દેહાતી આપકે પાસ આયા ઔર આપકી ચાદરકો ઝોરસે પકડકર ખીંચા. મૈંને ઉસ વક્ત આપ (સ.અ.વ.) કી ગરદનકે ઝાહિરી હિસ્સાકો દેખા જિસ પર સખ્તીસે ચાદર ખીંચનેકા નિશાન ઝાહિર થા. ફિર ઉસ દેહાતીને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે કહા કે અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) મુઝે ઉસ માલમેંસે દિયે જાનેકા હુકમ કીજિયે જો આપકે પાસ હૈ. ઉસ શખ્સકી ઈસ સખ્ત ગુસ્તાખીકે બાવજૂદ આપ

(સ.અ.વ.) ઉસકી તરફ દેખકર મુસ્કુરાએ ઔર ઉસે હદિયા દેનેકા હુકમ ફરમાયા. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૩, સ. ૪૧૯)

આપ (સ.અ.વ.) કા હિલ્મ ઔર બુર્દબારી

હઝરત ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક આદમી જિસકા નામ અબ્દુલ્લાહ ઔર લકબ હિમાર થા વો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો ઘી કી કુપ્પી ઔર શહદકી કુપ્પી હદિયામેં દિયા કરતા થા. જબ ઘી ઔર શહદવાલા ઉનસે કીમત લેને આતા તો ઉસે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં લે આતે ઔર અર્ઝ કરતે યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઉસકો ઉસકે સામાનકી કીમત દે દેં. ઉસ પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) સિર્ફ મુસ્કુરાતે ઔર કુછ ન ફરમાતે ફિર આપકે કેહને પર કીમત ઉસકો દે દી જાતી. એક દિન ઉનકો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં લાયા ગયા ઉનહોંને શરાબ પી રખ્ખી થી, ઉસ પર એક આદમીને કહા અય અલ્લાહ ઈસ પર લાનત ભેજ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ઉસે લાનત ન કરો. અલ્લાહકી કસમ જહાં તક મૈં જાનતા હૂં યે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) સે મુહબ્બત કરતા હૈ. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૩, સ. ૧૦૭)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા એક આદમીકે બુરા ભલા કેહને પર બરદાશ્ત ન કરના ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા નારાઝ હોકર ચલે જાના

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક આદમી હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કો બુરા ભલા કેહ રહા થા. હુઝૂર (સ.અ.વ.)

ભી વહાં તશરીફ ફરમા થે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા જવાબ ન દેના હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો પસંદ આ રહા થા ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) મુસ્કુરા રહે થે. જબ વો આદમી બહોત ઝિયાદા બુરા ભલા કેહને લગા તો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ભી ઉસકી કિસી બાતકા જવાબ દે દિયા. ઉસ પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) નારાઝ હોકર વહાંસે ખડે હોકર ચલ દિયે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ભી પીછે ચલ પડે ઔર જાકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! વો મુઝે બુરા ભલા કેહ રહા થા આપ બૈઠે રહે. જબ મૈંને ઉસકી કિસી બાતકા જવાબ દિયા આપકો ગુસ્સા આ ગયા ઔર આપ ખડે હો ગયે. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા પેહલે તુમહારે સાથ એક ફરિશ્તા થા જો તુમહારી તરફસે જવાબ દે રહા થા. જબ તુમને ઉસકી કિસી બાતકા જવાબ દે દિયા તો શયતાન બીચમેં આ ગયા ઔર ફરિશ્તા ચલા ગયા ઔર મૈં શયતાનકે સાથ નહીં બૈઠ સકતા. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તીન બાતેં ઐસી હૈં જો બિલકુલ હક હૈં. (૧) જિસ બંદે પર ઝુલ્મ કિયા જાએ ઔર વો અલ્લાહકી રઝાકે ખાતિર ઉસ ઝુલ્મકા બદલા લેનેસે ચશ્મપોશી (મઆફ) કર લે તો અલ્લાહ ઉસકી ઝોરદાર મદદ કરેંગે. ઔર (૨) જો આદમી જોડ પૈદા કરનેકે લિયે હદિયા દેનેકા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ ઉસકે માલકો ખૂબ બઢાતે હૈં. (૩) જો માલ બઢાનેકી નિય્યતસે માંગનેકા દરવાઝા ખોલતા હૈ અલ્લાહ ઉસકે માલકો ઔર કમ કર દેતે હૈં. (હયસમી જિ. ૮, સ. ૧૯૦)

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કા હિલ્મ ઔર બરદાશ્ત કરના

હઝરત મુગૈરહ બિન શુઅબા (રદિ.) ફરમાતે હૈં જિન દિનોંમેં

હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) ઘરમેં મહસૂર (કૈદ) થે મૈં ઉનકી ખિદમતમેં ગયા ઔર મૈંને ઉનસે કહા, આપ તમામ લોગોંકે ઈમામ હૈં ઔર યે મુસીબત જો આપ પર આઈ હૈ વો આપ દેખ રહે હૈં, મૈં આપકે સામને તીન તજવીઝેં પેશ કરતા હૂં ઉનમેંસે આપ જોનસી ચાહેં ઈખ્તિયાર ફરમા લેં. યા તો આપ ઘરસે બાહિર આકર ઉન બાગિયોંસે જંગ કરેં, ક્યૂંકે આપકે સાથ મુસલમાનોંકી બહોત બડી તા'દાદ ઔર બહોત ઝિયાદા કુવ્વત હૈ ઔર ફિર આપ હક પર હૈં ઔર યે બાગી લોગ બાતિલ પર હૈં, યા આપ અપને ઈસ ઘરસે બાહિર નિકલનેકે લિયે પીછેકી તરફ એક નયા દરવાઝા ખોલ લેં ક્યૂંકે પુરાને દરવાઝે પર તો યે બાગી લોગ બૈઠે હુએ હૈં ઔર ઈસ નયે દરવાઝેસે ચુપકેસે બાહિર નિકલકર અપની સવારી પર બૈઠકર મક્કા ચલે જાએં, ક્યૂંકે યે બાગી લોગ મક્કામેં આપકા ખૂન બહાના હલાલ નહીં સમઝેંગે, યા ફિર આપ મુલ્કે શામ ચલે જાએં વહાં શામવાલે ભી હૈં ઔર હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ભી હૈં. હઝરત ઉસ્માનને એક ભી તજવીઝ કબૂલ ન ફરમાઈ ઔર ફરમાયા, મૈં ઘરસે બાહિર નિકલકર ઈન બાગિયોંસે જંગ કરૂં યે નહીં હો સકતા. મૈં નહીં ચાહતા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ આપકી ઉમ્મતમેં સબસે પેહલે મુસલમાનોંકા ખૂન બહાનેવાલા મૈં બનૂં. બાકી રહી યે તજવીઝ કે મૈં મક્કા ચલા જાઉં વહાં યે બાગી મેરા ખૂન બહાના હલાલ નહીં સમઝેંગે તો મૈં ઉસે ભી ઈખ્તિયાર નહીં કર સકતા. ક્યૂંકે મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે કુરૈશકા એક આદમી મક્કામેં બેદીનીકે ફૈલનેકા ઝરીઆ બનેગા ઉસકે લિયે ઉસ પર સારી દુનિયાકા આધા અઝાબ હોગા, મૈં નહીં ચાહતા કે મૈં વો આદમી બનૂં. ઔર તીસરી તજવીઝ કે મૈં મુલ્કે શામ ચલા જાઉં વહાં શામવાલે

ભી હૈં ઔર હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ભી હૈં સો મૈં અપને દારૂલ હિજરત ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પડોસીકો હરગિઝ નહીં છોડ સકતા. (અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ જિ. ૭, સ. ૨૧૧)

હઝરત ઈબ્ને સીરીન (રહ.) કેહતે હૈં કે કૈદ હોનેકે ઝમાનેમેં હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કે સાથ ઉનકે ઘરમેં એૈસે સાતસો હઝરાત થે અગર હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ઉનકો ઈજાઝત દે દેતે તો વો હઝરાત માર મારકર બાગિયોંકો મદીનાસે બાહિર નિકાલ દેતે લેકિન ઉન્હોંના પસંદ નહીં કિયા. (ઈબ્ને સઅદ જિ. ૨, સ. ૪૯)

હઝરત શાહ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) કી બુર્દબારી ઔર બરદાશ્ત કરના

હઝરત શાહ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) એક મરતબા દેહલીકી જામેઅ મસ્જિદમેં બયાન કર રહે થે. બયાનકે બીચમેં એક શખ્સ ખડા હુવા ઔર ઉસને કહા કે મૌલાના મેરે એક સવાલકા જવાબ દે દો. હઝરત શાહ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) ને પૂછા કે ક્યા સવાલ હૈ? ઉસને કહા મૈંને સુના હૈ કે આપ હરામઝાદા હૈં હરામકી ઔલાદ હૈં. બયાનકે બીચમેં યે બાત ઉસને એૈસે શખ્સસે કહી જો ન સિર્ફ યે કે બડે આલિમ થે બલ્કે શાહી ખાનદાનકે શેહઝાદે થે, હમ જૈસા કોઈ હોતા તો ફૌરન ગુસ્સામેં આ જાતા, લેકિન હઝરત શાહ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) ને જવાબમેં ફરમાયા કે ભાઈ આપકો ગલત ઈત્તિલાઅ મિલી હૈ મેરી વાલિદાકે નિકાહકે ગવાહ તો અબ ભી દેહલીમેં મૌજૂદ હૈં. (અરવાહે સલાસા સ. ૧૬૯, ઈસ્લાહી મુલ્બાત જિ. ૮, સ. ૪૧)

હઝરત અબૂ હનીફા (રહ.) કા હિલ્મ ઔર બરદાશ્ત કરના

હઝરત ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા ઝોહરકી નમાઝકે બાદ રોઝાના સોનેકા મામૂલ થા. એક રોઝ ઝોહરકી નમાઝકે બાદ ઘર તશરીફ લે ગયે. બાલાખાના પર (ઉપર) આપકા ઘર થા. આરામ કરનેકે લિયે બિસ્તર પર લેટ ગયે. ઈતનેમેં કિસીને દરવાઝે પર નીચેસે દસ્તક દી. આપ ઉઠે, બાલાખાનાસે નીચે ઉતરે, દરવાઝા ખોલા તો દેખા કે એક સાહબ ખડે હૈં. ઈમામ સાહબ (રહ.) ને ઉસસે પૂછા કે કૈસે આના હુવા? ઉસને કહા કે એક મસ્અલા માલૂમ કરના હૈ, ઈમામ સાહબને પૂછા કે ક્યા મસ્અલા હૈ? ઉસને કહા કે મૈં જબ આ રહા થા ઉસ વક્ત માલૂમ થા લેકિન અબ મૈં ભૂલ ગયા યાદ નહીં રહા. ઈમામ સાહબને ફરમાયા કે અચ્છા જબ યાદ આ જાવે તો ફિર પૂછ લેના, આપને ઉસકો બુરા ભલા નહીં કહા બલ્કે ચુપચાપ ઉપર ચલે ગયે. અભી જાકર બિસ્તર પર લેટે હી થે કે દો બારા દરવાઝા પર દસ્તક દી, આપ ફિર ઉઠકર નીચે તશરીફ લાએ ઔર દરવાઝા ખોલા તો દેખા કે વોહી શખ્સ ખડા હૈ. આપને પૂછા ક્યા બાત હૈ? ઉસને કહા કે હઝરત વો મસ્અલા મુઝે યાદ આ ગયા થા. આપને ફરમાયા પૂછ લો. ઉસને કહા અભી તક તો યાદ થા મગર જબ આપ આધી સીડી હી તક પહોંચે તો મૈં વો મસ્અલા ભૂલ ગયા. ઈમામ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે અચ્છા ભાઈ જબ યાદ આ જાવે તો પૂછ લેના, યે કેહકર આપ વાપસ ચલે ગયે ઔર બિસ્તર પર લેટ ગયે. અભી લેટે હી થે કે તીસરી મરતબા ફિરસ દરવાઝા પર દસ્તક દી, આપ ફિર નીચે આએ, દરવાઝા ખોલા તો

દેખા વોહી શખ્સ ખડા હૈ. ઉસ શખ્સને કહા કે હઝરત વો મસ્અલા યાદ આ ગયા. ઈમામ સાહબને પૂછા કે ક્યા મસ્અલા હૈ? ઉસને કહા કે મસ્અલા યે હૈ કે ઈન્સાનકી નજાસત યાની પાખાનાકા મઝા કૈસા હોતા હૈ કડવા કે મીઠા હોતા હૈ? ઈમામ સાહબ (રહ.) ને બહોત ઈત્મીનાનસે જવાબ દિયા કે અગર ઈન્સાનકી નજાસત યાની પાખાના તાઝા હો તો ઉસમેં મિઠાસ હોતી હૈ ઔર અગર સૂખ જાવે તો કડવાહટ પૈદા હો જાતી હૈ. ફિર ઉસને કહા કે ક્યા આપને ચખકર દેખા હૈ? ઈમામ સાહબ (રહ.) ને ફરમાયા કે હર ચીઝકા ઈલ્મ ચખકર હાસિલ નહીં કિયા જાતા બલ્કે બાઝ ચીઝોંકા ઈલ્મ અક્લસે કિયા જાતા હૈ ઔર અકલસે યે માલૂમ હોતા હૈ કે તાઝા નજાસત પર મખ્ખી બૈઠતી હૈ સૂખી પર નહીં બૈઠતી. ઈસસે માલૂમ હોતા હૈ કે દોનોંમેં ફર્ક હૈ વરના મખ્ખી દોનોં પર બૈઠતી.

(ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૮, સ. ૨૮૨)

ફાઈદા

ઈન્સાનકો કિસીકી બાત પર ગુસ્સા ઉસ વક્ત આતા હૈ જબ કે વો અપને આપકો બડા સમઝને લગતા હૈ. અગર કોઈ આદમી અપને આપકો ચાહે વો કિતના હી બડા આલિમ હો યા કિતના હી બડા મુજાહિદ ક્યૂં ન હો વો યૂં સમઝે કે મેરી તો કોઈ હૈસિયત નહીં હૈ મૈં તો ગુનેહગાર હૂં મૈં તો છોટા હૂં તો કભી ભી કિસીકી બુરી બાત પર ગુસ્સા નહીં આએગા. જૈસે ઉપરકે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે વો બડે બડે ઈલ્મવાલે થે લેકિન અપને આપકો કુછ નહીં સમઝતે હૈં જૈસે હઝરત શાહ ઈસ્માઈલ શહીદ (રહ.) કો સબકે બીચમેં હરામઝાદા કહા લેકિન ગુસ્સા ન હુએ. ઈસી તરહ ઈમામ

સાહબ (રહ.) બહોત બડે ઈમામ હૈં જિનકે બારેમેં તઝકિરતુન નોઅમાન સ. ૩૩૪ પર લિખ્ખા હૈ કે ઈમામ સાહબ (રહ.) ને અપની ઝિંદગીમેં અલ્લાહ તઆલાકી ઝિયારત ખ્વાબમેં ૧૦૦ મરતબા કી હૈ લેકિન અપને આપકો છોટા સમઝતે થે જિસકી વજહસે તીન મરતબા ઉપરસે નીચે અપની પ્યારી નીંદકો છોડકર ઉતરે હાલાંકે ઈમામ સાહબ (રહ.) કા મામૂલ પૂરી રાત ઈબાદત કરનેકા થા ઔર ફજરકે બાદ અપની તિજારત ઔર લોગોંકે ઈલ્મ સિખાનેમેં ઝોહર તક મશગૂલ રેહતે થે ઔર પૂરે દિનમેં ખાલી ઝોહરકે બાદ થોડાસા આરામ ફરમાતે થે ઔર ઈસી આરામકે વક્ત યે મસ્અલા પેશ આયા લેકિન ન બિલકુલ ગુસ્સે હુએ ન બુરા ભલા કહા બલ્કે પ્યાર મુહબ્બતસે જવાબ દિયા. ઈસકે બરખિલાફ આજ હમારા હાલ યે હૈ કે ઝરા અલ્લાહને આલિમ બના દિયા યા ઝરા ચાર મહીનેમેં દઅવતમેં દો તીન મરતબા લગ ગયે યા કિસી બસ્તીકા અમીર યા ઝિમ્મેદાર બના દિયા તો હમ અપને આપકો ક્યા સમઝને લગતે હૈં. ઔર અગર કિસીને કોઈ ઝરાસી અદબકે ખિલાફ બાત કર દી તો હમારા ક્યા હાલ હોતા હૈ કે મૈં ઈતના બડા આલિમ હૂં યા ઈતના બડા ઝિમ્મેદાર હૂં ઔર ઉસને મુઝકો ઐસા કહા તો હમ મૌત તક ઉસસે દુશ્મની કરતે હૈં. ઉસકી તરફ મુહબ્બતકી નિગાહસે દેખતે ભી નહીં. ઔર લોગોંકે સામને હમ ઉસકી બુરાઈયાં બયાન કરતે રેહતે હૈં કે ઉસને મુઝકો સબકે બીચમેં ઐસા કહા થા, ઈસ લિયે હમ ઈન વાકિઆતકો સામને રખતે હુએ અપની ઝાતકો કુછ નહીં સમઝેંગે તો ઈન્શા અલ્લાહ કભી ભી કિસીકી બુરી બાત પર ગુસ્સા નહીં આએગા.

ચોથી સિફત

ઝહદ યાની દુનિયાસે બે-રગબતી ઈખ્તિયાર કરના

ઝહદ યાની દુનિયાસે બે-રગબતી કરના. ઈસ સિફતકે સાથ મુતસ્સિફ હુએ બગૈર લોગોંકે કુલૂબ (દિલ) મુતવજજેહ હો હી નહીં પાતે, જહાં ઝરાસા લાલચકા શુબા હુવા દીની મન્સબકી ઈઝ્ઝત દાગદાર હો જાતી હૈ. ઔર જબ ઈસ્તિગ્ના યાની બે-રગબતી હોતી હૈ તો યેહી દુનિયા જિસકે દીદારકે લિયે દર દરકી ઠોકરેં ખાઈ જાતી હૈં વો દુનિયા ઝાહિદોંકે યાની દુનિયાસે બે-રગબતી કરનેવાલોંકે કદમોંમેં આકર ગિરતી હૈ.

હદીસ શરીફ : હઝરત સહલ બિન સઅદ સાએદી (રહ.) કેહતે હૈં કે એક શખ્સને જનાબ મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં આકર અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) મુઝે કોઈ ઐસા અમલ બતલાઈયે જો મુઝે અલ્લાહ ઔર લોગોંકી નઝરમેં મકબૂલ ઔર મેહબૂબ બના દે. તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે દુનિયાસે બે-રગબતી ઔર ઝહદ ઈખ્તિયાર કર લો તો અલ્લાહ તુમ્હેં અપના મેહબૂબ બના લેગા. ઔર લોગોંકે માલો દૌલતસે નઝર ફેર લો તો લોગોંકી નિગાહમેં મેહબૂબ બન જાઓગે.

(અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૪, સ. ૧૫૪)

આપ (સ.અ.વ.) કા ઝહદ યાની દુનિયાસે બે-રગબતી કરના

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે એક અન્સારી ઔરત મેરે પાસ આંઈ. ઉસને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા બિસ્તર મુબારક દેખા કે એક ચાદર હૈ જિસે દોહરા કરકે બિછાયા હુવા હૈ. ફિર વો ચલી ગઈ ઔર ઉસને મેરે પાસ એક બિસ્તર ભેજા જિસકે અંદર ઊન ભરી હુઈ થી. જબ આપ (સ.અ.વ.) મેરે પાસ તશરીફ લાએ તો ઉસે દેખકર ફરમાયા અય આઈશા યે ક્યા હૈ? મૈંને કહા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.) ફલાં અન્સારી ઔરત મેરે પાસ આઈ થી ઉસને આપકા બિસ્તર દેખા થા ફિર ઉસને વાપસ જાકર મેરે પાસ યે બિસ્તર ભેજા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અય આઈશા યે વાપસ કરો. અલ્લાહકી કસમ અગર મૈં ચાહતા તો અલ્લાહ મેરે સાથ સોને ઔર ચાંદીકે પહાડ ચલા દેતા.

(અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૫, સ. ૧૬૩)

હઝરત આઈશા (રદિ.) ફરમાતી હૈં કે મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પાસ બૈઠી હુઈ રો રહી થી. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તુમ ક્યૂં રો રહી હો? અગર તુમ મુઝસે જન્નતમેં મિલના ચાહતી હો તો તુમહેં દુનિયાકા ઈતના સામાન કાફી હોના ચાહિયે જિતના સવારકે સફરકા સામાન હોતા હૈ, ઔર માલદારોંસે મેલજોલ ન રખના.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૧૫૦)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા ઝહદ ઔર શહદ મિલા હુવા પાની દેખકર રોના

હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને પીનેકે લિયે પાની માંગા તો ઉનકી ખિદમતમેં એક બરતન લાયા ગયા જિસમેં શહદ ઔર પાની થા. જબ ઉસે મુંહકે કરીબ લે ગયે તો રો પડે ઔર ઈતના રોએ કે આસપાસ વાલે ભી રોને લગે આખિર ખામોશ હો ગયે લેકિન આસપાસ વાલે ખામોશ ન હો સકે. ફિર ઉસે દોબારા મુંહકે કરીબ લે ગયે ફિર રોને લગે ઔર ઈતના રોએ કે ઉનસે રોનેકા સબબ પૂછનેકી કિસીમેં હિંમત ન હુઈ. આખિર જબ ઉનકી તબીઅત હલ્કી હો ગઈ ઔર ઉન્હોંને અપના મુંહ પૂંછા તો લોગોંને ઉનસે પૂછા આપ ઈતના ઝિયાદા ક્યૂં રોએ? તો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા, શહદ મિલા હુવા પાની દેખકર મુઝે એક વાકિઆ યાદ આ ગયા થા ઉસકી વજહસે રો રહા થા. ઔર વો વાકિઆ યે હૈ કે મૈં એક મરતબા હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ થા. ઈતનેમેં મૈંને દેખા કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કિસી ચીઝકો અપનેસે દૂર કર રહે હૈં લેકિન મુઝે કોઈ ચીઝ નઝર નહીં આ રહી થી. મૈંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! યે ક્યા ચીઝ હૈ જિસે આપ દૂર કર રહે હૈં મુઝે તો કોઈ ચીઝ નઝર નહીં આ રહી હૈ? આપને ફરમાયા દુનિયા મેરી તરફ બઢી તો મૈંને ઉસસે કહા દૂર હો જા, તો દૂર હોકર કેહને લગી અલ્લાહકી કસમ! અગર આપ મેરે હાથસે છૂટ ગયે તો કોઈ બાત નહીં આપકે બાદવાલે મેરે હાથસે નહીં છૂટ સકેંગે. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા. ઈસ વાકિઆકે યાદ આનેસે મૈં રો રહા થા ઔર શહદ મિલા હુવા

પાની મેરે લિયે મુશ્કિલ હો ગયા ઔર મુઝે ડર લગા કે ઉસે પીકર કહીં મૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે તરીકેસે ન હટ જાઉં ઔર દુનિયા મુઝસે ચિમટ ન જાવે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૩૭)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા દુનિયાસે બે-રગબતી ઈખ્તિયાર કરના

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને હઝરત ઉમર (રદિ.) કો ઉનકી ખિલાફતકે ઝમાનેમેં બૈતુલ્લાહકા તવાફ કરતે હુએ ઐસે હાલમેં દેખા કે ઉનકે કુરતેમેં એક્કીસ (૨૧) પૈવન્દ લગે હુએ થે જિનમેં બાઝ કપડેકે ભી ન થે. (મજાલિસે હકીમુલ ઉમ્મત સ. ૩૧૬)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા ઝહદ, બારહ પૈવન્દ લગી હુઈ લુંગી બાંધકર બયાન કરના

હઝરત હસન (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) અપને ઝમાનએ ખિલાફતમેં લોગોંમેં બયાન કર રહે થે ઔર ઉન્હોંને એક લુંગી બાંધ રખ્ખી થી જિસમેં બારહ (૧૨) પૈવન્દ થે. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૪૦૫)

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કા ઝહદ દુનિયાસે બે-રગબતી કરના

હઝરત હસન (રદિ.) સે ઉન લોગોંકે બારેમેં પૂછા ગયા જો મસ્જિદમેં કયલૂલા (આરામ) કરતે થે, તો ઉન્હોંને કહા મૈંને હઝરત

ઉસમાન બિન અફ્ફાન (રદિ.) કો દેખા કે વો અપને ખિલાફતકે ઝમાનેમેં એક દિન મસ્જિદમેં કયલૂલા ફરમા રહે થે ઔર જબ વો સોકર ઉઠે તો ઉનકે જિસ્મ પર કંકરિયોંકે નિશાન થે (મસ્જિદમેં કંકરિયાં બિછી હુઈ થી) ઔર લોગ ઉનકી ઈસ સાદા ઔર બે-તકલ્લુફ ઝિંદગી પર હૈરાન હોકર કેહ રહે થે યે અમીરૂલ મુઅમિનીન હૈં યે અમીરૂલ મુઅમિનીન હૈં.(હુલ્યતુલ ઔલિયા જિ. ૧, સ. ૬૦ સિફતુસ સફ્વહ જિ. ૧, સ. ૧૧૬)

હઝરત અલી (રદિ.) કા ઝહદ, પૈવન્દ લગી હુઈ લુંગીકા બાંધના

હઝરત ઝૈદ બિન વહબ (રહ.) કેહતે હૈં, એક દિન હઝરત અલી (રદિ.) હમારે પાસ બાહિર આએ ઔર ઉનહોંને એક ચાદર ઓઢી હુઈ થી ઔર લુંગી બાંધી હુઈ થી જિન પર પૈવન્દ લગા રખ્ખા થા. કિસીને ઉનસે ઈતને સાદા કપડેકે બારેમેં કુછ કહા તો ફરમાયા, મૈં યે દો સાદા કપડે ઈસ લિયે પહેનતા હૂં કે ઈનકી વજહસે અકડસે બચા રહૂંગા ઉનમેં નમાઝ ભી બેહતર હોગી ઔર મોમિન બંદેકે લિયે યે સુન્નત ભી હૈ (યાની આમ મુસલમાન ભી ઐસા સાદા કપડે પહેનને લગ જાએંગે). (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૫, સ. ૫૮)

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કા ઝહદ, પાંચ હઝારકા વઝીફા મિલતે હી ખર્ચ કર દેના

હઝરત હસન (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) કો બૈતુલ માલસે પાંચ હઝાર વઝીફા મિલતા થા ઔર

હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) તકરીબન તીસ હઝાર મુસલમાનોંકે અમીર થે. ઉનકા એક ચોગા (જુબ્બા) થા જિસકે કુછ હિસ્સેકો નીચે બિછાકર બાકીકો ઉપર ઓઢ લિયા કરતે થે. ઔર ઈસી ચુગ્ગાકો પહેનકર લોગોંમેં બયાન કિયા કરતે થે. જબ ઉનહેં વઝીફા મિલતા તો ઉસે ઉસી વક્ત આગે ખર્ચ કર દિયા કરતે. ઉનમેંસે અપને પાસ કુછ નહીં રખતે થે. ઔર અપને હાથસે ખજૂરકે પત્તોંકી ટોકરિયાં બનાતે થે ઔર ઉસકી કમાઈસે ગુઝારા કરતે થે.

(હુલ્યતુલ ઔલિયા જિ. ૧, સ. ૧૯૭)

હઝરત મસઅબ બિન ઉમેર (રદિ.) કા ઝહદ, દુમ્બેકી ખાલકો અપની કમર પર બાંધના

હઝરત ઉમર (રદિ.) ફરમાતે હૈં હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને હઝરત મસઅબ બિન ઉમેર (રદિ.) કો સામનેસે આતે હુએ દેખા. ઉનહોંને દુમ્બેકી ખાલકો અપની કમર પર બાંધ રખ્ખા થા. ઉસ પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, ઉસ આદમીકી તરફ દેખો જિસકે દિલકો અલ્લાહને નૂરાની બના રખ્ખા હૈ. મૈંને ઉનકા વો ઝમાના ભી દેખા હૈ જિસ ઝમાનેમેં ઉનકે વાલિદૈન ઉનકો સબસે ઉમદા ખાના ઔર સબસે બેહતર મશરૂબ (પીના) પિલાયા કરતે થે. ઔર ઉન પર વો જોડા ભી દેખા હૈ જો ઉનહોંને દોસો (૨૦૦) દિરહમમેં ખરીદા થા, અબ અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી મુહબ્બતને ઉનકા ફક્રો ફાકાવાલા વો હાલ કર દિયા હૈ જો તુમ લોગ દેખ રહે હો.

(અત્તરગીબ વત્તરહીબ જિ. ૩, સ. ૩૯૫)

મુલ્કે શામકે ગવર્નર હઝરત અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ (રદિ.) કા દુનિયાસે બે-રગબતી કરના

હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ઝમાનેમેં હઝરત અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ (રદિ.) કો શામકા ગવર્નર બનાયા ગયા. શામકા ઈલાકા બડા માલો દૌલતવાલા થા. હઝરત ઉમર (રદિ.) એક મરતબા મુઆઈના (વીઝીટ) કે લિયે શામકે દૌરે પર તશરીફ લાએ. શામકે દૌરાકે દરમિયાન એક મરતબા હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા કે અબૂ ઉબૈદા! મેરા દિલ ચાહતા હૈ કે મૈં અપને ભાઈકા ઘર દેખૂં જહાં તુમ રેહતે હો. હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ઝહનમેં યે થા કે અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ઈતને બડે ઈલાકેકે ગવર્નર બન ગયે હૈં ઔર યહાં માલો દૌલતકી રેલપેલ હૈ ઈસ લિયે ઉનકા ઘર દેખના ચાહિયે કે ઉનહોંને ક્યા કુછ જમા કિયા હૈ. હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ને જવાબ દિયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન આપ મેરે ઘરકો દેખકર ક્યા કરેંગે? જબ આપ મેરે ઘરકો દેખેંગે તો આપકો આંખ નિચોડનેકે સિવા કુછ હાસિલ ન હોગા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ઈસરાર કિયા કે મૈં દેખના ચાહતા હૂં. ચુનાંચે હઝરત અબૂ ઉબૈદા અમીરૂલ મુઅમિનીનકો લેકર ચલે, શહેરકે અંદરસે ગુઝર રહે થે, જાતે જાતે જબ શહેરકી આબાદી ખતમ હો ગઈ તો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા કે કહાં લે જા રહે હો? હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ને જવાબ દિયા કે બસ અબ કરીબ હૈ. ચુનાંચે પૂરા મુલ્ક શામકા શહેર જો દુનિયાકે માલ ઔર અસ્બાબસે જગમગ કર રહા થા ગુઝર ગયા તો આખિરમેં લે જાકર ખજૂરકે પત્તોંસે બનાયા હુવા એક ઝોંપડા દિખાઈ દિયા ઔર ફરમાયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન મૈં ઈસમેં રેહતા હૂં,

જબ અમીરૂલ મુઅમિનીન અંદર દાખિલ હુએ તો ચારોં તરફ નઝર ઘુમાકર દેખા તો વહાં સિવાએ એક મુસલ્લેકે કોઈ ચીઝ નઝર નહીં આઈ. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા કે અય અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) તુમ ઈસમેં રેહતે હો? યહાં તો કોઈ સામાન કોઈ બરતન કોઈ ખાને ઔર પીને ઔર સોનેકા ઈન્તિઝામ કુછ ભી નહીં હૈ તુમ યહાં કૈસે રેહતે હો? હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ને જવાબ દિયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન! અલ્હમ્દુલિલ્લાહ મેરી ઝરૂરતકે સારે સામાન મયસ્સર હૈં. યે મુસલ્લા હૈ ઈસ પર નમાઝ પઢતા હૂં ઔર રાતકો ઈસ પર સો જાતા હૂં ઔર ફિર અપના હાથ ઉપર છપ્પરકી તરફ બઢાયા ઔર વહાંસે એક પ્યાલા નિકાલા જો નઝર નહીં આ રહા થા ઔર વો પ્યાલા નિકાલકર દિખાયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન બરતન યે હૈ. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને જબ ઉસ બરતનકો દેખા તો ઉસમેં પાની ભરા હુવા થા ઔર સૂખી રોટીકે ટુકડે પડે હુએ થે ઔર ફિર હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ને ફરમાયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન મૈં દિન રાત તો હુકૂમતકે સરકારી કામોંમેં મશ્ગૂલ રેહતા હૂં. ખાને વગૈરહકા ઈન્તિઝામ કરનેકી ફુરસત નહીં હોતી. એક ઔરત મેરે લિયે દો તીન દિનકી રોટી એક વક્તમેં પકા દેતી હૈ મૈં ઉસી રોટીકો રખ લેતા હૂં ઔર જબ વો સૂખ જાતી હૈ તો ઉસકો પાનીમેં ડુબો દેતા હૂં ઔર રાતકો સોતે વક્ત ખા લેતા હૂં. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને યે હાલત દેખી તો આંખોંમેં આંસૂ આ ગયે. હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ને ફરમાયા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન મૈંને તો આપસે પેહલે હીસે કેહ રખ્ખા થા કે મેરા મકાન દેખનેકે બાદ આપકો આંખેં નિચોડનેકે સિવા કુછ હાસિલ ન હોગા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા કે અય અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) ઈસ દુનિયાકી રેલપેલને હમ સબકો બદલ

દિયા મગર ખુદાકા કસમ તુમ વૈસે હી હો જૈસે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે ઝમાનેમેં થે.(ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૩, સ. ૧૧૭)

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા કાઝીકા ઓહદા કબૂલ કરનેસે ઈન્કાર

ખતીબ બગદાદી (રહ.) સે રિવાયત હૈ કે ઈબ્ને હબીરાને ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કો હુકમ દિયા કે કૂફાકે કાઝી યાની હાકિમ બન જાઓ, લેકિન ઈમામ સાહબ (રહ.) ને કબૂલ નહીં કિયા તો ઉસને ઈમામ સાહબ (રહ.) કો (૧૧૦) એકસો દસ કોડે લગવાએ ઔર રોઝાના દસ કોડે લગવાતા. જબ બહોત કોડે લગ ચુકે ઔર ઈમામ સાહબ અપની બાત યાની કાઝી ન બનને પર અડે રહે તો ઉસને મજબૂર હોકર છોડ દિયા. ઈમામ સાહબને માર ખાના બરદાશ્ત કિયા લેકિન દુનિયાકા ઓહદા કબૂલ કરના પસંદ ન કિયા.

(તઝકિરતુન નોઅમાન સ. ૨૯૧)

હઝરત ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ (રહ.) કા દુનિયાકી બાદશાહતકા છોડ દેના

શેખ ઈબ્રાહીમ બિન અદહમ (રહ.) એક ઈલાકાકે બાદશાહ થે. રાતકો દેખા કે ઉનકે મહેલકી છત પર એક આદમી ટહેલ રહા હૈ. હઝરત ઈબ્રાહીમ (રહ.) યે સમઝે કે શાયદ યે કોઈ ચોર હૈ ઔર ચોરીકી નિય્યતસે યહાં આયા હૈ, પકડકર ઉસે પૂછા કે તુમ ઈસ વક્ત યહાં કહાંસે આ ગયે ઔર ક્યા કર રહે હો? વો શખ્સ કેહને લગા કે અસલમેં મેરા ઊંટ ગુમ હો ગયા હૈ ઈસ લિયે ઊંટકી

તલાશ કર રહા હૂં. હઝરત ઈબ્રાહીમ (રહ.) ને ફરमाया तुमहारा દિમાગ સહીહ હૈ કે નહીં? ઊંટ કહાં ઔર મહેલકી છત કહાં? અગર તેરા ઊંટ ગુમ હો ગયા હૈ તો ફિર જંગલમેં જાકર તલાશ કર યહાં મહેલકી છત પર ઊંટ તલાશ કરના તેરી બેવકૂફી હૈ. ઉસ આદમીને કહા કે અગર ઈસ મહેલકી છત પર ઊંટ નહીં મિલ સકતા તો ફિર ઈસ મહેલમેં ખુદા ભી નહીં મિલ સકતા. ઔર મૈં બેવકૂફ હૂં તો તુમ મુઝસે ઝિયાદા બેવકૂફ હો, ઈસ લિયે કે ઈસ મહેલમેં રેહકર ખુદાકો તલાશ કરના ઈસસે બડી બેવકૂફી હૈ. બસ ઉસકા યે કેહના થા કે દિલ પર એક ચોટ લગી ઔર પૂરી બાદશાહત વગૈરહ છોડકર રવાના હો ગયે. (ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૩, સ. ૧૦૮)

મૌલાના કાસિમ સાહબ (રહ.) કા રૂપિયોંકી થેલીકે હદિયાકો વાપસ કરના

મૌલાના કાસિમ નાનોતંવી (રહ.) જો દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદકે બાની હૈં. એક મરતબા છત્તાકી મસ્જિદમેં તશરીફ ફરમા થે. શેખ ઈલાહી બખ્શ સાહબ મેરઠી જો લખપતી લોગોંમેંસે થે ઔર મૌલાનાકે મોઅતકિદ ભી થે મિલનેકે લિયે આએ ઔર બહોત બડા હદિયા લેકર આએ. દો થેલિયાં જિસમેં અશરફિયાં ઔર હઝાર રૂપિયાકા માલ થા, મગર દિલમેં યે સોચતે સોચતે આએ કે હઝરતકો આજ ઈતના બડા હદિયા દૂંગા કે અબ તક કિસીને નહીં દિયા હોગા, સલામકે બાદ હદિયા પેશ કિયા. મૌલાનાને ફરમાયા કે મુઝે ઝરૂરત નહીં હૈ, ઉનહોંને કહા કે હઝરત આપકો ઝરૂરત ન હો તો બચ્ચોંકો તકસીમ કર દેં. ફરમાયા કે અલ્હમ્દુલિલ્લાહ મેરી આમ્દની સાડે

સાત રૂપિયા મહીનેકી હૈ ઔર મેરે ઘરકી સારી ઝરૂરત ઉસમેં પૂરી હો જાતી હૈ. અગર કભી આઠ આના બચ જાતા હૈ તો મૈં પરેશાન હો જાતા હૂં કે કહાં રખ્ખૂંગા આપ વાપસ લે જાએં! ઉનહોંને કહા કે બચ્ચોંકો તકસીમ કર દો. ફરમાયા કે મુઝે ઈતની ફુરસત કહાં હૈ કે મૈં બચ્ચોંકો તકસીમ કરૂં. ગર્ઝ હદિયા કબૂલ ન કિયા, લેકિન ઉસ ઝમાનાકે માલદાર ગૈરતવાલે થે તો યે ગૈરત આઈ કે માલ ફિર અપને ઘરકો વાપસ લે જાઉં, તો વહાંસે ઉઠે મસ્જિદકી સીડિયોં પર હઝરતકી જૂતિયાં પડી હુઈ થીં ઉન જૂતિયોંમેં વો રૂપિયા ભરકર રવાના હો ગયે. જબ મૌલાના ઉઠે ઔર જૂતિયોંકો દેખા તો રૂપિયાસે ભરી હુઈ થી. ઉસકે બાદ ઉનકે ખાદિમ હાફિઝ અનવારૂલ હકકો મુખાતિબ હોકર કહા કે દેખા આપને દુનિયા હમ ભી કમાતે હૈં ઔર દુનિયાદાર ભી કમાતે હૈં. ફર્ક ઈતના હૈ કે દુનિયા હમારી જૂતિયોંમેં આકર ગિરતી હૈ હાલાંકે હમ ઠોકરેં મારતે હૈં. ઔર દુનિયાદાર દુનિયાકી જૂતિયોંમેં જાકર સર રગડતે હૈં ઔર વો ઉનકો ઠોકરેં મારતી હૈ. ઈસકા નામ હૈ દુનિયાસે બેનિયાઝ હો જાના.

(અરવાહે સલાસા સ. ૨૮૨, ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૧, સ. ૨૯૪)

ફાઈદા

ઝહદ યાની દુનિયાસે બે-રગબતી કરના. ઉસકા મતલબ યે નહીં હૈ કે આદમી અપને ઘરબાર ઓર કારોબારકો છોડકર કહીં ચલા જાવે, બલ્કે ઝહદ કેહતે હૈં દુનિયાકી મુહબ્બતસે દિલકા ખાલી હોના, દિલ દુનિયાસે અટકા હુવા ન હો. ઉસકી મુહબ્બત ઈસ કદર દિલમેં બસી હુઈ ન હો કે હર વક્ત ઉસીકા ધ્યાન ઉસીકી ફિકર

ઉસીકે લિયે દૌડ ધૂપ હો રહી હો. ઔર હદીસકા મફહૂમ હૈ કે દુનિયાકી મુહબ્બત હર ગુનાહકી જડ હૈ, લેકિન એક બાત હમકો સમઝમેં નહીં આતી કે આદમીકે લિયે બીવી બચ્ચે હોં જબકે ભૂખ પ્યાસકો દૂર કરનેકે લિયે ખાને પીનેકી ભી ઝરૂરત પડતી હૈ, રેહનેકે લિયે મકાનકી ભી ઝરૂરત પડતી હૈ ઔર યે સબ ચીઝેં દુનિયાકે હર ઈન્સાનકે સાથ લગી હુંઈ હૈં તો ફિર યે કૈસે હો સકતા હૈ કે ઈન્સાન દુનિયાકે અંદર ભી હૈ ઔર દુનિયાકી ઝરૂરત ભી પૂરી કરે, ઉસકે સાથ ઉસકે દિલમેં દુનિયાકી મુહબ્બત ન આવે ઔર દુનિઆસે બે-રગબતી પૈદા હો યે કૈસે હો સકતા હૈ? તો ઈસી બાતકો મૌલાના રૂમી (રહ.) ને એક મિસાલકે ઝરીએસે બહોત અચ્છી તરહ સમઝાયા હૈ. મૌલાના રૂમી (રહ.) ફરમાતે હૈં : દુનિયા ઈન્સાનકે લિયે બહોત ઝરૂરી હૈ, બગૈર દુનિયાકે ઈન્સાનકો ઝિંદગી ગુઝારના મુશ્કિલ હૈ જૈસે કશ્તીકે લિયે પાની ઝરૂરી હૈ બગૈર પાનીકે કશ્તી ઝમીન પર ચલ સકતી હી નહીં હૈ ઈસી તરહ બગૈર દુનિયાકે ઈન્સાનકી ઝિંદગી ગુઝારના મુશ્કિલ હૈ. ફિર આગે ફરમાયા કે પાની કશ્તીકે લિયે ઉસ વક્ત ફાઈદામંદ હોગા જબકે પાની કશ્તીકે ચારોં તરફ ઘૂમતા રહે. ઈસી તરહ દુનિયાસે ઈન્સાનકો ઉસી વક્ત ફાઈદા હોગા જબકે દુનિયા ઉસકે દિલકે ચારોં તરફ ઘૂમતી રહે, જિસ તરહ પાની અગર કશ્તીમેં ચલા જાવે તો બજાએ ફાઈદાકે નુકસાનમેં ડાલેગા, ઈસી તરહ અગર દુનિયા ઈન્સાનકે દિલમેં આ જાવે યાની દુનિયાકી મુહબ્બત, તો ઈન્સાનકો ભી બરબાદ કર દેતી હૈ. તો ઝહદ ઈસીકો કેહતે હૈં કે દુનિયા ઈન્સાનકે ચારોં તરફ રહે લેકિન ઉસકી મુહબ્બત દિલમેં દાખિલ ન હો. જિસ તરહ ઉપરકે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે હઝરત ઉમર (રદિ.) મદીનાકે બાદશાહ થે લેકિન કપડોંમેં (૨૧)

એક્કીસ પૈવન્દ થે. અચ્છે કપડોંસે કોઈ મુહબ્બત નહીં થી, ઈસી તરહ હઝરત અબૂ ઉબૈદા બિન જર્રાહ (રદિ.) શામકે ગવર્નર થે લેકિન મકાન ખજૂરકે પત્તોંસે બના હુવા થા, અચ્છે મકાનસે કોઈ મુહબ્બત નહીં થી. વરના હઝરત ઉમર (રદિ.) અચ્છા કપડા પહેન સકતે થે. હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) અચ્છા મકાન બના સકતે થે. ઈસ લિયે કે વો બડે બડે મુલ્કોંકે બાદશાહ થે, લેકિન ઉનકે દિલોંમેં દુનિયાકી મુહબ્બત નહીં થી. આજ હમકો દુનિયાસે ઈતની મુહબ્બત લગી હૈ કે અચ્છા ખાના અચ્છા મકાન અચ્છા કપડા ઔર પૈસા ન હો તો હરામકા કારોબાર કરકે સૂદ લેકર જૈસે ભી હો લેકિન હમ અપની ખ્વાહિશ પૂરી કરતે હૈં. કિસી માલદારકો દેખતે હૈં તો દિલમેં તમન્ના કરતે હૈં કે મૈં ભી ઉસકે જૈસા હોતા તો અચ્છા હોતા. હમારે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા યે હાલ થા કે ઉનકો કાઝી બનાનેકે લિયે (૧૧૦) એકસો દસ કોડે મારે તો (૧૧૦) એકસો દસ કોડે બરદાશ્ત કર લિયે લેકિન કાઝીકા ઓહદા કબૂલ નહીં કિયા, આજ હમ ઉસકે લિયે લડતે હૈં. મૌલાના કાસિમ (રહ.) કો પૈસોંકી થેલી ઝબરદસ્તી દે રહે થે લેકિન કબૂલ નહીં કી, ઔર હમારા હાલ યે હૈ કે હમારી નિગાહ કિસી પર હોતી હૈ કે વો કબ મુઝે હદિયા દેવે. અસલ બાત યે હૈ કે ઉનકે દિલોંમેં દુનિયાકી મુહબ્બત નહીં થી ઈસ લિયે હમ ભી ઉસકી મુહબ્બતસે બચેં કે કહીં દુનિયાકી મુહબ્બત હમકો ઈમાન ઔર આમાલસે મેહરૂમ ન કર દે.

પાંચવીં સિફ્રત

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈં કે જહન્નમસે એક ગરદન નિકલેગી જિસકે દો કાન દો આંખેં ઔર કુવ્વતે ગોયાઈ રખનેવાલી ઝબાન હોગી. વો કહેગી કે મુઝે તીન શખ્સોં પર મુકર્રર કિયા ગયા હૈ (૧) હર સરકશ મુતકબ્બિરકે લિયે (૨) અલ્લાહકે સાથ શરીક ઠહેરાનેવાલેકે લિયે (૩) તસ્વીર બનાનેવાલેકે લિયે.

(મુકાશિફતુલ કુલૂબ સ. ૩૩૦, હુજ્જતુલ ઈસ્લામ ઈમામ મુહમ્મદ ગઝાલી રહ.)

હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કા ઈરશાદ હૈ કે તુમમેંસે કોઈ ભી કિસી મુસલમાનકો હકીર ન સમઝે. ક્યૂંકે હકીર મુસલમાન ભી અલ્લાહકે નઝદીક બહોત મુઅઝ્ઝઝ હોતા હૈ.

(મુકાશિફતુલ કુલૂબ સ. ૩૩૩)

કિસીકો હકીર ન સમઝના, હકારતકી નિગાહસે ભી ન દેખના. દર હકીકત કિસીકો હકારતકી નિગાહસે દેખના કભી ઈમાનકી દૌલતસે મેહરૂમ કર દેતા હૈ. કભી નેક આમાલસે મેહરૂમ કર દેતા હૈ. ઔર તકબ્બુરકી અલામતમેંસે એક તો હક બાતકા ઈન્કાર કરના હૈ ઔર દૂસરા કિસીકો હકારતકી નિગાહસે દેખના હૈ ઔર તકબ્બુરકી સખ્ત વઈદ આઈ હૈ.

હદીસ શરીફ

આપ (સ.અ.વ.) કા અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમ્મે મકતૂમકો જો અંધે થે સિર્ફ જવાબ ન દેને પર કુરઆન શરીફકી આયતકા ઉતરના

એક મરતબા આપ (સ.અ.વ.) કે પાસ મુશરિકીનકે કુછ સરદાર આએ હુએ થે. આપને યે મેહસૂસ કિયા કે બાઅસર ઔર સરદાર લોગ હૈં અગર ઉનકી ઈસ્લાહ હો જાવે તો ઉનકે ઝરીએ પૂરી કૌમકી ઈસ્લાહકા રાસ્તા ખુલ સકતા હૈ ઈસ લિયે ઉનકે દિલમેં ઉનકો તબ્લીગ કરને ઔર ઈસ્લામકી દઅવત દેનેકી ઝિયાદા અહમિયત પૈદા હો ગઈ, ઈસ લિયે આપ ઉનકી તરફ ઝિયાદા મુતવજ્જેહ હો ગયે. ઉસી દૌરાન હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમ્મે મકતૂમ (રદિ.) જો નાબીના સહાબી થે જિનકો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને મસ્જિદે નબવીમેં મુઅઝ્ઝિન ભી મુકર્રર ફરમાયા થા વો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં ઉસ વક્ત આ ગયે ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે કોઈ મસ્અલા પૂછને લગે. આપ (સ.અ.વ.) ને યે મેહસૂસ કિયા કે યે તો અપને હી આદમી હૈં રોઝાના મુલાકાત હોતી હૈ અગર ઈનકો ઈસ વક્ત મસ્અલા ન બતાયા તો બાદમેં બતા દેંગે ઈસ લિયે આપને ઉનસે અર્ઝ કિયા કે તુમ ઝરાસા ઠહેર જાઓ ઔર મુશરિકીનકે જો સરદાર થે ઉનકે સાથ બાત કરનેમેં મશ્ગૂલ રૈહે તાકે ઉનકો ઈસ્લામકી

તૌફીક હો જાવે. ઈસ લિયે કે અગર યે મુસલમાન હો જાવેં તો પૂરી કૌમકે મુસલમાન હોનેકા રાસ્તા ખુલ જાએગા. બસ ઈતના હી વાકિઆ પેશ આયા લેકિન અલ્લાહને ઈસ પર ભી તમ્બીહ ફરમાઈ ઔર કુરઆનકે તીસવેં પારાકી તીસરી સૂરતકી પેહલી આયત **અબસ વ તવલ્લા અન્ જાઅહુલ અઅ્મા** નાઝિલ ફરમાઈ, જિસકા મફહૂમ યે હૈ કે અય નબી તુમહારે પાસ એક નાબીના અંધા આતા હૈ તો તુમ ચીં બજબીં હોતે હો ઔર મુંહ મોડતે હો. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૮, સ. ૬૭૦ ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૨, સ. ૧૯૩)

હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદિ.) કો હકીર સમઝનેવાલોંકા ઈમાનસે મેહરૂમ હો જાના

હઝરત ઉરવહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને એક મરતબા હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદિ.) કે ઈન્તિઝારમેં અરફાતસે મુઝદલફાકો રવાન્ગી લેટ કર દી. જબ હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદિ.) આએ તો લોગોંને દેખા કે નૌઉમર લડકે હૈં ઔર એક નાંક બૈઠી હુઈ હૈ ઔર રંગ કાલા હૈ. ઉસ પર યમનવાલોંને કહા કે ઈસ લડકેકી વજહસે હમેં ઈતની દેર રોકા ગયા. હઝરત ઉરવહ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી વફાતકે બાદ યમનવાલે હઝરત ઉસામા બિન ઝૈદ (રદિ.) કો હલકા ઔર હકીર સમઝનેકી વજહસે હી કુફ્રમેં મુબ્તલા હુએ થે મૌતકે વક્ત અલ્લાહને ઈમાનકી દૌલત છીન લી.

(હયાતુસ્સહાબા જિ. ૨, સ. ૫૨૫)

હઝરત શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ ઉન્દુલુસી (રહ.) જો હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) ઔર ઈમામ શિબ્લી (રહ.) કે ઉસ્તાઝ હૈં ઉનકા સિર્ફ બુતકે પૂજનેવાલે કાફિરોંકો હકીર સમઝના જિસકી વજહસે એક સાલ તક સુવ્વર ચરાના

હઝરત શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ ઉન્દુલુસી (રહ.) બડે બુઝુર્ગ આબિદ ઝાહિદ હોનેકે બાવજૂદ હદીસ ઔર તફસીરમેં ભી એક જલીલુલ્ કદ્ર ઈમામ થે. આપકો ૩૦ હઝાર હદીસેં ઝબાની યાદ થીં. એક મરતબા આપને સફરકા ઈરાદા કિયા. આપકે સાથ આપકે મુરીદ હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) ઔર હઝરત શિબ્લી (રહ.) ભી થે. હઝરત ઈમામ શિબ્લી (રહ.) કા બયાન હૈ હમારા સફર ઈસાઈયોંકી એક બસ્તી પર હુવા. નમાઝકે વાસ્તે પાનીકી તલાશ કરતે કરતે કુછ દૂર એક મંદિર ઔર આતિશકદા પર પહોંચે, જિસ પર સૂરજકો પૂજનેવાલે યહૂદી ઔર નસરાનીકા મજમા થા. ફિર આગે ચલતે ચલતે હમ બસ્તીકે કિનારે એક કુંવેં પર પહોંચે જિસ પર ચંદ નૌજવાન લડકિયાં પાની પિલા રહી થીં. ઈત્તિફાકસે શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ (રહ.) કી નિગાહ એક ઈસાઈ બાદશાહકી લડકી પર પડી જો ખૂબસૂરત ઝેવર ઔર લિબાસસે આરાસ્તા થી. શેખકી તબીઅત ઉસ પર માઈલ હો ગઈ ઔર બરદાશ્ત ન રહા, જાકર લડકીસે નિકાહકા પૈગામ દિયા. ઉસને જવાબ દિયા કે નિકાહ ઉસ વક્ત કરૂંગી જબ મેરા બાપ ઈજાઝત દેદે. શેખને ઉસકે બાપસે પૂછા

તો ઉસકે બાપને ફરમાયા કે મૈં એક શર્ત પર નિકાહ કર સકતા હૂં. વો યે હૈ કે તુમકો ઈસ્લામ છોડકર ઈસાઈયત કબૂલ કરની હોગી. શેખને કબૂલ કર લિયા ઔર ઈસ્લામ છોડકર ઈસાઈ બન ગયે ઔર ઈસ્લામસે ફિર ગયે. હઝરત ઈમામ શિબ્લી (રહ.) ને ફરમાયા કે અય હમારે સરદાર આપ ઈરાકવાલોંકે પીર મુરશિદ હૈં આપકે હઝારહાં મુરીદ હૈં આપ હમકો ઝલીલ ન કીજિયે. શેખને ફરમાયા કે મેરે અઝીઝો મુઝસે વિલાયતકા લિબાસ છીન લિયા ગયા, વિલાયતકી અલામત ઉઠા લી ગઈ. યે કેહકર રોના શુરૂ કર દિયા. શેખ ભી હમારે સાથ રો રહે થે યહાં તક કે ઝમીન આંસૂઓંકી કસરતસે તર હો ગઈ. ઉસકે બાદ હમ મજબૂર હોકર અપને વતન બગદાદકી તરફ લૌટે. લોગ હમારે આનેકી ખબર સુનકર શેખકી ઝિયારતકે લિયે શહેરસે બાહિર આએ ઔર શેખકો હમારે સાથ ન દેખકર પૂછા. હમને સારા વાકિઆ બયાન કિયા. વાકિઆ સુનકર લોગોંમેં કોહરામ મચ ગયા ઔર શેખકે અકસર મુરીદ ઈસી ગમસે ઈન્તિકાલ કર ગયે, ઔર બાઝ ખુદાકી બારગાહમેં દુઆએં કર રહે થે કે હમારે શેખકો હિદાયત દેકર અપને મરતબા પર લૌટા દે. ઉસકે બાદ ખાનકાહેં બંદ હો ગઈ ઔર હમ એક સાલ તક ઈસી હસરત વ અફસોસમેં શેખકી જુદાઈમેં લૌટતે રહે. એક સાલ બાદ જબ મુરીદીનને ઈરાદા કિયા કે ચલકર શેખકી ખબર લેં કે ક્યા હૈ કિસ હાલમેં હૈં, તો હમારી એક જમાઅતને સફર કિયા ઔર ઉસ ગાંવમેં પહોંચકર વહાંકે લોગોંસે શેખકા હાલ પૂછા. ગાંવવાલોંને કહા કે વો તો જંગલમેં સુવ્વર ચરા રહે હૈં, તુમહારે શેખસે ઉસ બાદશાહને યે શર્ત લગાઈ થી કે એક સાલ તક તુમકો સુવ્વર ચરાને પડેંગે તો તુમહારે શેખને મંઝૂર કર લિયા થા ઈસ લિયે વો જંગલમેં સુવ્વર ચરાતે હોંગે. હઝરત ઈમામ શિબ્લી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે હમ ઉસકે

બાદ જંગલમેં પહોંચે જહાં વો સુવ્વર ચરા રહે થે, દેખા તો શેખકે સર પર નસરોની ટોપી હૈ ઔર કમરમેં ઝિનાર બાંધી હુઈ હૈ ઔર ઉસ અસા (લાઠી) પર ટેક લગાએ હુએ ખિન્ઝીર (સુવ્વર) કે સામને ખડે હૈં જિસ લકડીસે ખુત્બામેં સહારા લિયા કરતે થે, સલામ કિયા, પૂછા કે આપકા ક્યા હાલ હૈ? આપકો કુરઆન હદીસકી તફસીરમેંસે કુછ યાદ હૈ? ફરમાયા કે એક કુરઆનકી આયત ઔર એક હદીસકે સિવા કુછ યાદ નહીં હૈ. ઉસકે કુછ દિનોંકે બાદ ફિરસે ઉનકો હિદાયત વાપસ મિલ ગઈ ઔર કુરઆનકી તફસીર ઔર ૩૦ હઝાર હદીસેં ફિરસે યાદ હો ગઈ ઔર વાપસ અપની ખાનકાહમેં આએ. સબને ખૂશી મનાઈ. ઉસકે બાદ એક મરતબા ઈમામ શિબ્લી (રહ.) ને શેખસે પૂછા કે હમારે શેખ આપકો કિસ વજહસે ઐસા હુવા થા? તો શેખને ફરમાયા કે જબ હમારા ગુઝર ઉસ બસ્તી પરસે હુવા થા જિસમેં મંદિર ઔર આતિશકદા થા ઔર ઉસ પર લોગ થે જો મંદિરકો ઔર આગકો પૂજતે થે તો મેરે દિલમેં તકબ્બુર ઔર બડાઈ પૈદા હુઈ કે હમ મોમિન મુસલમાન હૈં ઔર યે કમ બખ્ત કૈસે જાહિલ બેવકૂફ હૈં કે મંદિર ઔર આગકો પૂજતે હૈં. મુઝે ઉસી વક્ત એક ગૈબી આવાઝ દી ગઈ કે યે ઈમાને તૌહીદ કોઈ તુમહારા ઝાતી કમાલ નહીં હૈ બલ્કે સબ કુછ હમારી તૌફીકસે હૈ, ક્યા તુમ અપને ઈમાનકો અપને ઈખ્તિયારમેં સમઝતે હો જિસકી વજહસે તુમ ઉનકો હકીર ઔર ઝલીલ સમઝતે હો, ઔર તુમ ચાહો તો હમ તુમહેં અભી બતલા દેં. ઔર મુઝે ઉસી વક્ત યે એહસાસ હુવા કે ગોયા એક જાનવર મેરે દિલસે નિકલકર ઉડ ગયા હૈ જો દર હકીકત ઈમાન થા.

(અકાબિરકા સુલૂક વ એહસાન સ. ૬૭, હઝરત શેખ ઝકરિયા રહ., ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૯, સ. ૪૧૪)

હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ.) કા એક રોનેવાલેકો સિર્ફ રિયાકાર હે દિલમેં ગુમાન કરના જિસકી વજહસે પાંચ મહીને તક તહજ્જુદકી તૌફીકસે મેહરૂમ હો જાના

હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ.) મશ્હૂર ઈમામે હદીસ ઔર ફિકહ હૈં. ફરમાતે હૈં કે મુઝસે એક ગુનાહ સાદિર હો ગયા થા જિસકી વજહસે મૈં પાંચ મહીને તક તહજ્જુદસે મેહરૂમ રહા. કિસીને પૂછા ઐસા ક્યા ગુનાહ હો ગયા થા? તો ફરમાયા કે એક શખ્સ રો રહા થા મૈંને અપને દિલમેં યે કહા -કે યે શખ્સ રિયાકાર હે યાની દિખલાવા કરતા હે.(અહયાઉલ ઉલૂમ. ફઝાઈલે સદકાત હદીસ ૭ કે ફાઈદામેં)

હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) કા ફરમાન

હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે તવાઝોઅ ઉસ વક્ત તક કામિલ નહીં હોતી જબ તક કે ઈન્સાન યે ખયાલ ન કરે કે મૈં નસરાનીકે કુત્તેસે ભી બદતર ઔર બુરા હૂં.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૨, સ. ૨૮૬)

મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કા અપને આપકો હકીર ઔર કમતર સમઝના

હકીમુલ ઉમ્મત મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) બારહા કસમ ખાકર ફરમાયા કરતે થે કે મૈં અપને આપકો કિસી

મુસલમાનસે હત્તાકે ઉન મુસલમાનોંસે જિનકો લોગ ગુનેહગાર સમઝતે હૈં ફીલ હાલ, ઔર કુફ્ફારસે ભી એહતિમાલન ફીલહાલ અફઝલ નહીં સમઝતા હૂં, ઈસ લિયે કે હો સકતા હૈ કે વો કાફિર મુસલમાન હો જાવે ઔર મુઝસે આગે બળ્હ જાવે.

(ઈસ્લાહી ખુતબાત જિ. ૨, સ. ૨૦૬, હકીમુલ ઉમ્મતકે હૈરત અંગેઝ વાકિઆત સ. ૭૬)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઐસે શખ્સકો પેહલૂમેં બિઠાકર ખિલાના જિનકો લોગ હકીર સમઝતે થે

એક મરતબા આપ (સ.અ.વ.) ખાના ખા રહે થે દૂસરે લોગ ભી મજલિસમેં શરીક થે. એક શખ્સ આયા જો ચીચકમેં મુબ્તલા થા ઔર ઉસકે ઝખમ ફૂટ રહે થે. વો મજલિસમેં જહાં ભી બૈઠનેકી કોશિશ કરતા તો કરીબવાલા શખ્સ ઉસકે પાસસે અલગ હટ જાતા, તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઉસ બીમાર શખ્સકો અપને કરીબ બુલાયા ઔર અપને પેહલૂમેં બિઠાકર ઉસે ખાના ખિલાયા. (અહયાઉલ ઉલૂમ જિ. ૪, સ. ૩૦૬)

હઝરત ઝૈદ (રદિ.) જો કે ગુલામ થે લેકિન અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને ઉનસે ઈતની મુહબ્બત કી કે લોગ ઉનકો ઝૈદ બિન મુહમ્મદ કેહને લગે થે તો અલ્લાહકો કુરઆનકી આયત ઉતારની પડી

હઝરત ઝૈદ બિન હારિસા (રદિ.) કિસી શખ્સકે ગુલામ થે.

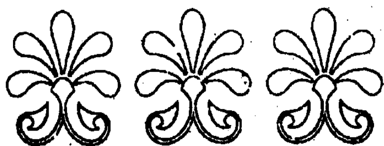
ઝમાનએ જાહિલિયતમેં આપ (સ.અ.વ.) ને ઉનકો બાઝારે અકાઝસે ખરીદ લિયા થા. અભી ઉમર ભી કમ થી. આપને ખરીદનેકે બાદ ઉનકો આઝાદ કરકે યે શર્ફ બખ્શા કે અરબકે આમ રિવાજકે મુતાબિક ઉનકો મુંહ બોલા બેટા બના લિયા ઔર ઉનકી પરવરિશ ફરમાઈ. મક્કામેં ઉનકો ઝૈદ બિન મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે નામસે પુકારા જાતા થા, તો અલ્લાહને કુરઆનકી આયત ઉતારી કે મુંહ બોલા બેટાકો ઉનકે બાપકી તરફ મન્સૂબ કરકે બુલાઓ. ઉસકે બાદ ઉનકો સહાબા (રદિ.) ઝૈદ બિન હારિસા કેહકર બુલાતે થે.

(મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૭, સ. ૧૪૮)

ફાઈદા

ઈન્સાન કિસીકી ઝાતકો યા કિસીકે અમલકો હકીર ઉસ વક્ત સમઝતા હૈ જબ વો અપની ઝાતકો યા અપને અમલકો બડા સમઝને લગતા હૈ, હાલાંકે અલ્લાહકો યે બિલકુલ પસંદ નહીં હૈ કે કોઈ આદમી અપને બંદેકી હકારત બયાન કરે યા હકીર સમઝે. ઉપરકે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમ્મે મકતૂમકો હકારતકી વજહસે જવાબ નહીં દિયા બલ્કે દીનકા ફાઈદા સમઝનેકી વજહસે જવાબ નહીં દિયા થા તો ભી અલ્લાહકો પસંદ નહીં આયા ઔર કુરઆનકી આયત ઉતારકર ફૌરન ઈસ્લાહ કર દી તાકે બાદમેં આપકી ઉમ્મતકો રેહબરી મિલે. ઔર બાઝ મરતબા અલ્લાહ ઈમાનવાલોંકો હકીર સમઝનેકી વજહસે ઈમાનકી દૌલતસે મેહરૂમ કર દેતા હૈ જૈસે હઝરત ઉસામા (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે ઉનકો હકીર સમઝનેવાલે બગૈર ઈમાનકે દુનિયાસે ગયે હૈં: ઔર બાઝ મરતબા અલ્લાહ

દુનિયામેં દિખાતે હૈં કે તુમ કિસીકો હકીર ક્યૂં સમઝતે હો તુમકો ઈમાન તો હમને દિયા હૈ ઔર સમઝનેકે લિયે એક સાલ તક સુવ્વર ચરવાયા જૈસે હઝરત અબૂ અબ્દુલ્લાહ ઉન્દુલુસીકે વાકિઆસે માલૂમ હુવા. બાઝ મરતબા કિસીકે અમલકો હકીર સમઝનેકી વજહસે અલ્લાહ બડે બડે અમલસે મેહરૂમ કર દેતા હૈ જૈસે હઝરત સુફયાન સૌરી (રહ) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે રોનેવાલેકો સિર્ફ રિયાકાર ગુમાન કિયા તો પાંચ મહીને તક તહજ્જુદકી તૌફીક છીન લી. ઉસકે લિયે હમ ભી કિસી ઝાતકો યા કિસીકે અમલકો હકીર ન સમઝેં. કોઈ કુછ ભી હો હમ અપની ફિકર કરેં ઔર અપને આપકો મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કી તરહ કિસી ગુનેહગાર મુસલમાન યા કિસી કાફિરસે ભી અફઝલ ન સમઝેં, બલ્કે હમ અપનેકો હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) કે ફરમાનકે મુતાબિક નસરાનીકે કુત્તેસે ભી ઝિયાદા બુરા સમઝેં ઔર હર એકકો અપના ભાઈ સમઝેં ચાહે કોઈ ઉસકો કૈસા ભી સમઝતા હો. જૈસે અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને ચીચકકી બીમારીવાલે સહાબીકો અપને બગલમેં બિઠાકર ખાના ખિલાયા. ઔર હઝરત ઝૈદ (રદિ.) કો જો એક ગુલામ થે લેકિન ઈતની મુહબ્બત કી કે લોગ ઉનકો આપકા બેટા સમઝને લગે. આજ હમેં કિસી ફકીર યા ગરીબકે સાથ ચલના હો તો હમ યૂં સમઝતે હૈં કે હમારી ઈઝ્ઝત ચલી જાએગી, ઔર વહાં ગુલામસે ઈતની મુહબ્બત કી કે લોગ બેટા સમઝને લગે. બસ અલ્લાહ પૂરી ઉમ્મતકો હકારતસે બચાવે.

છટ્ઠી સિફત

મઆમલાતમેં તકવા, યાની હલાલ પાકીઝા રોઝી હાસિલ કરના ઔર હરામ રોઝીસે બચના

હલાલ માલકા કમાના ઐસા હી ફર્ઝ હૈ જૈસાકે નમાઝ રોઝા ફર્ઝ હૈ. આદમીકા ફર્ઝ હૈ કે વો કમાએ, માંગકર ન ખાએ બલ્કે દસકો ખિલાકર ખાનેકે કાઈલ હો ઉસ દરજા પર આએ. ઈસ લિય કે કોઈ મુસલમાન ભીખ માંગનેવાલા યા સવાલ કરનેવાલા બનાકર નહીં ભેજા ગયા કે વો ભીખારી બને, બલ્કે અતા કરનેવાલા બનાકર ભેજા ગયા હૈ, લેકિન કમાનેમેં ઈસ બાતકા ખયાલ રખ્ખ કે હરામ ન કમાએ બલ્કે હલાલ કમાએ ચાહે થોડાસા હી મિલે, ઈસ લિયે કે હલાલ રોઝી ઈબાદતકી તરફ લે જાતી હૈ.

હદીસ શરીફ : આપ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા કે ઈન્સાન ઉસ વક્ત તક મુત્તકીનકે દરજા તક નહીં પહોંચ સકતા જબ તક કે હરજવાલી ચીઝોંસે બચનેકે લિયે બહોતસી ઐસી ચીઝોંકો ન છોડ દે જિનકે અંજામ દેનેમેં કોઈ હરજ નહીં હૈ.

(તિરમિઝી)

હલાલ રોઝી ઈલ્મ ઔર આમાલકે વુજૂદમેં આનેકા ઝરીઆ બનતી હૈ. ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) કા એક આયતસે સો ૧૦૦ મસાઈલકા નિકાલના ઔર પૂરી રાત ઈબાદત કરના

એક મરતબા ઈમામ શાફઈ (રહ.) ને ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલકી દઅવત કી, ઔર દસ્તરખ્વાન બિછાયા. ઈમામ સાહબકો બિઠલાયા ગયા, ઔર ભી લોગ બૈઠે, ઈમામ અહમદ (રહ.) ને જો ખાના શુરૂ કિયા તો ઈસ તરહસે ખાયા જૈસે કોઈ બહોત લાલચી આદમી ખાયા કરતા હૈ ઔર જૈસે કોઈ સાત વક્તકા ભૂખા ખાતા હૈ, તો બહોત ઝિયાદા ખાયા ઔર ઈતના જલ્દી જલ્દી ખાયા જૈસે માલૂમ હો કે ખાનેકો સમેટ લેના ચાહતે હૈં. ઈમામ શાફઈ (રહ.) જબ ખાનેકે બાદ ઘર પહોંચે તો ઈમામ શાફઈ (રહ.) કી બચ્ચિયોંને ઈમામ શાફઈ (રહ.) પર એઅતિરાઝ કિયા કે આપ તો કેહતે થે કે યે ઈમામે વક્ત હૈં. યે કૈસા ઈમામે વક્ત હૈ જો આમ લોગોંકી તરહ પેટ ભર ખાના ખાતા હૈ? મુત્તકીકી શાન તો યે હૈ કે વો કમ ખાતે હૈં ઈબાદત ઝિયાદા કરતે હૈં. તો ઈમામ શાફઈ (રહ.) સે જવાબ નહીં બન પડા ઔર યે ફરમાયા કે મેહસૂસ તો મૈંને ભી ઉસકો કિયા મગર મૈં બોલ નહીં સકતા થા, ઈસ લિયે કે મૈં મેઝબાન થા. અગર મૈં યૂં કેહતા કે તુમ ઝિયાદા ક્યૂં ખાતે હો તો તોહમત આતી કે શાયદ મૈં

મેહમાનસે અપના ખાના બચાના ચાહતા હૂં. બહરહાલ ઈમામ શાફઈ (રહ.) સે જવાબ નહીં બન પડા તો બચ્ચિયોંકે સામને ચુપ હો ગયે. વો વક્ત ગુઝર ગયા. ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ ઈશાકી નમાઝકે લિયે ચલે ગયે. ઉનકે જાનેકે બાદ છોટી છોટી બચ્ચિયોંને બિસ્તર બિછાયા ઔર પાનીકા લોટા ભરકર રખ્ખા કે ઈમામ સાહબ જબ તહજ્જુદકે લિયે ઉઠેં તો પાની લાનેકી દુશ્વારી ન હો ઈત્મીનાનસે વુઝૂ કર લેં. ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ જબ સુબહકી નમાઝકે લિયે ઉઠકર ગયે તો બિસ્તર વગૈરહ ઉઠાનેકે લિયે બચ્ચિયાં આઈ તો દેખા કે લોટા ઈસી તરહ ભરા હુવા રખ્ખા હૈ અ.બ તો ઉનકે ગુસ્સાકી કોઈ હદ ન રહી કે યે કૈસે ઈમામ હૈં કે પેટ ભરકે યે ખાના ખાએં. રાતકા કોઈ વક્ત ઈબાદતકા ઉસે નસીબ ન હો. વુઝૂ યે ન કરેં, તહજ્જુદ યે ન પઢેં કૈસે બડે ઈમામ હૈં. જબ ઈમામ શાફઈ (રહ.) પહોંચે તો બચ્ચિયોંને દામન પકડ લિયા કે આપને હમેં ગલત ફેહમીમેં મુબ્તલા કર રખ્ખા હૈ કે ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ મુત્તકિયોંકે સરદાર હૈં. યે કૈસે ઈમામ હૈં કે નાક તક ખાના ખાતે હૈં તહજ્જુદકી તૌફીક ઉનહેં નહીં, રાત ભર સોતે રહે. અબ ઈમામ શાફઈસે ભી રહા ન ગયા ઔર બાહિર આકર ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલસે કહા કે અય અહમદ યે તગય્યુર તુમમેં કબસે પૈદા હુવા કે તુમ પેટ ભર ખાના ખાતે હો, તહજ્જુદકી તૌફીક તુમહેં ન હુઈ, રાતકો તુમ ન ઉઠે? ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ મુસ્કુરાએ ઔર અર્ઝ કિયા કે હઝરત વાકિઆ વો નહીં હૈ જો આપ સમઝ રહે હૈં. વાકિઆ યે હૈ કે મુઝે આજ ઈશાકે વુઝૂસે તહજ્જુદ ઔર સુબહકી નમાઝકી નૌબત આઈ હૈ. ઔર ફિર કિસ્સા સુનાયા કે જબ દસ્તરખ્વાન પર ખાના રખ્ખા

ગયા તો મૈંને દુનિયામેં ઈતની હલાલકી કમાઈ નહીં દેખી. ઈસ ખાને પર આસમાનોંસે નૂર ઔર બરકતકી ઈતની બારિશ થી જો ઈસસે પેહલે કભી નહીં દેખી, તો મૈંને યે ઈરાદા કિયા કે જિતના ખા સકૂં ખા લૂં ચાહે બાદમેં મુઝે સારા દિન ફાકા કરના પડે. ફિર યે નૂરાની ખાના મુઝે કહાં નસીબ હોગા. ઈસ વાસ્તે મૈંને ઝિયાદા ખાયા. ઔર કહા કે ઈસ ખાનેકી દો બરકતેં ઝાહિર હુઈ એક ઈલ્મી બરકત ઔર એક અમલી બરકત. ઈલ્મી બરકત તો યે હુઈ કે ચારપાઈ પર લેટકર કુરઆનકી આયતસે આજ મૈંને ફિકહકે સો (૧૦૦) મસાઈલ નિકાલે જો અબ તક મુઝે સમઝમેં નહીં આએ થે. ઔર અમલી બરકત યે હુઈ કે મૈંને ઈશાકે વુઝૂસે સુબહકી નમાઝ પઢી ઔર તહજ્જુદ પઢી યે હલાલ રોઝીકી બરકત હૈ.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૭, સ. ૯૧)

ઈસ વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે હલાલ રોઝી ઈબાદતકી તરફ લે જાતી હૈ ઔર હરામ રોઝી ખાલી ગુનાહકી તરફ નહીં લે જાતી બલ્કે પિછલી ઈબાદતકો ભી ખતમ કર દેતી હૈ જૈસે એક હદીસકા મફહૂમ હૈ કે હરામકા એક લુકમા ખાના ૪૦ ચાલીસ દિનકી ઈબાદતકો ખતમ કર દેતા હૈ. (ફઝાઈલે સદકાત)

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા તકવા, શકવાલી ખજૂર ખાનેસે પૂરી રાત નીંદ ન આના

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર બિન આસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો રાતકે વક્ત અપને પેહલૂમેં પડી હુઈ ખજૂર મિલી, આપને ઉસે નોશ ફરમા લિયા લેકિન આપકો નીંદ

ન આઈ. અઝવાજે મુતહ્હરાતમેંસે કિસીને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે પૂછા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! આજ રાત આપકો નીંદ નહીં આઈ? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા મુઝે અપને પેહલૂકે નીચે પડી હુઈ ખજૂર મિલી મૈંને ઉસકો ખા લિયા લેકિન બાદમેં મુઝે ખયાલ આયા કે હમારે યહાં તો સદકાકી ખજૂરેં ભી થી કહીં યે ખજૂર ઉનમેંસે ન હો ઈસ ખયાલસે મુઝે નીંદ ન આઈ.

(અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ જિ. ૬, સ. ૫૯)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા શકવાલે ખાનેકો ઉન્ગલી ડાલકર કય કરના

એક મરતબા હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કે ગુલામને આપકે સામને ખાના પેશ કિયા. આપ ભૂકે થે ઈસ લિયે આપને તેહકીક કિયે બગૈર ખાના ખા લિયા. બાદમેં ગુલામસે પૂછા કે યે ખાના તુમ કહાંસે લાએ થે? તો ઉસને જવાબ દિયા કે ઝમાનએ જાહિલિયતમેં મૈંને એક કબીલામેં ઝાડ ફૂંક કી થી ઉનહોંને મુઝે ઉસકી ઉજરત દેનેકા વાદા કર રખ્ખા થા, આજ મેરા ઉસકે પાસસે ગુઝર હુવા તો વો કોઈ ખૂશીકી તકરીબ હો રહી થી તો ઉનહોંને મુઝે યે ખાના દિયા થા. યે સુનકર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા તુઝ પર અફસોસ કે તૂ મુઝે હલાક કર દેતા ઔર હાથ ડાલકર ખાના કય કર દિયા ઔર કુછ અંદર રેહ ગયા તો પાની પીકર ફિર નિકાલતે જાતે યહાં તક કે પૂરા મે'દા ઈસ શુબાકે ખાનેસે સાફ કર લિયા.(અલ ઈલ્મુ વલ ઉલમા સ. ૧૪૬, મુસન્નિફ શેખ અબૂબક્ર જઝાઈરી, મદીના મુનવ્વરહ)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા તકવા, શકવાલે દૂધકો ઉન્ગલી ડાલકર કય કરના

હઝરત ઝૈદ બિન અસલમ (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને એક મરતબા દૂધ નોશ ફરમાયા જો ઉનહેં બહોત પસંદ આયા. જિસ સાહબને પિલાયા થા ઉસસે દરયાફત કિયા કે તુમહેં યે દૂધ કહાંસે મિલા? ઉનહોંને બતાયા કે મૈં ફલાં પાની પર ગયા થા વહાં સદકાકે જાનવર પાની પીને આએ થે ઉન લોગોંને ઉન જાનવરોંકા દૂધ નિકાલકર હમેં દિયા. મૈંને અપને ઈસ મશ્કીઝામેં વો દૂધ ડાલ લિયા. યે સુનકર હઝરત ઉમર (રદિ.) ને મુંહમેં ઉન્ગલી ડાલકર વો સારા દૂધ કય કર દિયા.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૪૧૮)

હઝરત અલી (રદિ.) કા તકવા દિરહમ પરખનેવાલેકે કુંવેંસે પાની ન પીના

હઝરત શઅબી (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત અલી બિન અબી તાલિબ (રદિ.) એક દિન કૂફામેં બાહિર નિકલે. એક દરવાઝે પર ખડે હોકર ઉનહોંને પાની માંગા તો અંદરસે એક લડકી લોટા ઔર રૂમાલ લેકર નિકલી. આપને ઉસસે પૂછા અય લડકી યે ઘર કિસકા હૈ? ઉસને કહા ફલાં દિરહમ પરખનેવાલેકા હૈ. તો આપને ફરમાયા. મૈંને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો યે ઈરશાદ ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે દિરહમ પરખને વાલેકે કુંવેંસે પાની ન પીના ઔર ટેક્સ વસૂલ કરનેવાલેકે સાયેમેં હરગિઝ ન બૈઠના. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૧૬૫)

સહાબએ કિરામ (રદિ.) કા માલકે બારેમેં અનોખા ઝગડા

હદીસમેં હૈ કે એક સહાબીને દૂસરે સહાબીસે ઝમીન ખરીદી, કીમત અદા કર દી, ઝમીન કબ્ઝામેં આ ગઈ, ઈમારત બનાનેકે લિયે જો બુન્યાદ ખોદી તો એક બહોત બડા દેગચા નિકલા જિસમેં સોના ચાંદી ભરા હુવા થા, ગોયા લાખોં રૂપિયોંકા માલ નિકલા. ઉસે લેકર ઉનકે વહાં પહોંચે જિનસે ઝમીન ખરીદી થી, ઔર ફરમાયા કે યે આપકા દેગચા હૈ. ઉનહોંને ફરમાયા કૈસા દેગચા હૈ? ફરમાયા વો ઝમીન જો મૈંને ખરીદી થી ઉસમેંસે નિકલા હૈ. જબકે મૈંને ઝમીન ખરીદી થી દેગચા થોડી ખરીદા થા યે તો આપકા હક હૈ. ઉનહોંને કહા નહીં મેરા હક નહીં હૈ આપકા હક હૈ. આખિર વો ઝગડા મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં ગયા. ચુનાંચે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ દોનોંકો કોઈ ઔલાદ હૈ? તો એકકે ઘર બેટા ઔર દૂસરેકે ઘર બેટી થી. ફરમાયા દોનોંકી શાદી કર દો ઔર ઉસમેં ઈસ દૌલતકો ખર્ચ કર દો! બસ સુકૂન હો ગયા. હમારે યહાં તો ઈસ પર લડાઈ હોતી હૈ કે મેરા હક હૈ તુમહારા નહીં હૈ, વહાં ઈસ પર લડાઈ થી કે આપકા હક હૈ મેરા નહીં. (ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૮, સ. ૩૪૨)

બની ઈસરાઈલકે એક શખ્સકા સમંદર પાર કરકે હઝાર દીનારકી અદાયગીકે લિયે જાના

બની ઈસરાઈલકા એક શખ્સ હઝાર દીનારકા ઝરૂરતમંદ થા. વો સમંદર પાર કરકે દૂસરે ઈલાકામેં કિસી સાહિબે હૈસિયત (માલદાર)

આદમીકે પાસ પહોંચા. ઉસસે જાકર એક હઝાર દીનાર કર્ઝ માંગા તો સાહિબે માલને કહા કે મૈં આપકો પૈસા દે સકતા હૂં લેકિન ગવાહ કૌન હૈ આપ ગવાહ લાઈયે. તો ઉસ શખ્સને કહા કફા બિલ્લાહિ શહીદા મેરે ઔર આપકે દરમિયાનમેં અલ્લાહ હી ગવાહ કાફી હૈ. તો સાહિબે માલને કહા કે ભાઈ ફિર કફીલ ઔર ઝિમ્મેદાર લાઓ તાકે અગર આપને અદા નહીં કિયા તો મૈં આપકે કફીલસે વસૂલ કર લૂંગા. તો ઉસ શખ્સને કહા કફા બિલ્લાહિ કફીલા. મેરે ઔર આપકે દરમિયાન અલ્લાહ હી કફીલ હૈ. તો સાહિબે માલને કહા યે બાત તૂ સચ કેહ રહા હૈ લિહાઝા એક મુદ્દત મુતઅય્યન કરકે એક હઝાર દીનાર ઉસકે હવાલે કર દિયે ઔર કહા કે જબ મુદ્દત પૂરી હો જાએગી તો આપ હમારે કર્ઝા અદા કરેંગે. તો ઉસ શખ્સને કહા કે ઠીક હૈ. યે શખ્સ હઝાર દીનાર કર્ઝ લેકર સમંદર પાર કરકે અપને ઘર પહોંચ ગયા ઔર ઉસસે અપની ઝરૂરતેં પૂરી કર લીં. ઔર જબ કર્ઝકી મુદ્દત પૂરી હો ગઈ તો વો શખ્સ કર્ઝ અદા કરનેકે લિયે એક હઝાર દીનાર લેકર કર્ઝ ખ્વાહકે યહાં પહોંચનેકે લિયે રવાના હો ગયા ઔર સમંદરકે પાસ પહોંચકર કશ્તિયાં તલાશ કરને લગા તો કોઈ ભી કશ્તી નહીં મિલી. ઉસે સખ્ત ખદશા મેહસૂસ હોને લગા કે ખુદા ન ખ્વાસ્તા કર્ઝ અદા કરનેસે પેહલે મુદ્દત પૂરી ન હો જાવે. સમંદરકે કિનારે મારામારા ફિરને લગા, કિસી તરહ સવારી નહીં મિલી. આખિરકાર મજબૂર હોકર એક લકડીમેં સૂરાખ કિયા ઔર ઉસ સૂરાખકે અંદર એક હઝાર દીનાર ઔર એક પરચી રખ્ખી ઔર પરચીકે અંદર ઉસને યે લિખ્ખા કે અય સમંદર મેરા કર્ઝા અદા કરનેમેં તૂહી હાઈલ હો રહા હૈ લિહાઝા મૈં અપના કર્ઝ તેરે હવાલે કરતા હૂં અબ તૂહી ઝિમ્મેદાર હૈ. ચુનાંચે લકડીકે સૂરાખમેં વો પરચી ઔર હઝાર દીનાર રખકર સૂરાખ બંદ કર

દિયે. ઉસકે બાદ ઉસ લકડીકો ઉસ સમંદરમેં યે કેહકર બહાયા કે લે અબ તૂહી ઝિમ્મેદાર હૈ ઔર અલ્લાહસે દુઆ કી કે અય અલ્લાહ મેરે કર્ઝકિ અદા કરનેમેં યેહી સમંદર હાઈલ હૈ મૈં તુઝે ગવાહ બનાતા હૂં ઔર તૂહી ગવાહ હૈ ઔર તૂહી કફીલ હૈ. ઔર દૂસરી તરફ કર્ઝ ખ્વાહ જબ કર્ઝકી મુદ્દત પૂરી હોને લગી તો વો કર્ઝદારકે પાસ પહોંચનેકે લિયે સમંદરકે કિનારે પર પહોંચા તો ઉસે ભી કોઈ સવારી નહીં મિલી તો ઈત્તિફાકસે ઉસને દેખા કે સમંદરમેંસે એક લકડી બેહતી હુઈ આઈ ઔર વો લકડી સમંદરકે બિલકુલ કિનારે પર આ ગઈ ઔર ઉસને ઈસ ઈરાદેસે ઉસ લકડીકો ઉઠા લિયા કે ઘરમેં ઔરતેં ખાના પકાનેમેં ઈન્ધનકે કામ લેંગી. તો ઉસ શખ્સને જબ લકડીકો ઘર લે જાકર ચીરા તો ઉસકો હઝાર દીનાર ઔર વો પરચી મિલી તો અબ ઉસ કર્ઝ ખ્વાહકે ઉપર જો કુછ ઈબરત હોની થી હુઈ. ઔર કર્ઝદારને બાદમેં ફિર અપને તૌર પર એક હઝાર દીનારકા મઝીદ ઈન્તિઝામ કરકે કર્ઝ ખ્વાહકે પાસ આકર પેશ કિયા ઔર કહા કે લો અપના કર્ઝ, ઉસ કર્ઝ ખ્વાહને કહા કે આપકા કર્ઝ મુઝે વસૂલ હો ચુકા હૈ ઔર આપકી પરચી ભી મિલ ગઈ. (બુખારી શરીફ જિ. ૧, સ. ૩૦૬)

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા મઆમલાતમેં તકવા ઔર શકકી વજહસે ૩૦ હઝાર દિરહમકા સદકા કર દેના

હઝરત અલી બિન હફસ (રહ.) કેહતે હૈં કે મેરે વાલિદ હફસ બિન અબ્દુર્રહમાન ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે કારોબારમેં શરીક થે. એક મરતબા ઈમામ સાહબને ઉનકે પાસ સામાન બેચનેકે

લિયે ભેજા ઔર કહા કે ઈસમેં એક કપડા હૈ જિસમેં ફલાં ઐબ હૈ ઈસ લિયે જબ ઉસકો બેચો તો લેનેવાલેકો ઐબ બયાન કરકે બેચના. ઈત્તિફાકન યે હુવા કે હફસ બિન અબ્દુર્રહમાનને વો સબ સામાન બેચ ડાલા ઔર ઐબ બતાના ભૂલ ગયે ઔર યે ભી યાદ ન રહા કે કિસને વો કપડા ખરીદા હૈ. જબ ઈમામ સાહબકો માલૂમ હુવા કે ઉનહોંને ઐબ બતાએ બગૈર સામાનકો બેચ દિયા હૈ તો આપને ઉસકી સારી આમ્દની સદકા ફરમા દી જિસકી મિકદાર ૩૦ હઝાર દિરહમ થી. ઔર હફસ બિન અબ્દુર્રહમાનકો ઉસકે બાદ શિરકતસે અલગ કર દિયા. (તઝકિરતુન નોઅમાન સ. ૨૦૮)

હઝરત દાઉદ તાઈ (રહ.) કા લોગોંકી કમાઈયોંકી આમ્દની ઠીક ન હોનેકી વજહસે લોગોંસે હદિયા લેના છોડ દેના

હઝરત દાઉદ તાઈ (રહ.) એક બુઝુર્ગ હૈં જબ ઉનહોંને દેખા કે લોગોંકી કમાઈયોંકી આમ્દની ઠીક નહીં રહી તો લોગોંસે હદાયા લેના છોડ દિયે. ઔર બાહિર નિકલના છોડ દિયા, અંદર હી અંદર અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કરતે રહે. જબ ઉનકે વાલિદકા ઈન્તિકાલ હુવા થા તો બહોત કલીલ (થોડી) રકમ છોડ ગયે થે જિસ પર ઉનહોંને તીસ સાલ ગુઝાર દિયે. જબ યે ભી ખતમ હો ગઈ તો મકાનકે પત્થર ઔર છતકી લકડિયોંકો બેચકર ગુઝારા કિયા મગર લોગોંસે નહીં લિયા. જબ ઉનકા ઈન્તિકાલ હુવા તો સુબહસે શામ જનાઝા ચલા તબ જાકર કબ્રસ્તાન પહોંચા. લોગોંકે હુજૂમકી કસરતકી વજહસે ચૌદહ ચારપાઈયાં (ડોલે) ટૂટીં ઔર ઉસ દિન

ઉનકી બરકતસે છ લાખ યહૂદી મુસલમાન હુએ. (મલ્ફૂઝાત ૧ ઈક્તિબાસાત મૌલાના યૂસુફ સાહબ રહ. સ. ૧૨૯)

મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કા મઆમલાતમેં તકવા ઔર રેલમેં સામાનકી ટિકિટ લેનેકા એહતિમામ કરના

મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) જબ ભી સફરમેં જાતે તો આપકે સાથ જો ભી સામાન હોતા ઉસકો બગૈર ટિકિટકે કભી ન લે જાતે. એક મરતબા સહારનપુરસે કાનપુર જાતે હુએ કુછ ગન્ને (શેરડી) સાથ થે આપ ઉનહેં સ્ટેશન પર તુલવાને લગે તો રેલવેકા કોઈ નોકર તોલને પર તૈયાર ન હુવા. હત્તાકે ગૈર મુસ્લિમ ભી કેહને લગે કે હઝરત ઈસે તુલવાનેકી ઝરૂરત નહીં વૈસે હી લે જાએં હમ ગાર્ડસે કેહ દેંગે. આપને ફરમાયા કે યે ગાર્ડ (ચેલંગવાલા) કહાં તક જાએગા? જવાબ મિલા કે ગાઝીયાબાદ તક ઔર વહાંસે ગાર્ડસે કેહ દેંગે જો કાનપુર તક આપકે સાથ જાએગા જહાં આપકા સફર ખતમ હો જાએગા. આપ ફરમાને લગે કે મેરા વહાં સફર ખતમ ન હોગા બલ્કે આગે એક આખિરતકા સફર હૈ કબરકા સફર હૈ, વહાં કૌનસા ગાર્ડ આએગા? કલ મૈદાને મેહશરમેં મુઝસે પૂછા જાએ કે એક સરકારી ગાડીમેં સામાનકી ટિકિટ લિયે બગૈર જો સફર કિયા ઔર જો ચોરી કી ઉસકા હિસાબ દો, તો વહાં પર આપકા કૌનસા ગાર્ડ મેરી મદદ કરેગા યે કેહકર ટિકિટ લે લી. ઈસ્લામમેં સરકારકી ચોરીકો ભી ચોરી કેહતે હૈં ઈસ લિયે બગૈર ટિકિટકે રેલવેમેં બૈઠના ગવારા ન કિયા. (બીસ ૨૦ બડે મુસલમાન સ. ૩૫૩, ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૯, સ. ૮૦)

ઈમામ અબૂ હનીફાકા મઆમલાતમેં તકવા ઔર સાત સાલ તક બકરીકા ગોશ્ત ન ખાના

અબ્દુલ્લાહ બિન મુબારક (રહ.) કેહતે હૈં કે એક મરતબા કૂફામેં કુછ લોગ બકરિયાં કહીંસે લૂટમાર કરકે લાએ ઔર ઉન્હોંને કૂફાકે બાઝારમેં બેચ દિયા. વો બકરિયાં શહેરકી બકરિયોંમેં મિલ ગઈ ઔર લૂટકી બકરિયોંકી પેહચાન બાકી ન રહી. જબ ઈમામ સાહબકો યે વાકિઆ માલૂમ હુવા તો આપને લોગોંસે પૂછા કે બકરી ઝિયાદાસે ઝિયાદા કિતને સાલ ઝિંદા રેહ સકતી હૈ? તો લોગોંને જવાબ દિયા કે સાત સાલ તક. તો આપને કૂફામેં રેહતે હુએ સાત સાલ તક બકરીકા ગોશ્ત નહીં ખાયા, ઈસ લિયે કે કહીં યે વોહી ચુરાઈ હુઈ બકરીકા ગોશ્ત ન હો. (તઝકિરતુન નોઅમાન સ. ૨૧૨)

ઈમામ અબૂ હનીફાકા તકવા ઔર ઢાઈ લાખકા સદકા કર દેના

એક મરતબા ઈમામ સાહબ (રહ.) ને એક શખ્સકો તિજારતકે લિયે વકીલ બનાકર ભેજા ઔર ફરમાયા કે મિસરમેં જાકર ઈસ માલકો બેચો, અવ્વલ તો ઉસ શખ્સને યે કિયા કે બેચનેમેં તાખીર (દેર) કી, કે ઝરા ભાવ બાઝારમેં બઢ જાવે ઔર માલકી કીમત ઝિયાદા મિલે તો બેચૂં. ચુનાંચે એક મહીના તક ઉસ માલકો રોકે રખ્ખા ઉસકે બાદ જબ કીમત બઢ ગઈ તો એક લાખકે બજાએ દો લાખ કમાયા, ખૂબ નફા મિલા. યે રકમ લેકર જબ ઈમામ સાહબકી ખિદમતમેં પેશ કી તો ઈમામ સાહબકા અંદાઝા યે થા કે

૭૦ હઝાર યા ૮૦ હઝાર નફા હોગા ઔર યહાં તો ઢાઈ લાખકા નફા, ઉસસે પૂછા ઈતના નફા કૈસે હુવા? ઉસને કહા અવ્વલ તો મૈંને બેચનેમેં તકરીબન એક મહીનાકી તાખીર કી તાકે કુછ ભાવ બઢ જાવે ઔર ઉસકે સાથ મૈંને એક રૂપિયા ઝિયાદા બઢા દિયા. ફરમાયા નઊઝુબિલ્લાહ પેહલી સૂરત એહતિકારકી થી. ઉસકે માઅના યે હૈં કે માલકો તાખીર કરો તાકે ગ્રાહક મજબૂર હોકર ખરીદે તો ગ્રાહકકી મજબૂરીસે ફાઈદા ઉઠાના યે હરામખોરી હૈ. ગર્ઝ એહતિકાર શરીઅતમેં મના હૈ કે માલ બેચનેમેં ઈસ લિયે તાખીર (દેર) કરના કે ઉસકી કીમત ઝિયાદા ઉઠેગી, બલ્કે અપને વક્ત પર બેચો. આમ તૌરસે જિતની કીમત હૈ ઉસ પર બેચો, માલકા ઈન્તિઝારમેં રખના કે કીમત ચાર ગુની હો જાવે વો શરીઅતને હરામ કરાર દિયા હૈ. ફિર ફરમાયા કે સારાકા સારા માલ ગરીબોં પર સદકા કર દિયા જાવે. તો ઢાઈ લાખ રૂપિયા ઉસી વક્ત ગરીબોંમેં તકસીમ કર દિયા યે ઉનકા તકવા થા.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૮, સ. ૩૨૫)

મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કા અપને ખલીફાસે સિર્ફ બચ્ચાકી આધી ટિકિટ લેનેકી વજહસે ખિલાફત વાપસ લે લેના

મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કે એક મુરીદ થે જિનકો આપને ખિલાફત ભી અતા ફરમાઈ થી ઔર ઉનકો બૈઅત કરનેકી ઈજાઝત દે દી થી. એક મરતબા વો સફર કરકે હઝરતે વાલાકી ખિદમતમેં તશરીફ લાએ ઉનકે સાથ ઉનકા બચ્ચા ભી થા.

ઉનહોંને આકર સલામ કિયા ઔર મુલાકાત કી ઔર બચ્ચોંકો ભી મિલવાયા કે હઝરત યે મેરા બચ્ચા હૈ ઈસકે લિયે દુઆ ફરમા દીજિયે. હઝરતે વાલાને બચ્ચેકે લિયે દુઆ ફરમાઈ ઔર ફિર વૈસે હી પૂછ લિયા કે ઈસ બચ્ચેકી ઉમર કયા હૈ? ઉનહોંને જવાબ દિયા કે હઝરત ઈસકી ઉમર તેરહ (૧૩) સાલકી હૈ. હઝરતને પૂછા કે આપને રેલગાડીકા સફર કિયા હૈ તો ઈસ બચ્ચેકા આધા ટિકિટ લિયા થા યા પૂરા લિયા થા? ઉનહોંને જવાબ દિયા કે બારહ સાલસે ઝાઈદ ઉમરકે બચ્ચોંકા તો પૂરા ટિકિટ લગતા હૈ. ઉનહોંને અર્ઝ કિયા કે કાનૂન તો યેહી હૈ કે બારહ સાલકે બાદ ટિકિટ પૂરા લેના ચાહિયે ઔર યે બચ્ચા અગરચે તેરહ ૧૩ સાલકા હૈ લેકિન દેખનેમેં બારહ ૧૨ સાલકા લગતા હૈ ઈસ વજહસે મૈંને આધા ટિકિટ લિયા. હઝરતને ફરમાયા ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. માલૂમ હોતા હૈ કે આપકો તસવ્વુફ ઔર તરીકતકી હવા ભી નહીં લગી. આપકો અભી તક ઈસ બાતકા એહસાસ નહીં કે બચ્ચાકા જો સફર આપને કરાયા યે હરામ કરાયા હૈ. જબ કાનૂન યે હૈ કે બારહ (૧૨) સાલસે ઝાઈદ ઉમરકે બચ્ચેકા ટિકિટ પૂરા લગતા હૈ ઔર આપને આધા ટિકિટ લિયા તો ઉસકા મતલબ યે હૈ કે આપને રેલવેકે આધે ટિકિટકે પૈસે ગસબ કર લિયે ઔર આપને ચોરી કર લી, ઔર જો શખ્સ ચોરી ઔર ગસબ કરે ઐસા શખ્સ તસવ્વુફ ઔર તરીકતમેં કોઈ મકામ નહીં રખ સકતા. લિહાઝા આજસે આપકી ખિલાફત ઔર બૈઅતકી ઈજાઝત વાપસ લી જાતી હૈ. ચુનાંચે ઈસ બાત પર ઉનકી ખિલાફત છીન લી હાલાંકે વો અપને મામૂલાતમેં ઈબાદત વ વઝાઈફ ઔર નવાફિલમેં મુકમ્મલ થે, સિર્ફ યે ગલતી કી કે બચ્ચેકી ટિકિટ પૂરી નહીં લી. (ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૯, સ. ૭૮)

ફાઈદા

મઆમલાત યાની કારોબારમેં લેનદેન કરના ભી એક બહોત બડા શોઅબા હૈ. અસલમેં દીનકે પાંચ શોઅબે હૈં. (૧) ઈમાનકા (૨) ઈબાદતકા (૩) મઆમલાતકા (૪) મઆશરતકા (૫) અખ્લાકિયાતકા. આજ હમારી ઝિંદગીમેં ઈબાદતકી તો હમ ફિક્ર કરતે હૈં. જૈસે પાંચ વક્તકી ફર્ઝ નમાઝ હૈ ઔર ઈશરાક ચાશ્ત અવ્વાબીન તહજ્જુદકી નફલ નમાઝે હૈં ખૂબ એહતિમામ કરતે હૈં લેકિન મઆમલાતમેં હદસે ઝિયાદા લાપરવાહી બરતી જાતી હૈ હાલાંકે મઆમલાતકી ખરાબીસે ઈબાદત ભી ખરાબ હો જાતી હૈ. જૈસે હદીસકા મફહૂમ હૈ કે એક હરામકા લુકમા ખાનેસે ચાલીસ ૪૦ દિનકી ઈબાદત કબૂલ નહીં હોતી. તો માલૂમ હુવા કે ઈબાદતકે કબૂલ હોનેકે લિયે મઆમલાતકા સહીહ હોના ઝરૂરી હૈ, ઔર સહીહ મઆમલાત કરના યાની હલાલ રોઝી કમાના ખાલી ઈબાદતકો કબૂલ નહીં કરવાતા બલ્કે હલાલ રોઝી ઈબાદતકી તરફ લે જાતી હૈ. જૈસે ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (રહ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે હલાલ રોઝીકી બરકતસે એક રાતમેં કુરઆનકી એક આયતસે ફિકહકે સો (૧૦૦) મસાઈલ નિકાલે ઔર પૂરી રાત ઈબાદતકી તૌફીક હુઈ. ઈસ લિયે હમ અપની કમાઈયોંકી તરફ દેખેં કે હરામ કમા રહે હૈં યા હલાલ, અગર ભૂલસે હરામકા ખાના ખા લિયા, ખાકર યાદ આયા કે હરામકા ખાના થા તો ક્યા હમારી હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક જૈસી હાલત હોતી હૈ કે ઉન્ગલી ડાલકર કય કર દેં યા નહીં હોતી. ઔર કૈસે હો જબકે જાન બૂઝકર હરામ માલ કમાતે હૈં. મુસલમાનકો

માલૂમ હૈ કે શરાબ બેચના, ફટાકડે પતંગ બેચના, ગૈરોંકી મૂર્તિયાં ઈસી તરહ હર ઉસ ચીઝકો બેચના જિસકો કુરઆન હદીસમેં મના ફરમાયા હૈ ફિર ભી બેચતા હૈ. ઔર અગર કોઈ આલિમ સમઝાવે કે યે તો હરામ હૈ, તો હમ ઐસે જવાબ દેતે હૈં કે જિસસે આદમી કુફ્ર તક પહોંચ જાતા હૈ કે હમારે બચ્ચે ઝિયાદા હૈં હમારે ખાનેવાલે ઝિયાદા હૈં ઔર ઈસ ઝમાનેમેં તો હરામ કમાના હી પડતા હૈ ઈસ લિયે કે મહેંગવારિયાં બળ્હ ગઈ ઔર હરામકે બગૈર તો ઝિંદગી ગુઝર હી નહીં સકતી, ઔર યે જવાબ કિસી જાહિલ ઔર અનપઢકા નહીં હોતા બલ્કે દઅવતમેં વક્ત લગાએ હુએ સાથિયોંકા જવાબ હોતા હૈ. ઝરા સોચનેકી ચીઝ હૈ!! હાલાંકે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે દોનોં વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે એક મરતબા ૩૦ હઝાર ઔર એક મરતબા ઢાઈ લાખ જૈસી બડી કીમતકો એક છોટીસી બાતકી વજહસે ગરીબોંકો સદકા કર દિયા, અપને પાસ રખના ગવારા ન કિયા, આજ તો હમ ઈસ તરહ પૈસે કમાનેકો અકલમંદી સમઝતે હૈં કે મૈંને ખરાબ માલકો અપની હોશિયારી ઔર ઝબાનકી ચાપલોસીસે બેચ દિયા ઔર હમારા નોકર યા હમારા (પાર્ટનર) ભાગીદાર ઐસા કરે તો હમ ઉસકી તન્ખ્વાહ બળ્હા દેતે હૈં કે તૂ બહોત અચ્છા કામ કરતા હૈ હાલાંકે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે ઈમામ સાહબને અપને ભાગીદારકો સિર્ફ ઈસ બાત પર કે ઉસને બેચતે વક્ત ઐબ નહીં બતાયા ભૂલકર જાન બૂઝકર નહીં ફિર ભી અપની ભાગીદારીસે ઉસકો અલગ કર દિયા, યે થા ઉનકા હલાલ કારોબાર. ઔર દૂસરી બાત યે હૈ કે સરકારી જિતની ચીઝેં હૈં જૈસે રેલવેકા કિરાયા, ઘરોંમેં મીટરકા બિલ ઈસી તરહ જો ભી સરકારી

ચીઝેં હૈં ઉસમેં ભી કમી કોતાહી કરના બહોત બડા ગુનાહ હૈ. આજ હમકો એૈસી ચીઝોંકા એહસાસ તક નહીં હૈ. હમ ઉસકો ગુનાહ ભી નહીં સમઝતે. કુછ લોગ તો રેલવે યા બસમેં સામાન લેકર સફર કરતે હૈં તો લગેજ ટિકિટ નહીં લેતે યા તો ઝૂઠ બોલકર વઝન કમ હૈ યા તો પેહચાનકી વજહસે કે ડ્રાઈવર યા કંડક્ટર પેહચાનનેવાલા હૈ તો યે ભી ચોરી હૈ ઈસ લિયે કે ઈન દોનોંકી ગાડિયાં નહીં હૈ. ઔર મીટરમેં ચોરી કરતે હૈં ઔર બિલવાલેંકો પૈસે ખિલાતે હૈં યે ભી ચોરી હૈ ઈસ લિયે કે વો ખૂદ માલિક નહીં હૈ. તો સરકારકી ચોરીકો આજ હમ ગુનાહ ભી નહીં સમઝતે, હાલાંકે મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે રેલવેમેં સામાનકી ટિકિટકે બગૈર બેઠનેકે લિયે ગાર્ડ યા ટિકિટવાલેને કહા કે હમ તુમહારે સાથ હૈં ટિકિટકી ઝરૂરત નહીં હૈ તો કૈસા જવાબ દિયા કે કલ કબરમેં મૈદાને મેહશરમેં મેરે સાથ કૌન આએગા? તો સબ ચુપ હો ગયે. આજ તો હમેં આખિરતકી કોઈ ફિકર નહીં, ખાલી દુનિયામેં કિસીકો ખબર ન પડની ચાહિયે કે હમને ટિકિટ નહીં લી હૈ યા મીટરમેં ચોરી નહીં કી હૈ. અલ્લાહકા કોઈ ખૌફ ડર નહીં હૈ હાલાંકે હમ નમાઝોંકા નવાફિલોંકા ખૂબ એહતિમામ કરતે હૈં ઔર ઈસીકો બુઝુર્ગી સમઝતે હૈં. બુઝુર્ગી ઈસકો નહીં કેહતે જૈસે મઆમલાતમેં પાકીઝગી યા એહતિયાત ન હો. જૈસે મૌલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે આપને ખલીફાસે ખિલાફત સિર્ફ બચ્ચેકી આધી ટિકિટ લેનેકી વજહસે વાપસ લે લી કે તુમ ખિલાફતકે લાઈક નહીં હો હાલાંકે ઈબાદત વઝાઈફમેં બહોત મુકમ્મલ થે. જૈસે સહાબાકે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે ખાલી ઝમીન બેચી થી ઔર

અંદરસે સોના ચાંદીકી દેગ નિકલી તો આપસમેં ઈસ બાત પર ઝગડા હો રહા હૈ કે તુમહારી હૈ. વો કેહતા હૈ કે તુમહારી હૈ. ઔર આજ હમારા ઝગડા કિસીકે હકકો અપના હક બનાનેકા હોતા હૈ. ઉસકી વજહ યે હૈ કે હમારે દિલોંમેં દુનિયાકી મુહબ્બત ભરી હૈ ઈસ લિયે હમ દુનિયાસે જો હર હાલમેં છૂટનેવાલી હૈ ઉસસે મુહબ્બત ન કરેં. જબ મુહબ્બત નહીં કરેંગે તો ફિર હરામ કમાનેકી ઝરૂરત ભી નહીં આએગી. આજ હમ ખ્વાહિશાતકો ઔર તમન્નાઓંકો પૂરા કરનેકે લિયે ન હરામ ઔર ન હલાલકી પરવા કરતે હૈં અલ્લાહ હમ સબકી હિફાઝત ફરમાવે.

સાતવીં સિફત

અખ્લાકે અઝીમા યાની તકલીફ દેનેવાલેકો સિર્ફ મઆફ નહીં કરના બલ્કે મઆફ કરકે ઉપરસે ઉસકે સાથ એહસાનકા મઆમલા કરના

હદીસ શરીફ : હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે જો શખ્સ યે પસંદ કર લે કે કિયામતમેં ઉસકો બુલંદ મકાનાત મિલેં, ઉસકો ઊંચે દરજે મિલેં, ઉસકો ચાહિયે કે જો શખ્સ ઉસ પર ઝુલ્મ કરે ઉસસે દરગુઝર કરે, જો ઉસકો અપની અતાસે મેહરૂમ રખ્ખે ઉસ પર એહસાન કરે. ઔર જો ઉસસે તઅલ્લુકાત તોડે ઉસસે તઅલ્લુકાત જોડે. (દુર્રે મન્થૂર)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે આદમી ખાલિસ ઈમાન તક ઉસ વક્ત તક નહીં પહોંચ સકતા જબ તક યે કામ ન કરે કે અપનેસે તઅલ્લુક તોડનેવાલોંકે સાથ તઅલ્લુકાત જોડા કરે, અપને ઉપર ઝુલ્મ કરનેવાલોંકો મઆફ કિયા કરે, અપનેકો ગાલિયાં દેનેવાલકો બખ્શ દિયા કર, ઔર જો અપને સાથ બુરાઈ કરે તો ઉસકે સાથ ભલાઈ કર. (દુર મન્થૂર)

મુસલમાનકો તકલીફ દેના બૈતુલ્લાહકો ગિરાનેસે ઝિયાદા સખ્ત ગુનાહ હૈ।

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) એક મરતબા બૈતુલ્લાહકા તવાફ ફરમા રહે થે, હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) સાથ થે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે મૈંને દેખા કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કાબાકો ખિતાબ કરકે ફરમા રહે હૈં અય અલ્લાહકે ઘર! તૂ કિતની હુરમતવાલા હૈ કિતની અઝમતવાલા હૈ. ફિર ફરમાયા કે લેકિન એક ચીઝ ઐસી હૈ જિસકી અઝમત તુઝસે ભી ઝિયાદા હૈ. હઝરત અબ્દુલ્લાહ ફરમાતે હૈં કે એક દમસે મેરે કાન ખડે હો ગયે કે વો કૌનસી ચીઝ હૈ કે જિસકી ઈઝ્ઝત વ હુરમત બૈતુલ્લાહસે ભી ઝિયાદા હૈ. ફિર આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મુસલમાનકી જાન ઉસકા માલ ઔર ઉસકી આબરૂ હૈ. યાની ઉસકા મતલબ યે હૈ બૈતુલ્લાહકો ઢાના, મુન્હદિમ કર દેના જિતના બડા ગુનાહ હૈ ઉતના હી કિસી મુસલમાનકી જાન માલ ઔર આબરૂ પર નાહક હમ્લા કરના ગુનાહ હૈ.

(ઈબ્ને માજા, ઈસ્લાહી ખુત્બાત જિ. ૩, સ. ૫૩)

અખ્લાક તીન તરહકે હોતે હૈં (૧) અખ્લાકે હસના (૨) અખ્લાકે કરીમા (૩) અખ્લાકે અઝીમા.

અખ્લાકે હસના : અખ્લાકકા ઈબ્તિદાઈ દરજા હૈ.

અખ્લાકે કરીમા : અખ્લાકકા દરમિયાની દરજા હૈ.

અખ્લાકે અઝીમા : અખ્લાકકા સબસે ઊંચા દરજા હૈ.

અખ્લાકે હસના કિસકો કેહતે હૈં

અગર કોઈ કિસીકે ઉપર હમલા કર દે, ઉસકી આંખ ફોડ દે તો ઉસે ભી હક હાસિલ હૈ કે હમલા કરકે આંખ ફોડ દે યાની બદલા તો લે લેકિન બરાબર ઈન્સાફકે સાથ. તો ઉસકોં અખ્લાકે હસના કેહતે હૈં જિસકી તાલીમ હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને અપની કૌમકો દી.

અખ્લાકે કરીમા કિસકો કેહતે હૈં

અગર કિસીને કોઈ તકલીફ દી યા કોઈ નુકસાન પહોંચા દિયા તો ઉસકો બદલા લેનેકા હક થા લેકિન બદલાકા હક હાસિલ હોનેકે બાવજૂદ ઉસકો મઆફ કર દિયા તો ઉસકો અખ્લાકે કરીમા કેહતે હૈં જિસકી તાલીમ હઝરત ઈસા (અલૈ.) ને અપની કૌમ કો દી.

અખ્લાકે અઝીમા કિસકો કેહતે હૈં

અગર કિસીને આપકે સાથ બુરા મઆમલા કિયા, યા કોઈ તકલીફ દી, તો આપકા હક હૈ કે બદલા લેં, લેકિન ફિર ભી મઆફ કર દિયા ઔર ખાલી મઆફ નહીં કિયા બલ્કે ઉસકે સાથ ઉપરસે એહસાન ભી કિયા તો ઉસકો અખ્લાકે અઝીમા કેહતે હૈં, જિસકી તાલીમ અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને અપની ઉમ્મતકો દી. જૈસે હદીસકા મફહૂમ હૈ કે જો તુમહારે સાથ કતઅ તઅલ્લુક કરે તુમ જોડનેકી કોશિશ કરો. ઔર જો તુમહારે સાથ બુરાઈ કરે તો ઉસકે સાથ ભલાઈ કરનેકી કોશિશ કરો. ઔર જો તુમ પર ઝુલ્મ કરે તો ઉસકો મઆફ કરો. (ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૧, સ. ૯૮)

આપ (સ.અ.વ.) કે અખ્લાકે અઝીમા ઔર આપકે દુશ્મન મુનાફિકકે સરદાર અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબયકી નમાઝે જનાઝા પળ્હાના ઔર એક હઝાર મુનાફિકકા મુસલમાન હો જાના

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર (રદિ.) કી રિવાયત હૈ કે જબ અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબય મર ગયા તો ઉસકે લડકે અબ્દુલ્લાહ જો મુખ્લિસ મુસલમાન ઔર સહાબી થે વો આપ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ ઔર દરખ્વાસ્ત કી કે આપ અપના કમીસ કુરતા અતા ફરમા દેં તાકે મૈં અપને બાપકો ઉસકા કફન પહેનાઉં. આપ (સ.અ.વ.) ને અપના કમીસ અતા ફરમાયા. ફિર હઝરત અબ્દુલ્લાહને ફરમાયા કે આપ ઉનકે જનાઝાકી નમાઝ ભી પળ્હા દેં, કબૂલ ફરમા લિયા ઔર જનાઝાકી નમાઝકે લિયે ખડે હુએ તો હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) ને આપકો મના કિયા ઔર આપકા કપડા પકડકર અર્ઝ કિયા કે આપ ઈસ મુનાફિકકી નમાઝ અદા કરતે હૈં હાલાંકે અલ્લાહને આપકો ઉસકી નમાઝસે મના કિયા હૈ. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મુઝે ઈખ્તિયાર દિયા કે મૈં મગફિરતકી દુઆ કરૂં કે ન કરૂં. ફિર ઉસકે બાદ આપ (સ.અ.વ.) ને નમાઝ પળ્હાઈ. નમાઝકે બાદ કુરઆનકી આયત ઉતરી કે ઈસકે બાદ આપ કભી ભી કિસી મુનાફિકકી નમાઝ ન પળ્હાઈયે. લેકિન આપ (સ.અ.વ.) ને નમાઝ ઈસ લિયે પળ્હાઈ થી કે મુઝે ઉમ્મીદ હૈ કે ઈસ અમલસે ઉસકી કૌમકે હઝાર આદમી મુસલમાન હો જાએંગે. ચુનાંચે ઈસ વાકિઆકો દેખકર કબીલએ

ખઝરજકે એક હઝાર મુનાફિક મુસલમાન હો ગયે. યે અખ્લાકકી વજહસે થા. (મઆરિફુલ કુરઆન જિ. ૪, સ. ૪૩૬)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કે અખ્લાકે અઝીમા ઔર જબલા બિન અબહમકે નિકાહમેં અપની બેટી દેનેકે લિયે તૈયાર હો જાના

હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ઝમાનેમેં જબલા બિન અબહમ જો રૂમકા બાદશાહ યા ગવર્નર થા ઈસ્લામમેં દાખિલ હુવા, ઈસ્લામ કબૂલ કરકે મદીના આયા ઔર મક્કા મુકર્રમામેં હજકે લિયે ગયા ઔર વહાં જાકર બૈતુલ્લાહકા તવાફ કર રહા થા ઔર વહાં એક દેહાતી થા જો તવાફમેં મશ્ગૂલ થા. તવાફ કરતે કરતે દેહાતીકા પૈર જબલા બિન અબહમકી લુંગી (તેહબંદ) પર પડ ગયા ઔર લુંગી ખુલ ગઈ તો વો અપને વહાંકા બાદશાહ થા. ઉસને દેખા કે મેરી લુંગી પર એક દેહાતીકા પૈર પડ ગયા ઉસને ઝોરસે એક તમાંચા મારા તો દેહાતી બેચારા ચોટ ખાકર ગિર ગયા. દેહાતીને હઝરત ઉમર (રદિ.) કે યહાં જાકર દાવા કિયા કે ઉસને મુઝે નાહક તમાંચા મારા હૈ. ઉસકી લુંગી પર જાન બૂઝકર મૈંને પૈર નહીં ડાલા થા. હઝરત ઉમર (રદિ.) કી અદાલતસે જબલા બિન અબહમકે નામ ખત જારી હુવા કે અદાલતમેં હાઝિર હો. વો હાઝિર હુવા. આપને ફરમાયા તૂને ક્યૂં તમાંચા મારા? ઉસને કહા કે ઈસને મેરી લુંગી પર પૈર ડાલા થા. હઝરત ઉમરને ફરમાયા કે લુંગી પર પૈર ઝરૂર પડા હોગા લેકિન યે મૌકા ઐસા હૈ કે વહાં ઈરાદાસે કોઈ પાંવ નહીં ડાલ સકતા ઐસે હી હો જાતા હૈ, ઈસ વજહસે તુમસે કિસાસ (બદલા)

લિયા જાએગા. યે દેહાતી ભી તુમકો ઈતની ઝોરસે તમાંચા મારેગા, જબલા બિન અબહમને કહા કે એક બાદશાહ ઔર દેહાતી બરાબર હો ગયા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા ઈસ્લામમેં સબ બરાબર હૈં કોઈ ઊંચ નીચ નહીં હૈ. યે બાત ઉસે સખ્ત નાગવાર ગુઝરી તો વો રાતોં રાત ભાગ ગયા ઔર ઈસ્લામ છોડકર મુરતદ હો ગયા ઔર ફિરસે ઈસાઈ બન ગયા. ઈસાઈયોંમેં બડી ખૂશી મનાઈ ગઈ કે હમારા બાદશાહ વાપસ આ ગયા ઔર જો બાદશાહત છીન લી ગઈ થી વો વાપસ મિલ ગઈ. ઔર જાકર બાદશાહી તખ્ત પર બૈઠ ગયા. એક મરતબા એક સહાબી કુસ્તુન્તુનિયા તિજારતકે લિયે તશરીફ લે ગયે થે તો જબલા બિન અબહમકો ખબર હુઈ કે એક સહાબી આએ હૈં તો ઉસને ઉન સહાબીકો બુલાયા, સહાબી ગયે તો ઉસને કહા કે આપકો માલૂમ હૈ કે મૈં ઈસ્લામ લે આયા થા લેકિન દેહાતીકે સાથ મેરા મુકદ્દમા હુવા તો મૈં યે કેહકર ચલા આયા કે એક બાદશાહ ઔર દેહાતી બરાબર નહીં હો સકતે, લેકિન આનેકે બાદ મૈંને દેખા આજ તક ન મેરે દિલકો સુખ મિલા ન ચૈન, સચ્ચી બાત વોહી થી જો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાઈ થી, ઔર મૈં ઈસ પર શરમિંદા ભી હુવા, મૈં મુરતદ હુવા, મુઝે બાદશાહત ફિરસે મિલ ગઈ, લેકિન મેરા જી ચાહતા હૈ કે મૈં ફિર ઈસ્લામમેં દાખિલ હો જાઉં મગર મૈં બાદશાહ હૂં અગર મુઝે ઈસસે બડી કોઈ ચીઝ મિલ જાએ તો મૈં યે કેહકર બાદશાહત છોડ દૂં કે ભાઈ કોઈ હરજ નહીં હૈ. અગર બાદશાહત જાવે તો મુઝે ફલાં નેઅમત ભી મિલી. ઔર વો યે હૈ કે અગર અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર (રદિ.) અપની બેટીસે મેરી શાદી કર દેં ઔર ઈસકા વાદા દે દેં તો ઉસકો હીલા બનાકર ઈસ્લામમેં દાખિલ હો જાઉંગા. બાદમેં વો શાદી કરે યા ન

કરે મગર મેરે લિયે એક હીલા ઔર ઉઝર બન જાવેગા. મૈં અપની કૌમસે કહૂંગા કે અમીરૂલ મુઅમિનીન હઝરત ઉમર (રદિ.) જૈસા બાદશાહ જિસસે દુનિયાકે બાદશાહ ડરતે હૈં જબ વો અપની બેટી દે રહા હૈ તો મેરી ઈસ બાદશાહતસે ઉનકી બેટી ઝિયાદા ઈઝ્ઝતવાલી હૈ મૈં ફિર ઈસ્લામ કબૂલ કર લેતા હૂં. ઉન સહાબીને કહા કે મૈં વાપસ જાકર અમીરૂલ મુઅમિનીનકે પાસ જાકર ઝિક્ર કરૂંગા ઔર ઉસકે બાદ ફિર મૈં આપકે પાસ આઉંગા. ચુનાંચે યે વાપસ હુએ ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) સે યે સારા વાકિઆ બયાન ફરમાયા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા તુમને ક્યૂં વહીં વાદા ન દે દિયા, ઉમરકી બેટી ઈસ્લામકે મુકાબલેમેં ક્યા ચીઝ હૈ. અગર એક શખ્સ ઈસ્લામમેં આએ ઔર ઉમરકી બેટી ઉસકે નિકાહમેં ચલી જાવે, મેરી બેટીકી ઈસ્લામકે મુકાબલેમેં કોઈ વકઅત નહીં હૈ, તુમહેં વાદા કર લેના ચાહિયે થા કે ઠીક હૈ મેરા વાદા હૈ, સહાબીને ફરમાયા કે મૈં ડર રહા થા કે મૈં કૈસે વાદા કર લૂં. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા નહીં ફૌરન વાપસ જાઓ ઔર કુસ્તુન્તુનિયાકા સફર કરો ઔર કહો કે ઉમરકી બેટી હાઝિર હૈ, તૂ ઈસ્લામ કબૂલ કર. ચુનાંચે વો વાપસ હુએ. જબ કુસ્તુન્તુનિયામેં દાખિલ હુએ તો જબલા બિન અબહમકા જનાઝા નિકલ રહા થા, ઉસકી કિસ્મતમેં ઈસ્લામ નહીં થા ઈમાન પર ખાતમા ન હુવા. સહાબી બેચારે વાપસ ચલે આએ. હઝરત ઉમરકે કૈસે અખ્લાક થે કે અપની બાત નહીં માની, ઈન્કાર કર દિયા ફિર ભી ઈસ્લામમેં દાખિલ હોનેકે લિયે અગર બેટીસે નિકાહકે લિયે કેહતા હૈ તો અપની બેટી દેનેકે લિયે તૈયાર હૈં. યે હૈ અખ્લાકે અઝીમા.

(ખુત્બાતે હકીમુલ ઈસ્લામ જિ. ૩, સ. ૩૮)

હઝરત અમીર મુઆવિયા (રદિ.) કે અખ્લાકે અઝીમા ઔર વાઈલ બિન હજરકો જૂતી ન દેનેકે બાવજૂદ ઔર ઊંટની પર ન બિઠાનેકે બાવજૂદ અપને શાહી તખ્ત પર બિઠાના

હઝરત વાઈલ બિન હજર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે મદીના હિજરત ફરમાનેકી ખબર પહોંચી તો મૈં અપની કૌમકા નુમાઈન્દા (તર્જુમાન) બનકર ચલા. યહાં તક કે મૈં મદીના પહોંચ ગયા ઔર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી મુલાકાતસે પેહલે આપકે સહાબા (રદિ.) સે મેરી મુલાકાત હુઈ, ઉનહોંને મુઝે બતાયા કે તુમહારે આનેસે તીન દિનસે પેહલે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને હમેં તુમહારી બશારત દી થી ઔર ફરમાયા થા કે તુમહારે પાસ વાઈલ બિન હજર આ રહે હૈં. ફિર આપ (સ.અ.વ.) સે મુલાકાત હુઈ તો આપ (સ.અ.વ.) ને મુઝે ખૂશ આમદેદ કહા ઔર ફિર મુઝે અપને કરીબ જગહ દી ઔર અપની ચાદર બિછાકર મુઝે ઉસ પર બિઠાયા ફિર લોગોંકો બુલાયા. ચુનાંચે સબ લોગ જમા હુએ ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) મિમ્બર પર તશરીફ ફરમા હુએ ઔર મુઝે અપને મિમ્બર પર લે ગયે. મૈં મિમ્બર પર આપસે નીચે થા, ફિર આપને અલ્લાહકી હમ્દો સના બયાન ફરમાઈ ઔર ફરમાયા અય લોગો! યે વાઈલ બિન હજર હૈં ઔર દૂર દરાઝકે ઈલાકે હઝરમૌતસે તુમહારે પાસ આએ હૈં, અપની ખૂશીસે આએ હૈં કિસીને ઉનહેં મજબૂર નહીં કિયા હૈ ઔર વહાં શેહઝાદોંમેંસે યેહી બાકી રેહ ગયે, અય વાઈલ બિન હજર અલ્લાહ તુમમેં ઔર તુમહારી ઔલાદમેં બરકત

ફરમા દે. ફિર હુઝૂર (સ.અ.વ.) મિમ્બર પરસે નીચે તશરીફ લે આએ ઔર મદીનાસે દૂર એક જગહ મુઝે ઠહેરાયા ઔર હઝરત મુઆવિયા બિન અબી સુફયાન (રદિ.) સે ફરમાયા કે વો મુઝે સાથ લે જાકર ઉસ જગહ ઠેહરેં. ચુનાંચે મૈં મસ્જિદસે ચલા ઔર હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ભી મેરે સાથ ચલે ઔર રાસ્તેમેં હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ને કહા અય વાઈલ! ઈસ ગરમ ઝમીનને મેરે પાંવકે તલવે જલા દિયે મુઝે અપને પીછે બિઠા લો, મૈંને કહાં મૈં તુમહેં ઈસ ઊંટની પર બિઠાનેમેં બુખ્લ ન કરતા લેકિન તુમ શેહઝાદે નહીં હો ઈસ લિયે તુમહેં સાથ બિઠાનેમેં લોગ મુઝે તાના દેંગે કે ક્યા મામૂલી આદમીકો સાથ બિઠા રખ્ખા હૈ ઔર મુઝે યે પસંદ નહીં હૈ. ફિર હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ને કહા અચ્છા જૂતી ઉતારકર મુઝે દે દો. ઉસે પહેનકર હી મૈં સૂરજકી ગરમીસે ખૂદકો બચા લૂં. મૈંને કહા યે દો ચમડે તુમહેં દેનેમેં મૈં બુખ્લ ન કરતા લેકિન તુમ ઉન લોગોંમેંસે નહીં હો જો બાદશાહોંકા લિબાસ પહેનતે હૈં. ઈસ લિયે જૂતી દેને પર લોગ તાના દેંગે, ઔર યે મુઝે પસંદ નહીં હૈ. આગે ઔર હદીસ ઝિક્ર કી હૈ. ઉસકે બાદ યે હૈ કે જબ હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) બાદશાહ બન ગયે તો ઉનહોંને કુરૈશકે હઝરત બસર બિન અરતાતકો ભેજા ઔર ઉસસે કહા કે મૈંને ઉસ કોનાવાલોંકો તો અપને સાથ ઈખઠા કર લિયા હૈ (યે સબ તો મુઝસે બૈઅત હો ગયે હૈં) તુમ અપના લશ્કર લેકર ચલો. જબ તુમ હુદૂદે શામસે આગે ચલે જાઓ તો અપની તલવાર સોંત લેના ઔર જો મેરે લિયે બૈઅતસે ઈન્કાર કરે ઉસે કત્લ કર દેના ઔર મદીના ચલે આના. ઔર મદીનાવાલોંમેંસે જો ભી મેરી બૈઅતસે ઈન્કાર કરે ઉસે કત્લ કર દેના. અગર તુમહેં હઝરત વાઈલ બિન હજર (રદિ.) ઝિંદા મિલેં

તો ઉનહેં મેરે પાસ લે આના. ચુનાંચે હઝરત મુઆવિયા (રદિ.) ને મેરે શાયાને શાન ઈસ્તિકબાલકા હુકમ દિયા ઔર મુઝે અપને દરબારમેં આનેકી ઈજાઝત દી ઔર મુઝે અપને સાથ અપને તખ્ત પર બિઠાયા. ઔર મુઝસે કહા ક્યા મેરા યે તખ્ત બેહતર હૈ યા આપકી ઊંટનીકી પુશ્ત? મૈંને કહા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! મૈં કુફ્ર ઔર જાહિલિયત છોડકર નયા નયા ઈસ્લામમેં દાખિલ હુવા થા ઔર જાહિલિયતવાલે તૌર તરીકે અભી ખતમ નહીં હુએ થે ઔર મૈંને સવારી પર બિઠાનેસે ઔર જૂતી દેનેસે જો ઈન્કાર કિયા થા યે સબ જાહિલિયતકા અસર થા. (હયસમી જિ. ૯, સ. ૩૭૬)

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે અખ્લાકે અઝીમા ઔર એક શરાબી મોચીકા ફકીહ બન જાના

ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા એક પડોસી મોચી થા. સારે દિન જૂતે સીનેકા કામ કરતા ઔર શામકો શરાબ પીકર ઘર આતા ઔર શઅર ગાતા, ઈમામ સાહબ રાતકો નમાઝ પઢતે તો ઉસકી આવાઝ સુનાઈ દેતી થી. નમાઝમેં તકલીફ હોતી થી. એક મરતબા રાતમેં આવાઝ નહીં આઈ તો ઉસકે બારેમેં લોગોંસે માલૂમ કિયા, માલૂમ હુવા કે પોલીસ પકડકર લે ગઈ હૈ. ઈમામ સાહબ સુબહકી નમાઝ પઢતે હી અપને ખચ્ચર પર સવાર હોકર શહેરકે વાલીકે દરવાઝે પર પહોંચે. દરબાનને અમીરકો ખબર કી. અમીરને હુકમ દિયા કે મેરે દરબારમેં સવાર હોકર તશરીફ લાઈયે. જબ ઈમામ સાહબ પહોંચે તો બહોત ઈકરામ કિયા ઔર કહા કે ઝિયાદા

મુનાસિબ યે થા કે મૈં ખૂદ આપકી ખિદમતમેં હાઝિર હો જાતા આપને ખબર ક્યૂં ન કર દી, ઉસ પર ઈમામ સાહબને ફરમાયા મેરે એક પડોસીકો પોલીસને ચંદ રાતોંસે પકડ રખ્ખા હૈ તૂ ઉસકો છોડનેકા હુકમ ફરમા દે. અમીરને ફરમાયા અભી લે જાઈયે ઔર હુકમ દિયા કે ઉસ રાતસે અબ તક જો લોગ ગિરિફતાર હુએ હૈં સબકો છોડ દિયા જાવે. જબ ઈમામ સાહબ અમીરકે પાસસે વાપસ હુએ તો મોચી પીછે પીછે ચલ પડા. ઈમામ સાહબને ફરમાયા અય નૌજવાન હમને તુઝે ઝાએઅ કર દિયા, ઉસને કહા હરગિઝ નહીં બલ્કે આપને બડી રિઆયત કી, અલ્લાહ આપકો પડોસીકી રિઆયતકા બેહતરીન બદલા દે. ઉસકે બાદ ઉસ મોચીને તૌબા કર લી કે કભી શરાબ નહીં પી. ઔર ઈમામ સાહબકી મજલિસમેં હાઝિર હોને લગા યહાં તકકે ફુકહાએ કિરામકી સફમેં ઉસકા શુમાર હો ગયા. (તઝકિરતુન નોઅમાન સ. ૨૬૬, હયાતુલ હયવાન જિ. ૧, સ. ૩૭૩)

ફાઈદા

તીન તરહકે અખ્લાક જો પેહલે બયાન કિયે. અખ્લાકે હસના, અખ્લાકે કરીમા, અખ્લાકે અઝીમા. ઉનમેં સબસે અચ્છે અખ્લાક અખ્લાકે અઝીમા યાની તકલીફ દેનેવાલેકો ખાલી મઆફ નહીં કરના બલ્કે ઉસકે સાથ ઉસ પર એહસાન ભી કરના ઔર યેહી વો અખ્લાક હૈં જો સામનેવાલેકે દિલકો ફેર દેતે હૈં ઔર લોગોં પર ઉસકા અસર ભી પડતા હૈ. જૈસે આપ (સ.અ.વ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે આપને અપને દુશ્મન મુનાફિકોંકે સરદાર અબ્દુલ્લાહ બિન ઉબયકો અપના કુરતા કફનકે લિયે દિયા ઔર જનાઝાકી

નમાઝ ભી પળ્હાઈ જિસકી વજહસે લોગોં પર ઈતના અસર હુવા કે એક હઝાર મુનાફિકોંને કલિમા પળ્હા ઔર મુસલમાન હો ગયે. આજ તો હમારે અખ્લાક ઈતને બુરે હૈં કે હમારા મુસલમાન ભાઈ હૈ રિશ્તેદાર હૈ ઔર ઉસકે સાથ હમારી અનબન (બિગાડ) હો જાવે તો ઉનસે ઈતની નફરત હોતી હૈ કે હમ ઉસકે જનાઝેમેં ભી નહીં જાતે ઔર વહાં તો અપને દુશ્મન મુનાફિકકી નમાઝ પળ્હા રહે હૈં. યે હૈ અખ્લાકે અઝીમા જિસકી વજહસે એક હઝાર મુસલમાન હુએ ઈસ લિયે ઈસ વાકિઆસે હમ ઈબરત હાસિલ કરેં. ઔર દૂસરી બાત યે હૈ કે અગર હમ અમીર હૈં ઔર કોઈ સાથી હમારી બાત ઠુકરાકર ભાગ જાવે ઔર વો બુરે હાલમેં મુલવ્વસ (મુબ્તલા) હો જાવે ઔર હમકો પતા ચલે તો હમ બજાએ ઉસકી ફિકર કરનેકે હમ ક્યા કરતે હૈં કે દેખો ઉસને મેરી બાત નહીં માની. મૈં અમીર થા અલ્લાહને બતા દિયા કે અમીરકી બાત કૈસે માની જાતી હૈ હાલાંકે ઐસે અમીરકો અમીર નહીં કેહતે. ઐસે સાથી કો દઅવતકા સાથી નહીં કેહતે, બલ્કે ઉસકો ઝાલિમ કેહતે હૈં, દાઈ તો ઉસકો કેહતે હૈં જો અપને સાથીકે બારેમેં બેચૈન હો જાએ. જૈસે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે જબલા બિન અબહમ જિસને અમીરકી બાત ન માની ઔર ભાગ ગયા મુરતદ ભી હો ગયા ઔર વો યૂં કેહતા હૈ કે અગર અમીરૂલ મુઅમિનીન અપની બેટીકા નિકાહ મુઝસે કરે તો મૈં ઈસ્લામમેં દાખિલ હો જાઉં, તો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ક્યા જવાબ દિયા : ઉમરકી બેટીકી ક્યા હૈસિયત હૈ અગર જબલા ઈસ્લામ લાતા હૈ. ઝરા ગૌર કરનેકી બાત હૈ ઈસ વાકિઆ પર કે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે દિલમેં અપને સાથીકી ક્યા ફિકર થી કે વો ફિરસે મુસલમાન બન જાવે. ઈસીકા નામ હૈ અખ્લાક ઔર ઈસીકા

નામ હૈ દઅવતકી ફિકર. આજ તો હમેં દઅવતમેં લગે સાલહા સાલ હો ગયે લેકિન હમારા પડોસી હમારી બાત નહીં માનતા. ઔર કૈસે માને જબકે હમને ઉસકે સામને અચ્છે અખ્લાક પેશ હી નહીં કિયે. હમારા પડોસી હમારા સાથી હમારી બાતસે ઉસ વક્ત તક અસર નહીં લેગા જબ તકકે હમ ઉસકે સામને અખ્લાકે અઝીમા ન પેશ કરેં. જૈસે કે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે ઈમામ સાહબને અપને તકલીફ દેનેવાલે પડોસીકો જેલખાનામેં જાકર છુડવાયા જિસકી બરકતસે વો શરાબ પીનેવાલા મોચી તૌબા કરકે બહોત બડા ફકીહ બન ગયા. ઔર આજ તો હમ અપને પડોસીકો જેલખાના રવાના કરનેકી ફિકરમેં રેહતે હૈં કે કબ યે જાવે ઔર હમકો રાહત મિલે. ફિર હમારી દઅવત બગૈર અખ્લાકકે કૈસે અસર કરેગી. ઈસ લિયે હમ અપને અખ્લાક દુરૂસ્ત કરનેકી ફિકર કરેં. અગર અખ્લાકે અઝીમા ઔર અખ્લાકે કરીમાકા મુઝાહિરા ન કરેં તો કમસે કમ અખ્લાકે હસનાકા મુઝાહિરા ઝરૂર કરેં. જિતના નુકસાન કિયા ઉતના હી બદલા લેં ઉસસે ઝિયાદા ન લેં વરના ઝુલ્મ હો જાવેગા.

અલ્લાહ હમ સબકો અમલકી તૌફીક અતા ફરમાએ.

આઠવીં સિફત

તવક્કુલ યાની અલ્લાહ પર ભરોસા કરના

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ પર તવક્કુલકા મતલબ યે હૈ કે અલ્લાહકે અલાવા ગૈરસે કોઈ ઉમ્મીદ ન રખ્ખી જાવે (દુર્રે મન્સૂર) ઈસ લિયે અલ્લાહ પર તવક્કુલ કરનેવાલોંકે લિયે ઝરૂરી હૈ કે વો હર મુસીબત ઔર હર હાલતમેં સિર્ફ ઉસીકો પુકારેં. ઉસીસે મદદ ચાહેં, ઉસી પર નઝર રખ્ખેં. અલ્લાહકે અલાવા કિસીકે સામને હાથ ન ફૈલાએં, બલ્કે દિલમેં ભી કિસી દૂસરેકા ખયાલ ન લાએં. જબ યે બાત પૈદા હો જાએગી તો ફિર ગૈબસે રોઝીકા વાદા ઔર અપની કફાલતકા વાદા અલ્લાહ પૂરા કરકે દિખાએગા.

હદીસ શરીફ : હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે અગર તુમ લોગ અલ્લાહસે ઐસા તવક્કુલ કરો જૈસાકે ઉસકા હક હૈ તો અલ્લાહ તુમકો ઈસ તરહસે રોઝી અતા કરે જિસ તરહસે કે પરિંદોંકો અતા કરતા હૈ. ઔર એક હદીસમેં હૈ કે જો શખ્સ અલ્લાહકી તરફ પૂરે તૌર પર મુતવજ્જેહ હો જાએ તો હક તઆલા ઉસકી હર ઝરૂરતકો પૂરા કરતે હૈં ઔર ઈસ તરહ રોઝી પહોંચાતે હૈં કે જિસકા ઉસકો ગુમાન ભી નહીં હોતા.

(અહયાઉલ ઉલૂમ જિ. ૪)

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ

હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) કો જબ નમરૂદ બાદશાહને આગમેં ડાલા થા તો હઝરત જિબ્રઈલને આકર દરખ્વાસ્ત કી કે મેરે કાબિલ કોઈ ખિદમત હો તો હુકમ ફરમાઈયે. આપને ફરમાયા નહીં તુમસે મેરી કોઈ હાજત વાબસ્તા નહીં હૈ મેરા અલ્લાહ મુઝકો કાફી હૈ. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

આપ (સ.અ.વ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ

હઝરત જાબિર (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કબીલએ મુહારિબ ઔર ગતફાનસે નખ્લા મકામ પર જંગ કર રહે થે. જબ ઉન લોગોંને મુસલમાનોંકો ગફલતમેં દેખા તો ઉનમેં એક આદમી જિસકા નામ ગવાસ બિન હારિસ થા વો આયા ઔર તલવાર લેકર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સર પર ખડા હોકર કેહને લગા, આપકો મુઝસે કૌન બચાએગા? હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અલ્લાહ. યે સુનતે હી ઉસકે હાથસે તલવાર નીચે ગિર ગઈ. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને તલવાર ઉઠાકર ઉસસે પૂછા કે અબ તુમકો મુઝસે કૌન બચાએગા? ઉસને કહા આપ તલવારકે બેહતરીન લેનેવાલે બન જાઈયે યાની મુઝે મઆફ કર દેં. હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ક્યા તુમ ઈસકી ગવાહી દેતે હો કે અલ્લાહકે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં હૈ? ઉસને કહા નહીં અલબત્તા મૈં આપસે અહદ કરતા હૂં કે મૈં કભી ભી આપસે નહીં લડૂંગા. ઔર જો લોગ આપસે લડેંગે ઉનકા ભી સાથ

નહીં દૂંગા. ચુનાચે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસે છોડ દિયા. ઉસને અપને સાથિયોંસે જાકર કહા મૈં તુમહારે પાસ ઐસે આદમીકે પાસસે આ રહા હૂં જો લોગોંમેંસે બેહતરીન હૈ.

(અલ બિદાયહ વન્નિહાયહ જિ. ૪, સ. ૮૪)

હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ

ગઝવએ તબૂક મશહૂર ગઝવહ હૈ ઔર નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કા આખરી ગઝવહ હૈ. ઉસ ગઝવહમેં આપ (સ.અ.વ.) ને ચંદા જમા ફરમાયા તો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) અપને ઘરકા સારા સામાન લે આએ તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અબૂબક્ર! ઘરવાલોંકે લિયે ક્યા છોડા? તો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ફરમાયા કે અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કો છોડ આયા. (ઈસ્લામ ખમીં)

હઝરત અલી (રદિ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ

હઝરત અબૂ મજલૂ (રહ.) કેહતે હૈં કે કબીલએ મુરાદકે એક આદમી હઝરત અલી (રદિ.) કે પાસ આએ. હઝરત અલી (રદિ.) નમાઝ પઢ રહે થે. નમાઝકે બાદ હઝરત અલી (રદિ.) કી ખિદમતમેં ઉસને અર્ઝ કિયા કે કબીલએ મુરાદકે કુછ લોગ આપકો કતલ કરના ચાહતે હૈં ઈસ લિયે આપ અપની હિફાઝતકા ઈન્તિઝામ કર લેં. હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા કે હર આદમીકે સાથ દો ફરિશ્તે મુકર્રર હૈં જો હર બલાસે ઉસકી હિફાઝત કરતે હૈં જો ઉસકે

મુકદ્દરમેં લિખ્ખી હુઈ ન હો. ઔર તકદીરકા જબ વક્ત આ જાતા હૈ તો યે ફરિશ્તે ઉસકે ઔર તકદીરકે દરમિયાનસે હટ જાતે હૈં. બેશક મુકર્રરહ વક્ત એક મઝબૂત ઢાલ હૈ.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૧, સ. ૮૮)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ

હઝરત અબૂ ઝબિયા (રહ.) કેહતે હૈં કે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) મર્ઝુલ વફાતમેં મુબ્તલા હુએ તો હઝરત ઉસમાન બિન અફફાન (રદિ.) ઉનકી ઈયાદતકે લિયે તશરીફ લાએ ઔર ફરમાયા, આપકો ક્યા શિકાયત હૈ? હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને કહા અપને ગુનાહોંકી શિકાયત હૈ. હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને ફરમાયા આપ ક્યા ચાહતે હૈં? હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને કહા મૈં અપને રબકી રહમત ચાહતા હૂં. હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને કહા ક્યા મૈં આપકે લિયે તબીબ (ડાકટર) કો ન બુલા લાઉં? હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને કહા તબીબને હી યાની અલ્લાહ હીને મુઝે બીમાર કિયા હૈ. હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને કહા ક્યા મૈં આપકે લિયે બૈતુલ માલમેંસે અતિય્યા મુકર્રર ન કર દૂં? હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ને કહા મુઝે ઉસકી ઝરૂરત નહીં હૈ. હઝરત ઉસમાન (રદિ.) ને ફરમાયા વો અતિય્યા આપકે બાદ આપકી બેટિયોંકો મિલ જાએગા. હઝરત અબ્દુલ્લાહને કહા, ક્યા આપકો મેરી બેટિયોં પર ફકરકા ડર હૈ, મૈંને અપની બેટિયોંકો કેહ રખ્ખા હૈ કે વો હર રાત સૂરએ વાકિઆ પઢ લિયા કરેં, મૈંને

હુઝૂર (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના હૈ કે જો આદમી હર રાત સૂરએ વાકિઆ પળ્હેગા ઉસ પર કભી ફાકા નહીં આએગા. લિહાઝા અતિય્યાકી કોઈ ઝરૂરત નહીં હૈ.

(તફસીર ઈબ્ને કસીર જિ. ૪, સ. ૨૮૧)

હઝરત હસન બિન સુફયાન (રહ.) કા અલ્લાહ પર તવક્કુલ કરના ઔર ગવર્નરકી તરફસે દીનારકા હદિયા મિલના

હઝરત હસન બિન સુફયાન (રહ.) એક બુઝુર્ગ હૈં એક મરતબા વો ઔર ઉનકે દો સાથી ઈલ્મે હદીસ ઔર દીનકી તલબમેં નિકલે. એક શહેરમેં કયામ કિયા. જો થોડા બહોત અપને પાસ થા સબ ખતમ હો ગયા. ઉસકે બાદ જબ ફાકોં પર ફાકે આને લગે તો ઉનહોંને તય કિયા કે હમ ઐસી હાલતમેં હૈં કે હમારે લિયે સવાલ જાઈઝ હૈ. મશ્વરાસે તય હુવા કે હસન બિન સુફયાન જાએં ઔર કિસીસે કુછ માંગકર લાએં. યે બેચારે નિકલે લેકિન ઉનહેં શરમ આઈ કે કિસી મખ્લૂકસે સવાલ કરેં. તન્હાઈકા ગોશા તલાશ કિયા ઔર સલાતુલ હાજત પળ્હકર અલ્લાહસે દુઆ કી ઔર વાપસ આ ગયે. ઔર સાથિયોંસે કહા કે મૈં તો કિસીસે સવાલ નહીં કર સકા. મૈંને ભી દુઆ કી હૈ ઔર તુમ લોગ ભી અલ્લાહસે દુઆ કરો. અલ્લાહકે કરમસે રાતકો ઈસી શહેરકે ગવર્નરને ખ્વાબમેં દેખા કે કોઈ શખ્સ ઉસકો આસમાનકી તરફસે બડે ગુસ્સેમેં ભરા હુવા હૈ નેઝા ઉસકે હાથમેં હૈ ઔર વો નેઝાકા રૂખ ગવર્નરકી તરફ કરકે ડાંટકર કેહ રહા હૈ : હસન બિન સુફયાન ઔર ઉસકે સાથિયોંકી

ખબર લે, ઉસસે પેહલે કે ઉન બેચારોંકા ખાતમા હો જાએ. ખ્વાબમેં યે ભી ઈશારા મિલા કે વો શહેરકી કિસી મસ્જિદમેં હૈં. ગવર્નરને ઉઠતે હી શહેરમેં ઉનકી તલાશ શુરૂ કરાઈ. ઔર જબ હુકૂમતકે બાઝ કારકુનોંને ઉન લોગોંકો તલાશ કર લિયા ઔર પા લિયા ઔર ગવર્નરકી તરફસે કુછ દીનાર ઉનકો પહોંચાએ ઔર ઉનસે કહા કે ગવર્નર સાહબ આપસે મિલના ચાહતે હૈં, તો યે અલ્લાહકે બંદે ખામોશીકે સાથ ગાઈબ હો ગયે તા કે લોગોં પર ઉનકા રાઝ ન ખુલે.

(તઝકિરહ મૌલાના યૂસુફ રહ. સ. ૧૬૮)

એક બુઝુર્ગકા અલ્લાહ પર તવક્કુલ ઔર લાલચ કરનેકી વજહસે હલાલ રોઝીસે મેહરૂમ હો જાના

એક બુઝુર્ગ કેહતે હૈં કે મૈં ઔર મેરા એક સાથી પહાડમેં રેહતે થે. ઈબાદત હી મશ્ગલા થા. મેરે સાથીકા ગુઝર તો ઘાસ વગૈરહ પર થા. ઔર મેરે લિયે હક તઆલાને યે ઈન્તિઝામ ફરમા રખ્ખા થા કે એક હિરની રોઝાના આયા કરતી થી ઔર મેરે કરીબ આકર ટાંગેં ચીરકર (ફૈલાકર) ખડી હો જાતી મૈં ઉસકા દૂધ પી લિયા કરતા. વો ચલી જાતી. બહોત ઝમાના ઈસી તરહ ગુઝર ગયા કે વો હિરની રોઝ આ જાયા કરતી ઔર મૈં ઉસકા દૂધ પીતા થા. મેરે સાથીકે રેહનેકી જગહ ઉસ પહાડમેં મુઝસે દૂર થી. એક દિન વો મેરે પાસ આયા ઔર કેહને લગા કે એક કાફલા યહાં કરીબ આકર ઠહેરા હૈ ચલો કાફલાવાલોંકે પાસ ચલેં વહાં શાયદ કુછ દૂધ ઔર ઉસકે અલાવા કુછ ખાનેકી ચીઝેં મિલ જાએં. મૈંને

પેહલે તો બહોત ઈન્કાર કિયા લેકિન જબ ઉસને બહોત ઈસરાર કિયા તો મૈં ભી ઉસકે સાથ હો લિયા. હમ દોનોં કાફલામેં પહોંચે, ઉન લોગોંને હમેં ખાના ખિલાયા. હમ ખાનેસે ફારિગ હોકર અપની અપની જગહ વાપસ આ ગયે. ઉસકે બાદ મૈં હમેશા ઉસ હિરનીકે વક્ત પર ઉસકા ઈન્તિઝાર કરતા મગર ઉસકા આના બંદ હો ગયા. કઈ દિન ઈન્તિઝારકે બાદ મૈં સમઝા કે ઉસ ગુનાહકી નહૂસતસે વો હલાલ રોઝી જિસકી વજહસે મૈં બેફિક્ર થા બંદ હો ગઈ.

(રવઝુર્રિયાહીન)

ફાઈદા

તવક્કુલકે મા'નામેં બહોત સારે અકવાલ હૈં. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહ પર તવક્કુલકા મતલબ હૈ કે ઉસકે ગૈરસે કોઈ ઉમ્મીદ ન રખ્ખી જાએ. બા'ઝકે નઝદીક તવક્કુલ તકદીરે ખુદાવંદી પર રાઝી ઔર ખૂશ હોનેકા નામ હૈ. બા'ઝકે નઝદીક તવક્કુલ સબ દરોંકો છોડકર દરબારે ખુદાવંદીકા ફકીર બન જાનેકા નામ હૈ. લેકિન મુલ્લા અલી કારી (રહ.) ને શરહે મિશ્કાતમેં લિખ્ખા હૈ કે અસ્બાબકા ઈખ્તિયાર કરના તવક્કુલકે મુનાફી નહીં હૈ. ઔર અગર કોઈ ખાલિસ તવક્કુલકા ઈરાદા કરે તો ઉસમેં ભી કોઈ મુઝાઈકા (હરજ) નહીં હૈ બશર્તેકે મુસ્તકીમુલ હાલ હો અસ્બાબ છોડકર પરેશાન ન હો બલ્કે અલ્લાહકે સિવા કિસી દૂસરેકા ખયાલ ભી ઉસકો ન આએ. ઔર જિન હઝરાતને અસ્બાબકે છોડનેકી મઝમ્મત (બુરાઈ) ફરમાઈ હૈ ઉસકી વજહ યે હૈ કે લોગ ઉસકા હક અદા નહીં કરતે બલ્કે દૂસરે લોગોંકે તોશાદાનોં પર નિગાહ રખતે હૈં (મિરકાત જિ. ૩) ઈસ

લિયે અલ્લાહ પર તવક્કુલ કરનેવાલોંકે લિયે બહોતસી ચીઝેં ઝરૂરી હૈં. સબસે પેહલે તવક્કુલમેં કામિલ ઈમાન હોના ઝરૂરી હૈ જૈસે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ઔર આપ (સ.અ.વ.) ઔર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ઔર હઝરત અલી (રદિ.) ઔર હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) કે વાકિઆતસે માલૂમ હુવા કે હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ને ફરિશ્તોંકી મદદ ન લી બલ્કે કેહ દિયા કે મેરા અલ્લાહ મુઝકો કાફી હૈ. ઈસી તરહ આપ (સ.અ.વ.) ને ભી કહા હૈ કે મેરા અલ્લાહ મુઝકો બચાએગા. ઈસી તરહ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ને ભી કહા થા કે મૈં ઘરમેં અલ્લાહકો છોડકર આયા હૂં યાની મેરા અલ્લાહ મુઝકો કાફી હૈ. ઈસી તરહ હઝરત અલી (રદિ.) ને ભી કહા થા કે મુકદ્દરમેં અગર કોઈ ચીઝ અલ્લાહને તય કર રખ્ખી હૈ તો ઉસકો કોઈ હટા નહીં સકતા, ઔર અગર મુકદ્દરમેં કોઈ તકલીફ નહીં લિખ્ખી હૈ તો અલ્લાહકે સિવા કોઈ તકલીફ પહોંચા નહીં સકતા. ઈસી તરહ અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ને ભી હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) સે કેહ દિયા થા કે તુમકો મેરી બેટિયોંકા ડર હૈ મુઝે યકીન હૈ કે અલ્લાહ મેરે ઘરમેં કભી ફાકા નહીં લાએગા, ઈસ લિયેકે મૈંને અપની બેટિયોંકો સૂરએ વાકિઆ સિખા દી હૈ ઈસ લિયે કામિલ ઈમાન હોના ઝરૂરી હૈ. ક્યૂંકે જિતના ઈમાન ઝિયાદા મઝબૂત હોગા ઉતના હી અલ્લાહ પર તવક્કુલ ઝિયાદા હોગા. ઔર દૂસરા તવક્કુલ કરનેવાલોંકે અંદર સબર ઔર કનાઅતકા માદ્દા ઝરૂરી હૈ જૈસે હસન બિન સુફયાન (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે જબ ખાના ખતમ હો ગયા તો કઈ રોઝ ફાકા કિયે લેકિન કિસીસે સવાલ નહીં કિયા બલ્કે સલાતુલ હાજત પઢકર અલ્લાહસે માંગા, હાલાંકે ઉનકે લિયે સવાલ કરના જાઈઝ

ભી થા. ઈસકે બર ખિલાફ આજ હમારા હાલ યે હૈ કે હમ તવક્કુલ તો કરતે હૈં લેકિન ઝરા તકલીફ આને પર યા ઝરા ભૂખ લગને પર સબર નહીં કરતે બલ્કે લોગોંસે સવાલ કરને લગતે હૈં. જિસકી વજહસે અલ્લાહકી મદદસે મેહરૂમ હો જાતે હૈં ઔર લોગોંસે સવાલ કરને પર સૂરતકે એઅતિબારસે ઉસ વક્ત કુછ મિલ જાતા હૈ લેકિન ઉસકી નહૂસતસે અલ્લાહ તઆલાકે ઉસ ઈન્આમસે મેહરૂમી હો જાતી હૈ જો હદીસમેં હમારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાઈ હૈ કે જો શખ્સ ભૂકા હો યા મોહતાજ હો ઔર લોગોંસે ઉસકો છુપાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાસે માંગે તો અલ્લાહ તઆલા એક સાલકે લિયે હલાલ રોઝીકા દરવાઝા ઉસપર ખોલ દેતે હૈં. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ) ઔર એક દૂસરી હદીસમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ (રદિ.) હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ નકલ કરતે હૈં કે જો શખ્સ ભૂકા હો યા હાજતમંદ હો ઔર વો લોગોંસે અપની હાજતકો પોશીદા રખ્ખે તો અલ્લાહ તઆલા પર (બવજહ ઉસકે લુત્ફ વ કરમ) યે હક હૈ કે ઉસકો એક સાલકી રોઝી હલાલ માલસે અતા ફરમાએ (મિશ્કાત) તો ઈન દો હદીસોંસે માલૂમ હુવા કે જો ભૂકા હો યા કિસી મુસીબતમેં મુબ્તલા હો યા કિસી ચીઝકી હાજત હો ઔર વો શખ્સ લોગોંસે છુપાએ ઔર સિવાએ અલ્લાહકી ઝાતકે કિસી પર નઝર ન કરે ઔર સિર્ફ ઉસી અલ્લાહસે માંગે તો અલ્લાહ એક સાલકી હલાલ રોઝીકા વાદા ફરમાતે હૈં. જૈસે હસન બિન સુફયાન (રહ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે ભૂખ લગને પર સબર કિયા ઔર દો રકાત પઢકર અલ્લાહસે માંગા તો અલ્લાહને કિસ તરહ ઉનકી રોઝીકા ઈન્તિઝામ કિયા કે ગવર્નરકે ખ્વાબમેં બતાયા કે હસન બિન સુફયાન ઔર ઉનકે સાથિયોંકી ખબર લે ઈસસે પેહલે કે ઉન

બેચારોંકા ખાતમા હો જાવે તો ગવર્નરને કુછ દીનાર ઉનકો પહોંચાએ. તો હમ ભી અલ્લાહકે દીનકી મેહનત કરતે કરતે અગર હમારે ઘરોંમેં ફાકા આ જાવે યા હમ કિસી ઈલાકે યા કિસી મુલ્કમેં દઅવતકી બુન્યાદ પર ગયે હોં ઔર વહાં જાકર હમારા ખર્ચા ખતમ હો જાવે યા ચોરી હો જાવે યા કિસી વજહસે ગુમ હો જાવે તો હમ સબસે પેહલે દો રકાત પઢકર અલ્લાહ હીસે માંગેં ઔર ઉસ પર ભરોસા કરેં તો ઈન્શાઅલ્લાહ ઝરૂર ગૈબસે મદદ હોગી. જૈસે સહાબએ કિરામકી એક જમાઅતકો જિસમેં તીનસો સહાબા (રદિ.) થે. અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને સાહિલ (સમંદર) કી તરફ ભેજી થી ઔર ઉનકો ખજૂરોંકા એક થેલા ઝાદે સફરકે લિયે દિયા થા. જબ વો ખજૂર ખતમ હો ગઈ તો સહાબાને ફાકા શુરૂ કિયા, સબર કિયા ઔર દરખ્તોંકે પત્તે ઝાડકર પાનીમેં ભિગોકર ખાના શુરૂ કિયા, તો અલ્લાહને ઉનકે લિયે ગૈબસે રોઝીકા ઐસા ઈન્તિઝામ કિયા કે એક મછલી જિસકો અંબર કેહતે હૈં ઔર વો ભી એક ટીલે જૈસી બડી થી અલ્લાહને ભેજી, જિસકા ગોશ્ત સહાબાને એક મહીના તક ખાયા. સહાબા જિસકે ટુકડે બેલ જિતને બડે કાટતે થે ઔર ઉસકી આંખ ઈતની બડી થી કે સહાબા (રદિ.) બડે બડે મટકે ભરકર ચરબી નિકાલતે થે. ઔર હઝરત અબૂ ઉબૈદા (રદિ.) જો ઈસ જમાઅતકે અમીર થે ઉનહોંને ઉસ મછલીકી આંખકે હલ્કેમેં ચરબી નિકાલનેકે લિયે તેરહ (૧૩) આદમી દાખિલ કિયે થે.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૮, સ. ૫૨)

ઈસ લિયે તવક્કુલ કરનેવાલોંકે લિય દૂસરી ચીઝ સબર ઔર કનાઅત ઝરૂરી હૈ. ઔર તીસરી ચીઝ તવક્કુલ કરનેવાલોંકે અંદર જો ઝરૂરી હૈ વો યે હૈ કે ઉસકે દિલમેં હિર્સ ઔર લાલચ નામકો ભી

ન હોની ચાહિયે, વરના લાલચ કરનેવાલા હમેશા મેહરૂમ હોતા હૈ. જૈસે બુઝુર્ગકે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે રોઝાના અલ્લાહકી તરફસે એક હિરની આયા કરતી થી ઔર બગૈર મેહનતકે રોઝી મિલતી થી લેકિન દિલમેં લાલચ પૈદા હો ગયા કે ચલો કાફલાવાલોંકે પાસ દૂધકે અલાવા કુછ ઔર ખાનેકી ચીઝ મિલ જાએગી તો અલ્લાહકી દી હુઈ રોઝી પર કનાઅત ન કી બલ્કે લાલચ પૈદા હુઈ તો અલ્લાહને વો રોઝી ભી બંદ કર દી જો બગૈર મેહનતકે મિલતી થી. ઈસી તરહ હમ ભી અલ્લાહકી તરફસે જો રોઝી મિલતી હૈ ઉસ પર કનાઅત કરેં, ઝિયાદા રોઝીકી ફિકરમેં અગર ચલે ગયે તો ફિર જો મિલતી હૈ વો ભી ખતમ હો જાએગી. જૈસે અરબીકા એક મકૂલા (કહાવત) હૈ.

તલબુલ કુલ્લિ ફૌતુલ કુલ્લિ યાની સબકી તલબ કરના સબકો ફૌત કર દેતા હૈ. તો તવક્કુલ કરનેવાલોંકે લિયે લાલચસે બચના બહોત ઝરૂરી હૈ. અલ્લાહ પાક સબકો સહીહ તવક્કુલ કરનેવાલા બના દે. ઔર જો રોઝી અલ્લાહને હમકો દી હૈ ઉસી પર કનાઅતકી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર લાલચસે હમારી હિફાઝતસે ફરમાએ. (આમીન)

નવવીં સિફત

દૂસરોંકે ઐબકો છુપાના

હદીસ શરીફ : હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ કે જો શખ્સ કિસી મુસલમાનકી પરદાપોશી કરતા હૈ (યાની ઐબકો છુપાતા હૈ) તો અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ઉસકી પરદાપોશી ફરમાએગા. (યાની ઉસકે ઐબકો છુપાએગા) ઔર જો શખ્સ કિસી મુસલમાનકી પરદાદરી કરતા હૈ (યાની ઉસકે ઐબકો ઝાહિર કરતા હૈ) તો અલ્લાહ જલ્લ શાનુહૂ ઉસકી પરદાદરી ફરમાતા હૈ. (યાની ઉસકે ઐબકો ઝાહિર કરતે હૈં) હત્તાકે ઘર બૈઠે ઉસકો રૂસ્વા (ઝલીલ) કર દેતા હૈ. (અત્તરગીબ વત્તરહીબ)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા એક બુળ્હે મિયાંકે ઐબકો છુપાના ઔર બુળ્હે મિયાંકા દોબારા ઉસ કામકો ન કરના

હઝરત સુદ્દી (રહ.) કેહતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) બાહિર તશરીફ લે ગયે. ઉનકે સાથ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ભી થે. ઉનહેં એક જગહ આગકી રોશની નઝર આઈ. યે ઉસ રોશનીકી તરફ ચલ પડે, યહાં તકકે એક ઘરમેં દાખિલ હો ગયે. યે આધી રાતકા વક્ત થા. અંદર જાકર દેખા કે ઘરમેં ચિરાગ જલ રહા હૈ, વહાં એક બુળ્હે મિયાં બૈઠે હુએ

હૈં ઔર ઉનકે સામને કોઈ પીનેકી ચીઝ રખ્ખી હુઈ હૈ ઔર એક બાંદી ઉનહેં ગાના સુના રહી હૈ. ઉન બુળ્હે મિયાંકો ઉસ વક્ત પતા ચલા જબ હઝરત ઉમર (રદિ.) ઉનકે પાસ પહોંચ ગયે. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા આજ રાત જૈસા બુરા મંઝર મૈંને કભી નહીં દેખા કે એક બુળ્હા અપની મૌતકા ઈન્તિઝાર કર રહા હૈ. ઉસ બુળ્હેને સર ઉઠાકર કહા, આપકી બાત ઠીક હૈ લેકિન અમીરૂલ મુઅમિનીન આપને જો કિયા હૈ વો ઈસસે ભી ઝિયાદા બુરા હૈ. આપને ઘરમેં ઘુસકર તજસ્સુસ (તલાશી-ખોજ) કિયા હૈ. હાલાંકે અલ્લાહને તજસ્સુસસે મના ફરમાયા હૈ ઔર આપ ઈજાઝતકે બગૈર ઘરકે અંદર આ ગયે હૈં. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને કહા આપ ઠીક કેહ રહે હૈં. ફિર હઝરત ઉમર (રદિ.) દાંતસે કપડા પકડકર રોતે હુએ ઉસ ઘરસે બાહિર નિકલે ઔર ફરમાયા. અગર ઉમરકો ઉસકે અલ્લાહને મઆફ ન ફરમાયા તો ઉસે ઉસકી માં ગુમ કરે, યે બુળ્હા યે સમઝતા થા કે વો અપને ઘરવાલોંસે છુપકર યે કામ કરતા હૈ અબ તો હઝરત ઉમર (રદિ.) ને મુઝે યે કામ કરતે હુએ દેખ લિયા હૈ લિહાઝા અબ વો બિલા ઝિજક યે કામ કરતા રહેગા. ઉસ બુળ્હેને એક અરસા તક હઝરત ઉમર (રદિ.) કી મજલિસમેં આના છોડ દિયા. એક દિન હઝરત ઉમર (રદિ.) બૈઠે હુએ થે વો બુળ્હા ઝરા છુપતા હુવા આયા ઔર લોગોંકે પીછે બૈઠ ગયા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ઉસે દેખ લિયા તો ફરમાયા, ઉસ બુળ્હેકો મેરે પાસ લાઓ. ઉસ આદમીને જાકર ઉસ બુળ્હેસે કહા જાઓ અમીરૂલ મુઅમિનીન બુલા રહે હૈં. વો બુળ્હા ખડા હુવા. ઉસકા ખયાલ થા કે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ઉસ રાત જો મંઝર દેખા થા, આજ ઉસકી સઝા દેંગે. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા મેરે કરીબ આ જાઓ.

હઝરત ઉમર (રદિ.) ઉસે અપને કરીબ કરતે રહે યહાં તકકે ઉસે પેહલૂમેં બિઠા લિયા. ફિર ફરમાયા ઝરા અપના કાન મેરે નઝદીક કરો. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ઉસકે કાનકે સાથ મુંહ લગાકર કહા ગૌરસે સુનો. ઉસ ઝાતકી કસમ જિસને મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો હક દેકર ઔર રસૂલ બનાકર ભેજા હૈ મૈંને ઉસ રાત તુમહેં જો કુછ કરતે હુએ દેખા થા વો મૈંને કિસીકો નહીં બતાયા હત્તાકે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) ઉસ રાત મેરે સાથ થે, લેકિન મૈંને ઉનકો ભી નહીં બતાયા. ઉસ બુઢ્ઢેને કહા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન ઝરા અપના કાન મેરે કરીબ કરો. ફિર ઉસ બુઢ્ઢેને હઝરત ઉમરકે કાનકે સાથ મુંહ લગાકર કહા. ઉસ ઝાતકી કસમ જિસને મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો હક દેકર ઔર રસૂલ બનાકર ભેજા હૈ મૈંને ભી વો કામ અબ તક દો બારા નહીં કિયા. યે સુનકર હઝરત ઉમર (રદિ.) ઝોર ઝોરસે અલ્લાહુ અકબર કેહને લગે ઔર લોગોંકો પતા નહીં થા કે હઝરત ઉમર (રદિ.) કિસ વજહસે અલ્લાહુ અકબર કેહ રહે હૈં. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૧૪૧)

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા એક સાથીકે ઐબ છુપાનેકી વજહસે પૂરે મજમાકો વુઝૂ કરવાના

હઝરત શઅબી (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) એક ઘરમેં થે. ઉનકે સાથ હઝરત જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ભી થે. ઈતનેમેં કિસીકી હવા ખારિજ હો ગઈ, જિસકી બદબૂ હઝરત ઉમર (રદિ.) ને મેહસૂસ કી તો ફરમાયા, મૈં તાકીદ કરતા હૂં કે જિસ આદમીકી હવા ખારિજ હુઈ હૈ વો ખડા હો ઔર

જાકર વુઝૂ કર લે, ઉસ પર હઝરત જરીર બિન અબ્દુલ્લાહને ફરમાયા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન ક્યા તમામ લોગ વુઝૂ ન કર લેં. ઈસસે મકસદ ભી હાસિલ હો જાએગા ઔર જિસકી હવા નિકલી હુઈ હૈ ઉસકે ઐબ પર પરદા ભી પડા રહેગા. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા અલ્લાહ આપ પર રહમ ફરમાએ આપ જાહિલિયતમેં ભી બહોત અચ્છે સરદાર થે ઔર ઈસ્લામમેં ભી બહોત અચ્છે સરદાર હૈં. આપને પરદાપોશીકી કૈસી અચ્છી તરકીબ બતાઈ.

(કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૨, સ. ૧૫૧)

ફાઈદા

મૌલાના ઈલયાસ સાહબ (રહ.) કે મલ્ફૂઝાતમેં લિખ્ખા હૈ કે અલ્લાહને હર ઈન્સાનકો દો આંખેં દી હૈં. એક આંખ અપને ઉયૂબકો દેખનેકે લિયે દૂસરી આંખ દૂસરોંકી ખૂબિયોંકો દેખનેકે લિયે. ઉસકે બર ખિલાફ આજ હમારી દોનોંકી દોનોં આંખેં દૂસરોંકે ઉયૂબકો દેખનેમેં ઈસ્તેમાલ હોતી હૈં જિસકી વજહસે ગીબતવાલી બીમારી ઝિયાદા હો ગઈ. ક્યૂંકે જબ આદમી કિસીકા ઐબ દેખેગા તો ઉસકો દૂસરોંકે સામને બયાન કરેગા. યે ગીબત બન જાએગી. ઈસ લિયે કે ગીબત કેહતે હૈં કિસીકી ઐસી ચીઝકો દૂસરોંકે સામને બયાન કરના જો અગર ઉસકે સામને બયાન કી જાએ તો ઉસકો બુરી લગે. ઈસ લિયે અપની આંખકો દૂસરોંકે ઐબકે દેખનેસે બચાએ. ઔર અગર કભી કિસીકા ઐબ દેખ ભી લિયા જૈસે દઅવતકી મેહનતકે લિયે ચાર માહ ચલે ગયે થે તો કિસી સાથીકી બુરી હરકત દેખ લી તો ઉસકો અપની બસ્તીમેં આકર બયાન ન કરે બલ્કે ઉસકો છુપાએ. જૈસે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હો ગયા કે જબ

એક સાથીકો શરાબ પીતે હુએ દેખ લિયા તો ઉસકો કિસીકો ભી નહીં બતાયા બલ્કે અપને સાથી અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) કો ભી નહીં બતાયા, ઉસકે બર ખિલાફ આજ હમ અપને સાથીકી ઈસ્લાહ ઉસકે ઐબકો સબકે સામને ઝાહિર કરકે કરતે હૈં જિસકી વજહસે વો સાથી સબ સાથિયોંકે બીચમેં ઝલીલ હો જાતા હૈ. ઔર વો આહિસ્તા આહિસ્તા દઅવતકી મેહનતસે કટ જાતા હૈ. ઈસ લિયે ઐબકો છુપાઓગે તો ઈન્શા અલ્લાહ વો સાથી દઅવતકી મેહનતકો નહીં છોડેગા. જૈસે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે ઉન બુઝુર્ગ મિયાંને મૌત તક ઉસ બુરે કામકો નહીં કિયા ઔર કામમેં જુડે રહે. ઈસી તરહ અગર કિસી પર હમારે સાથીકા ઐબ ખુલ જાએ ઔર બેઈઝ્ઝતી હોતી હો તો ઉસકે ઐબકો છુપાનેકી ફિકર કરે. જૈસે હઝરત જરીર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે અપને સાથીકે ઐબકો છુપાનેકે લિયે ઉનહોંને હઝરત ઉમર (રદિ.) કો કૈસી રાય દી કે સબ લોગોંકો વુઝૂકે લિયે કહો તાકે સાથીકા ઐબ છુપ જાએ. ઉસકે બર ખિલાફ આજ હમ સબકે બીચમેં ઝલીલ કરનેકી કોશિશ કરતે હૈં ઔર કેહતે હૈં કે ઝલીલ કરો તાકે દૂસરી મરતબા ઐસા ન કરે. ઈસ લિયે અગર હમ દૂસરોંકી ઈસ્લાહકી ફિકરમેં દૂસરોંકે ઉયૂબકો ઉછાલેંગે તો અલ્લાહ હમેં ઘર બૈઠે બદનામ ઔર ઝલીલ કર દેંગે. અલ્લાહ દૂસરોંકે ઉયૂબકો છુપાનેકી તૌફીક અતા ફરમા દેં. (આમીન)

દસવીં સિફત

દૂસરોંકો અપનેસે અફઝલ સમઝના ઔર અપની તારીફ કરનેવાલે પર ગુસ્સે હો જાના

હઝરત ઉમર (રદિ.) કા હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કો મુશ્કસે ઝિયાદા ખૂશ્બૂવાલા ઔર અપને આપકો ઘરવાલોંકે ઊંટસે ઝિયાદા બિચલા હુવા સમઝના

હઝરત જુબેર બિન નફીર (રહ.) કેહતે હૈં કે કુછ લોગોંને હઝરત ઉમર બિન ખત્તાબ (રદિ.) સે કહા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! હમને આપસે ઝિયાદા ઈન્સાનકા ફૈસલા કરનેવાલા ઔર હક બાત કેહનેવાલા ઔર મુનાફિકોં પર આપસે ઝિયાદા સખ્ત આદમી કોઈ નહીં દેખા, લિહાઝા હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ આપ તમામ લોગોંસે ઝિયાદા બેહતર હૈં. હઝરત ઔફ બિન માલિક (રદિ.) ને કહા કે તુમ લોગ ગલત કેહ રહે હો, હમને વો આદમી દેખા હૈ જો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ હઝરત ઉમર (રદિ.) સે ભી ઝિયાદા બેહતર હૈ. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને પૂછા અય ઔફ! વો કૌન હૈ? ઉનહોંને કહા અબૂબક્ર (રદિ.). હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા હઝરત ઔફ ઠીક કેહ રહે હૈં તુમ સબ ગલત કેહ રહે હો, અલ્લાહકી કસમ હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) મુશ્કસે ઝિયાદા પાકીઝા

ખૂશ્બૂવાલે થે. ઔર મૈં તો અપને ઘરોંકે ઊંટસે ઝિયાદા બિચલા હુવા હૂં. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૩૫૦)

હઝરત ઝિયાદ બિન અલાકા (રહ.) કેહતે હૈં કે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને દેખા કે એક આદમી કેહ રહા હૈ યે (યાની હઝરત ઉમર રદિ.) હમારે નબી (સ.અ.વ.) કે બાદ ઈસ ઉમ્મતમેં સબસે બેહતરીન હૈં. યે સુનકર હઝરત ઉમર (રદિ.) ઉસે કોડેસે મારને લગે ઔર ફરમાને લગે : યે મન્હૂસ ગલત કેહ રહા હૈ, હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) મુઝસે મેરે બાપસે તુઝસે તેરે બાપસે બેહતર હૈં. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૩૫૦)

હઝરત અલી (રદિ.) કા અપની તારીફ કરનેવાલે પર ગુસ્સે હો જાના

હઝરત અબૂ ઝનાદ (રહ.) કેહતે હૈં કે એક આદમીને હઝરત અલી (રદિ.) સે કહા અય અમીરૂલ મુઅમિનીન! ક્યા બાત હૈ કે મુહાજિરીન ઔર અન્સારને હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) કો આગે કર દિયા, હાલાંકે આપ ઉનસે ઝિયાદા ફઝાઈલવાલે ઔર ઉનસે પેહલે ઈસ્લામ લાનેવાલે હૈં, ઔર આપકો બડી સબકત હાસિલ હૈ? હઝરત અલીને ફરમાયા અગર તૂ કુરૈશ કબીલાકા હૈ તો મેરે ખયાલમેં તૂ કુરૈશ કબીલાકી શાખ આઈઝા કા હૈ? ઉસને કહા જી હાં, હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા અગર મોમિન અલ્લાહકી પનાહમેં ન હોતા તો મૈં તુઝે ઝરૂર કતલ કર દેતા. ઔર અગર તૂ ઝિંદા રહા તો તુઝે ઈસ તરહ ડરાઉંગા કે તુઝે ઉસસે બચ નિકલનેકા રાસ્તા નહી મિલેગા. તેરા નાસ હો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીકકો ચાર સિફાતમેં

મુઝસે સબકત હાસિલ હૈ. એક યે કે ઉનહેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ઝિંદગીમેં ઈમામ બનાયા ગયા. દૂસરી યે કે ઉનહોંને મુઝસે પેહલે હિજરત કી. ઔર તીસરી યે કે હિજરતકે મૌંકા પર વો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ ગારમેં થે. ઔર ચોથી યે કે ઉનહોંને મુઝસે પેહલે ઈસ્લામકો ઝાહિર ફરમાયા. તેરા નાસ હો! અલ્લાહને કુરઆનમેં તમામ લોગોંકી મઝમ્મત (બુરાઈ) કી હૈ ઔર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કી તારીફ બયાન કી હૈ. અલ્લાહને ફરમાયા. ઈલ્લા તન્સુરૂહુ ફકદ નસરહુલ્લાહુ (સૂ. તૌબા, આ. ૪૦) અગર તુમ લોગ અલ્લાહકી મદદ ન કરોગે તો અલ્લાહ આપકી મદદ ઉસ વક્ત કર ચુકા હૈ જબ આપકો કાફિરોંને જિલા વતન (દેશ નિકાલ) કર દિયા થા જબકે દો આદમિયોંમેં એક આપ થે જિસ વક્ત કે દોનોં ગારમેં થે, જબ આપ (અલૈ.) અપને હમરાહીસે ફરમા રહે થે કે તુમ (કુછ) ગમ ન કરો યકીનન અલ્લાહ હમારે હમરાહ (સાથ) હૈ. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ જિ. ૪, સ. ૩૫૫)

હઝરત ઉમ્મે મૂસા (રદિ.) ફરમાતી હૈ કે હઝરત અલી (રદિ.) કો યે ખબર મિલી કે ઈબ્ને સબા ઉનહેં હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) સે અફઝલ કરાર દેતા હૈ તો હઝરત અલી (રદિ.) ને ઉસે કતલ કર દેનેકા ઈરાદા કિયા તો લોગોંને ઉનસે કહા, ક્યા આપ ઐસે આદમીકો કતલ કરના ચાહતે હૈં જો આપકી તાઝીમ કરતા હૈ ઔર આપકો દૂસરોંસે અફઝલ કરાર દેતા હૈ. હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા અચ્છા ઈતની સઝા તો ઝરૂરી હૈ કે મૈં જિસ શહેરમેં રેહતા હૂં વો ઉસમેં નહીં રેહ સકતા. ચુનાંચે ઉસે મુલ્ક બદર (દેશ નિકાલ) કરકે મુલ્કે શામ ભેજ દિયા. (હુલ્યતુલ ઔલિયા જિ. ૮, સ. ૨૫૩)

ફાઈદા

આજ હમારી આદત બન ચુકી હૈ કે જો લોગ હમારી તારીફ કરતે હૈં વો હમકો અચ્છે લગતે હૈં, ઔર જો હમારી બુરાઈ કરતે હૈં વો હમકો અચ્છે નહીં લગતે, લેકિન સહાબા (રદિ.) કે અંદર યે સિફત થી કે જો ઉનકી તારીફ કરતા થા યા અપનેકો દૂસરોંસે અફઝલ બતાતા થા તો વો ઉસ પર ગુસ્સા હો જાતે થે. જૈસે હઝરત ઉમર (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે કુછ લોગોંને ઉનકી તારીફ કી કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ ઈન્સાફકા ફૈસલા કરનેવાલે, હક બાત કેહનેવાલે, મુનાફિકોં પર સખ્ત હઝરત ઉમર (રદિ.) કે સિવા કોઈ આદમી નહીં દેખા, લિહાઝા હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ હઝરત ઉમર (રદિ.) સબસે બેહતર હૈં, તો ઉસ પર ઔફ બિન માલિક (રદિ.) ને કહા કે નહીં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બાદ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) બેહતર હૈં. તો હઝરત ઉમર (રદિ.) બજાએ ઔફ બિન માલિક (રદિ.) પર ગુસ્સા હોનેકે ઉન લોગોં પર ગુસ્સા હો ગયે જો ઉનકો અફઝલ બતાતે થે. લેકિન આજ હમારા હાલ યે હૈ કે જો હમારે ખિલાફ કેહતા હૈ હમ ઉસસે નફરત કરતે હૈં ઔર જો હમારી તારીફ કરતા હૈ ચાહે વો ઝૂઠી હી તારીફ ક્યૂં ન હો હમ ઉસસે મુહબ્બત કરતે હૈં. યે ઈસ લિયે હૈ કે આજ હમ અપની તારીફકો અચ્છી ચીઝ સમઝતે હૈં ઔર સહાબા (રદિ.) અપની તારીફકો અચ્છી ચીઝ નહીં સમઝતે થે, બલ્કે અપને આપકો કમતર ઔર છોટા સમઝતે થે ઔર દૂસરોંકો અપનેસે અફઝલ સમઝતે થે. ઈસ લિયે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ઉન લોગોંકે સામને કહા કે હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) તો મુશ્કસે ઝિયાદા ખૂશ્બૂવાલે ઔર મૈં તો અપને ઘરોંકે ઊંટસે બિચલા હુવા હૂં. ઈસી તરહ અગર

હમકો કોઈ હમારે બડોંસે અફઝલ બતાએ કે અમીરકે લાઈક તુમ થે. જૈસે હમારી બસ્તીમેં અમીર ઝિમ્મેદાર બનાનેકા મસ્અલા આયા ઔર હમારી બસ્તીમેં હમ પુરાને માને જાતે હૈં ઔર હમારી કુરબાનિયાં ભી ઝિયાદા હૈં ઔર દૂસરોંકી કમ હૈં ઔર લોગોંને મશવરાસે દૂસરેકો અમીર બના દિયા તો લોગ આદમીકી શકલમેં શયતાન બનકર હમારે પાસ આએંગે. ઔર હમકો દૂસરોંસે અફઝલ બતાએંગે ઔર હમારી તારીફકે પુલ બાંધેંગે. ઔર કહેંગે કે અમીરકે લાઈક તુમ થે લેકિન ફલાંકો અમીર બના દિયા. તો ઉસ વક્ત હમેં ઉન લોગોંકી બાતોંમેં આકર અમારત (અમીર) કા ઓહદા લેનેકે લિયે ઝગડેકી સૂરત નહીં બનાની ચાહિયે બલ્કે અપને આપકો છોટા સમઝતે હુએ હમેં ઉનકે સામને અપને અમીરકે ફઝાઈલ બયાન કરને હૈં તાકે ઉનકે દિલોંમેં વક્તકે અમીરકી કદર આવે ઔર હમારી તારીફકે બજાએ હમારે અમીરકી તારીફ કરે. જૈસે હઝરત અલી (રદિ.) કે વાકિઆસે માલૂમ હુવા કે એક આદમીને હઝરત અલી (રદિ.) સે કહા મુહાજિરીન વ અન્સારને હઝરત અબૂબક્રકો કૈસે આગે બઢા દિયા, હાલાંકે આપ ઉનસે ઝિયાદા ફઝાઈલવાલે હૈં. આપ ઉનસે પેહલે ઈસ્લામ લાનેવાલે હૈં. તો ઉસ પર હઝરત અલી (રદિ.) ને બજાએ ખૂશ હોનેકે ક્યા કહા? કે અગર મોમિન અલ્લાહકી પનાહમેં ન હોતા તો મૈં તુઝકો કતલ કર દેતા, તેરા નાસ હો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) કો ચાર સિફાતમેં મુઝસે સબકત હાસિલ હૈ. ચાર ચીઝોંમેં મુઝસે બઢે હુએ હૈં. (૧) યે કે ઉનકો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ઝિંદગીમેં ઈમામ બનાયા ગયા. (૨) ઉનહોંને મુઝસે પેહલે હિજરત કી. (૩) યે કે વો હિજરતકે મૌકા પર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ ગારમેં થે. (૪) યે કે ઉનહોંને મુઝસે પેહલે ઈસ્લામકો ઝાહિર ફરમાયા. તેરા નાસ હો અલ્લાહને કુરઆનમેં તમામ લોગોંકી મઝમ્મત (બુરાઈ) બયાન કી હૈ ઔર હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક

(રદિ.) કી તારીફ કી હૈ. લેકિન આજ હમારા હાલ યે હૈ કે જહાં લોગ હમારી તારીફ કરને લગતે હૈં તો હમ યૂં સમઝતે હૈં કે ચલો લોગ (અવામ) તો હમારે સાથ હૈં બડા અચ્છા મૌકા હૈ અમારત (અમીરકા ઓહદા) હાસિલ કરનેકા, ઔર બજાએ અપને સાથિયોંકો સમઝાનેકે હમ ઉનકા ઝહન ખરાબ કર દેતે હૈં જિસકી વજહસે ઝગડેકી સૂરત બન જાતી હૈ. ઔર ઉસકી વજહસે દીનકા બહોત બડા નુકસાન હો જાતા હૈ. ઈસ લિયે જો લોગ હમકો દૂસરોંસે અફઝલ બતાતે હૈં તો હમ બજાએ ખૂશ હોનેકે ઔર ઉનકી હાં મેં હાં મિલાનેકે હમ ઉન પર ગુસ્સે હો જાવે તો ઈન્શા અલ્લાહ કભી વો ઐસી બાતેં નહીં કરેંગે. જૈસે હઝરત અલી (રદિ.) કો યે ખબર મિલી કે ઈબ્ને સબા મેરી તારીફ કરતા હૈ. ઔર મુઝકો હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક (રદિ.) ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) સે ઝિયાદા અફઝલ કરાર દેતા હૈ તો હઝરત અલી (રદિ.) ને કતલ કર દેનેકા ઈરાદા કિયા તો લોગોંને ઉનસે કહા કે આપ ઐસે આદમીકો કતલ કરના ચાહતે હૈં જો આપકી તાઝીમ કરતા હૈ, ઔર આપકો દૂસરોંસે અફઝલ કરાર દેતા હૈ તો હઝરત અલી (રદિ.) ને ક્યા ફરમાયા? અચ્છા ઈતની સઝા તો ઝરૂરી હૈ કે જિસ શહેરમેં મૈં રેહતા હૂં વો ઉસમેં નહીં રહેગા. ચુનાંચે ઉસે મ... બદર (દિશ નિકાલ) કરકે મુલ્કે શામ ભેજ દિયા. બસ અલ્લાહ તઆલ હમ સબકો ઔર પૂરી ઉમ્મતકો ઈન બાતોં પર અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાએ. (આમીન).

બંદા અબૂલ કલામ પાલનપુરી (વાઘણા)
ખાદિમ મદ્રસા મદીનતુલ ઈસ્લામ બોટાદ (ગુજરાત)

ખતમ શુદ